

ฉบับไตรรัตนบูชา
มาฆบูชารำลึก

วารสาร
โพธิยาลัย ๒๑

ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒๑ เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

มาฆบูชารำลึก

วันมาฆะจิตน้อม	บูชา
คำสั่งสอนพระศาสดา	เลิศล้ำ
สูงเหนือคำซึ่งกล่าว	ปาฏิ- ทาริย์ใด
โอวาทปาติโมกข์ย่ำ	เสกสร้างพุทธา
รักอาตมาเหล่าปัจเจก	สรรพสัตว์
พึงเร่งรัดกำจัด	ชั่วไฉน
เต็มเต็มเพิ่มดีชาติ	เจนเด่น บูรณเฮย
ขอสร้างจิตสะอาดให้	ส่องแผ่ไปถึงธรรม ฯ

บุญผดุงไว้

เปิดเล่ม

วารสารโพธิyalayฉบับนี้ตรงกับเดือนกุมภาพันธ์ วันสำคัญในเดือนนี้สำหรับพุทธศาสนิกชน คือ **วันมาฆบูชา** ซึ่งเราจะได้นำเสนอบทความ **ไตรรัตนบูชา** เขียนโดยธีรปัญญา ผู้เป็นหนึ่งในความภาคภูมิใจของคณะผู้จัดทำ เพราะท่านมักจะม้งานเขียนที่แปลกแหวกแนว มีเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร ไม่มีใครเหมือน และมีการนำเสนอด้วยวิธีการใหม่ๆ จากการคิดค้นของตัวเอง นับเป็นงานเขียนที่ทรงคุณค่าทั้งทางวิชาการและการนำเสนอ

ในวารสารฉบับนี้ เรายังได้นำเรื่องราวของ **พระผู้ทรงพระไตรปิฎก**จากสหภาพเมียนมาร์มาเสนอเป็นครั้งที่ ๒ ครั้งแรกคือในฉบับที่ ๒ ประจำเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๕ ซึ่งท่านผู้สนใจและไม่มีวารสารฉบับนั้นในครอบครอง ก็ขอเชิญอ่านได้ที่เว็บไซต์ Kanlayanatam ครั้งนั้น พระผู้ทรงพระไตรปิฎกได้เดินทางมาเมืองไทยพร้อมกันเป็นครั้งแรก ทางวัดจากแดงได้จัดงานต้อนรับอย่างสมเกียรติ ได้เปิดโอกาสให้ญาติโยมถามปัญหา และได้บันทึกคำถามคำตอบนั้น ต่อมาได้ตีพิมพ์เรื่องราวทั้งหมดไว้แล้วในเล่มดังกล่าว

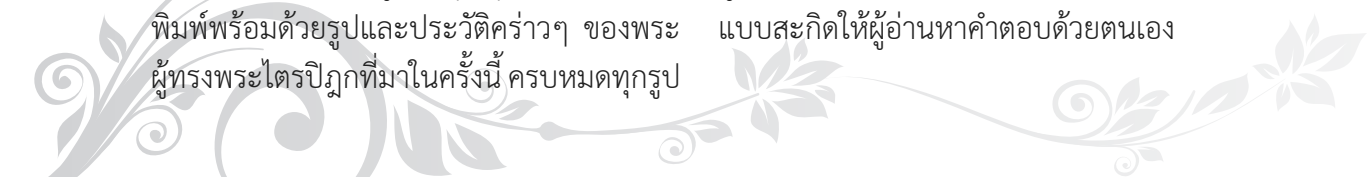
ในปีนี้ พระผู้ทรงพระไตรปิฎก ๗ รูป ได้เดินทางมาเยือนเมืองไทยอีกครั้ง ทางวัดจากแดงได้จัดพิธีต้อนรับ และเปิดโอกาสให้ญาติโยมถามปัญหาอย่างจุใจ โดยมีพระอาจารย์มหาประนอม ธรรมาลงกาโร ฐัมมาจริยะ ที่เคยศึกษาในประเทศพม่า ๑๒ ปี เป็นล่ามแปล เราได้บันทึกคำถามคำตอบทั้งหมด นำมาถอดความเป็นตัวอักษรตรวจทานโดยท่านผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำมาตีพิมพ์พร้อมด้วยรูปและประวัติคร่าวๆ ของพระผู้ทรงพระไตรปิฎกที่มาในครั้งนี ครบหมดทุกรูป

(พระผู้ทรงพระไตรปิฎกที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันทั้งหมดมี ๙ รูป)

คำถาม - คำตอบ ที่เรียกในภาษาธรรมะว่า **ปุจฉา - วิสัชนา** ของพระผู้ทรงพระไตรปิฎกมีความน่าสนใจมาก เพราะเราจะไม่ค่อยได้ยินคำตอบเชิงนี้ในประเทศไทย ท่านมีวิธีตอบอย่างผู้แตกฉานในพระไตรปิฎกอย่างแท้จริง เน้นความสำคัญของพระอภิธรรม ซึ่งในประเทศไทยจะไม่ค่อยเน้นพระอภิธรรม มีเพียงส่วนน้อยที่มีการเรียนการสอนพระอภิธรรมอย่างเป็นระบบและเป็นวิชาการอย่างชัดเจน ในความเป็นจริงแล้ว หากเราเป็นพุทธศาสนิกชน พระไตรปิฎกทุกปิฎกมีความสำคัญทั้งสิ้น ไม่สมควรจะละทิ้งปิฎกหนึ่งปิฎกใด ด้วยความเข้าใจของตนเองว่าไม่สำคัญ ไม่ต้องเรียน ไม่ต้องรู้จักได้ ทั้งหมดคือปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เป็นพระสัมพันธุญาณ ที่ทรงเพียรพยายามสั่งสมมานานแสนนานถึงสี่อสงไขย แสนมหากัป

คำตอบหรือวิสัชนาของพระผู้ทรงพระไตรปิฎก จะช่วยทำให้เรารู้ว่าทำไมพระอภิธรรมจึงสำคัญ ไม่เรียน ไม่รู้ได้ไหม หากเรียนและรู้แล้วจะได้อะไร

อีกบทความหนึ่งที่อยากชวนอ่าน คือ **คอลัมน์ สนทนา** เป็นการตอบคำถามท่านผู้อ่านผู้มีความสนใจเรื่อง **รอยพระพุทธรบาท** ของวิเทศทัยย์ และได้ส่งคำถามมาถามผู้เขียน เป็นคำถามน่าสนใจ เราจึงขอให้ท่านวิเทศทัยย์เขียนตอบในเชิงบทความอธิบายข้อสงสัยของท่านผู้อ่านท่านนั้น ขอเชิญอ่านชิ้นเชิงการตอบปัญหาแบบสะกิดให้ผู้อ่านหาคำตอบด้วยตนเอง

นอกจากนี้ โพธิyalัย
ยังคงพริ้งพริ้วไปด้วย
บทความดีๆ อีกหลายเรื่อง
ฉบับนี้ ท่านอาจารย์วศิน
อินทสระ ปราชญ์เอกใน
ทางพระพุทธศาสนาของ
ประเทศไทยอีกท่านหนึ่ง
ได้เมตตาส่งบทความมา
ให้อีกครั้ง และเราจะได้
เปิดคอลัมน์ไว้ให้ท่าน คือ
ปัญญารัตน์ะ หากท่าน
มีเวลาและสุขภาพเอื้อ
อำนวยเราก็จะได้อ่าน
บทความภาษาสวยๆ จาก
ท่านอีก วารสารโพธิyalัย
ขอกราบของพระคุณท่าน
อาจารย์วศินอย่างสูงสุดมา
ณ โอกาสนี้

หากท่านติดตามโพธิ-
yalัยมาโดยตลอด จะเห็น
ว่าวารสารของเรามีการ
ปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่ง
ขึ้น คณะผู้จัดทำเพียร
พยายามสรรค์สร้างสิ่งดีๆ
ให้กับท่านผู้อ่าน สุดกำลัง
ความสามารถที่มี ด้วย
ซาบซึ้งในพุทธพจน์ที่ว่า
ในบรรดาทานทั้งหลาย
ธรรมทานชนะทานทั้งปวง
สพพทาน ธรรมทาน ชินาติ
เราจึงตั้งใจทำธรรมทาน
ของเราให้เป็นทานอันเลิศ
อันประณีต ฝากไว้ในแผ่นดิน
คณะผู้จัดทำ

ประธานที่ปรึกษา
พระครูธรรมธรสมนต์ นนทโก
อัครมหาบัณฑิต
บรรณาธิการอำนวยการ
พระมหาประนอม ธมมาลังกาโร
บรรณาธิการบริหาร
พนิดา อัจฉรินทร์เพ็ญ
panitaang@gmail.com
รองบรรณาธิการ
ทพญ. อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ
Acharak7153@gmail.com
ประสานงาน
พระครูประคุณสรกิจ
(พระมหาการุณย์ กุศลนนโท)
pk.krun21@gmail.com
กองบรรณาธิการ
คณะสงฆ์วัดจากแดง
สำนักงาน : วัดจากแดง
๑๖ หมู่ ๖ ถ.เพชรหึงษ์
ช.เพชรหึงษ์ ๑๐
ต.ทรงคนอง อ.พระประแดง
จ.สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐
โทรศัพท์. ๐๒-๔๖๔-๑๑๒๒
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
จำนวน ๔,๐๐๐ เล่ม
ภาพปก
พระมหาชัยพร เขมาภิรโต
ปก
ไตรรัตน์บูชา
วาดภาพประกอบ
น้องขวัญ
เครดิตภาพ
มหาบ้านนอก, Casino bhikkhu,
Mei, Pimukt
ศิลปกรรม
สหมิตรกรู๊ปรู๊พิมพ์
อุปถัมภ์อุปกรณ์คอมพิวเตอร์
โดยคุณพัชรพิมล ยังประภากร
ประธานกรรมการสินค้าแบรนด์ต์
'สุวิมล'
จัดพิมพ์โดย
สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
โทร. ๐๒ ๙๐๓ ๘๒๕๗-๙

- * พระผู้ทรงพระไตรปิฎก ?.....๓
- * ๖ สกิต ด้วยทศพิธราชธรรม.....๘
- * กวีกุ่มภา : ออกหักยังเหลือจุมก.....๑๒
- * ปุจฉา-วิสัชนา พระผู้ทรงพระไตรปิฎก.๑๓
- * ไตรรัตน์บูชา.....๑๒
- * ปลงพระชนมายุสังขาร.....๑๗
- * สังคายนาพระไตรปิฎก.....๓๐
- * สมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ ๒๐.....๓๖
- * กวีนิพนธ์ : หัวงน้ำ - สงสาร.....๓๘
- * คุณของขันติ (ดีดึกขาขันติ).....๓๙
- * ใต้ฟ้าวัดจากแดง.....๔๑
- * ธรรมสำหรับเยาวชน.....๔๒
- * สันทนา เรื่องรอยพระพุทธบาท.....๔๕

หากท่านผู้อ่านมีความประสงค์จะติดต่อ
กองบรรณาธิการวารสารโพธิyalัย หรือ
ต้องการแสดงความคิดเห็น หรือคำแนะนำใดๆ
กรุณาติดต่อได้ที่อีเมลล์ pk.krun21@gmail.com
(พระครูประคุณสรกิจ หรือพระมหาการุณย์
กุศลนนโท) หรือติดต่ออีเมลล์ acharak7153@gmail.com หรือเบอร์โทร 082-891-4464
(คุณอัจฉรา)

วารสารโพธิyalัยจัดพิมพ์ด้วยปัจจัยบริจาค
ของท่านผู้มีจิตศรัทธา โดยเลือกใช้กระดาษคุณภาพดี
สลายตาเพื่อรักษาสุขภาพของผู้อ่าน เปี่ยมด้วย
คุณค่าทางธรรมที่คัดสรร เพื่อแจกเป็นธรรมทาน
และบริจาคไปตามห้องสมุด หากท่านอ่านจบแล้ว
ต้องการแบ่งปันธรรมทาน โปรดส่งต่อให้ท่านอื่น
ที่เห็นคุณค่า หรือมอบให้สถาบัน ห้องสมุด วัด
หรือสถานปฏิบัติธรรมต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้เกิด
ประโยชน์ทางธรรมกว้างขวางต่อไป

ท่านสามารถติดตามอ่านวารสารโพธิyalัย
ทุกฉบับย้อนหลังได้ทาง เว็บไซต์วัดจากแดง
www.watchakdaeng.com, เว็บไซต์ชมรม
กัลยาณธรรม www.kanlayanatam.com
และ Facebook Page : Kanlayanatam

ขออนุโมทนาบุญผู้ร่วมจัดพิมพ์วารสารฉบับนี้

๑. ชมรมกัลยาณธรรม
๒. คุณจิรารรณ ศิริจิตร์
๓. คุณสุพร หทัยสุทธิธรรม และครอบครัว

พระอาจารย์มหาประพนธ์ ธรรมบาลิกวโร

พระผู้ทรงจำพระไตรปิฎก ?

พระผู้ทรงจำพระไตรปิฎกคือใคร อย่างไร จึงเรียกว่าพระผู้ทรงจำพระไตรปิฎก จะสร้างพระไทยให้มีพระผู้ทรงจำพระไตรปิฎกอย่างไรที่ประเทศพม่าสร้างได้หรือไม่ แนวทางที่จะพัฒนาพระสงฆ์ไทยและพุทธบริษัท ๔ ให้เข้มแข็ง โดยเฉพาะพระสงฆ์ต้องเป็นผู้นำทั้งทางด้านปริยัติและปฏิบัติ เมื่อพระสงฆ์มีความเป็นผู้นำทั้งทางด้านปริยัติและปฏิบัติ พุทธศาสนาในประเทศไทยก็จะเข้มแข็ง บางท่านอาจจะคิดว่าเรื่องพระพุทธศาสนาเป็นหน้าที่ของพระภิกษุอย่างเดียว ตอนนี้ตามข่าวจะเห็นว่าพระภิกษุไม่ค่อยสำรวม มีข่าวไม่ค่อยดี ปริยัติก็ไม่เก่ง ปฏิบัติก็ไม่ได้ ไม่รักษาวินัย เทศน์ก็ไม่เป็น ล้วนเป็นสิ่งที่ทำลายศรัทธา เราจะสร้างพระที่มีคุณภาพถึงพร้อมด้วยปริยัติ ปฏิบัติ เทศน์เป็น สอนเป็น ให้ธรรมะกับญาติโยมเป็นญาติโยมเข้าวัดแล้วได้ที่ฟังอย่างแท้จริง “เราจะสร้างพระอย่างนี้ได้อย่างไร”

พระผู้ทรงจำพระไตรปิฎกรูปแรก

ในยุคพุทธกาล พระผู้ทรงจำพระไตรปิฎกรูปแรกคือพระอานนท์เถระ คุณสมบัติของท่านพระอานนท์เถระคือเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยความเป็นพหูสูต มีความทรงจำเป็นเลิศ ฟังอะไรจำได้เร็ว เข้าใจ ไม่ลืม นี่คือพระผู้ทรงจำพระไตรปิฎกรูปแรกในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าตรัสรู้ทุกอย่าง แต่สิ่งที่พระองค์นำเสนออันมีสาวกที่ทรงจำได้ทั้งหมดรูปแรกคือ พระอานนท์เถระ ท่านทำบุญอะไรจึงสามารถทรงจำได้ทั้งหมด เราฟังเทศน์ธรรมะบางที่มันนี่ฟังสัก ๒๐ รอบก็ยังจำไม่ได้ทั้งหมด มันเกิดอะไรขึ้น บางทีไม่ได้ฟังอย่างเดียวนะ เรียนด้วยท่องด้วย ทวนด้วย อย่างอาตมาฟังภาษาบาลี ฟังถึงหนึ่งพันเที่ยว เอามาทวนๆ หนึ่งพันเที่ยว แต่พระอานนท์ฟังเที่ยวเดียว ทำไมท่านจึงเข้าใจ จำได้และไม่ลืมเลย

ในพระพุทธศาสนามี ๒ ท่าน คือ พระอานนท์ และหมอชีวกโกมารภัจจ์ ทั้งสองท่านนี้ทำบุญแล้วปรารถนาให้มีความทรงจำเป็นเลิศ ฟังปุ๊บ เข้าใจ จำได้ ไม่ลืม จริงๆ แล้วพระพุทธองค์ตรัสว่า สัจญญาอนิจจา ความจำไม่เที่ยง แต่ทำไมความจำของพระอานนท์จึงเที่ยง ขัดกับพุทธพจน์ที่พระพุทธองค์ตรัสไว้หรือไม่ เป็นดั่งนั้นเพราะท่านอธิษฐานตั้งความปรารถนาที่จะจดจำคำสั่งสอน และท่านยังเป็นพระสาวกองค์สำคัญที่ตอบคำถามในการสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งที่ ๑ นี้คือประโยชน์จากการทรงจำพระไตรปิฎกของพระอานนท์

พระอานนท์ท่านทรงจำได้อย่างไร แล้วเราจะไปถึงจุดนั้นได้อย่างไร

ต้องมาพิจารณาว่า ๑. เรามีศีลไหม ๒. เรามีสมาธิไหม ๓. เรามีปัญญาไหม ถ้าศีล สมาธิ ปัญญามั่นคง เวลาเรียนปริยัติก็เรียนได้รวดเร็ว จำได้เร็ว จำได้หมด จำแล้วไม่ลืม พระพุทธองค์ตรัสไว้ใน ภิกขุโนวาทกสิกาบท เกี่ยวกับการให้อิวาทนางภิกษุณีว่า พระภิกษุที่บวชเข้ามาในศาสนา ถ้าไม่อยากเรียนทั้งหมดก็ให้เรียนเฉพาะที่จำเป็น คือ

- ๑. ภิกขุปาติโมกข์ + ภิกขุณีปาติโมกข์ ท่องได้

- ๒. อ่านบาลีและแปลได้
- ๓. ชั้นธกะวัตร
- ๔. การทำสังฆกรรม คือสวดกรรมวาจาบาลีเป็น
- ๕. เข้าใจสมณะและวิปัสสนา
- ๖. จำพระสูตรพอที่จะสงเคราะห์ญาติโยมได้ ๔ ภาณวาระ
- ๗. มีพรรษาครบ ๕

ถ้าพระไม่อยากจะเรียนต้องมีพื้นฐานความรู้ขนาดนี้ จึงไม่จำเป็นต้องเรียนได้ ถ้าบวชมาปั๊บ เข้าป่าเลย ไม่เรียนสิ่งเหล่านี้ถือว่าอาบัติทุกกฎ เพราะนิสสัยขาด (นิสสัยมัจจนกะไม่ผ่าน)

แผนการศึกษา ตามพุทธประสงค์ คือ

- ๑. **ขั้นพื้นฐาน** ภาคบังคับ ต้องศึกษา ๕ ปี ฟันนิสสัยได้
- ๒. **ขั้นกลาง** ศึกษา ๕ ปี ถึง ๑๐ ปี เป็นครูบาอาจารย์ได้
- ๓. **ขั้นสูง** ศึกษา ๑๐ ปี ถึง ๒๐ ปี เป็นอุปัชฌาย์ได้ เป็นหลักสูตร ๓ ระดับ ระดับพื้นฐานจากนิสสัย ใช้เวลา ๕ ปี ระดับที่จะเป็นครูอาจารย์สอนคนอื่นได้ ใช้เวลา ๑๐ ปี ระดับที่เป็นอุปัชฌาย์ได้ ๒๐ ปี อันนี้คือวินัยในพระไตรปิฎกที่ได้ตั้งไว้โดยตรงเรื่องการศึกษาของพระสงฆ์ (ดูใน ภิกขุโนวาทกสิกาบท)

พระสงฆ์พม่าทรงจำพระไตรปิฎก ได้แบบอย่างมาจากไหน? แรกสุดคือ ได้มาจาก **พระอานนท์** พระอานนท์มีความทรงจำเป็นเลิศ พระภิกษุผู้ทรงจำจำนวนมากได้แบบอย่างมาจากท่าน การศึกษาพระไตรปิฎกเพื่อทรงจำให้ได้ สมัยก่อนโน้นใช้เวลาไม่นาน เพราะฟังปุ๊บเข้าใจ จำได้ ไม่ลืม พอมาถึงยุคที่สอง ยุค **ศรีลังกา** พระลังกาทรงจำเป็นเลิศ แต่พอ

ประเทศศรีลังกาเจอยภัยทางการเมือง มีกบฏเข้าครอบครองประเทศ พระต้องหนีไปอยู่ในป่า พระราชาก็ไม่ได้อยู่ในเมือง ชาวบ้านไม่ทำบุญใส่บาตร พระไปอยู่ในป่า หาเผือกหามาตามธรรมชาติพอประทังชีวิต ทุกเย็นต้องมาท่องทวน เพื่อไม่ให้ลืมพระไตรปิฎกที่จำได้ในขณะที่ทวน ลมก็ตีขึ้นเพราะในท้องไม่มีอาหาร ท่านก็แก้ปัญหาโดยไปที่หาดทรายเอาทรายมากอง แล้วเอาน้ำราดที่ทรายให้เปียกแล้วนอนคว่ำ เอาท้องไปวางที่กองทรายแล้วท่องทวนพระไตรปิฎกกันลืม พระลังกาท่านทำอย่างนี้ เป็นระยะเวลานานถึง ๑๒ ปี ในช่วงมีสงครามแย่งชิงอำนาจ

จากนั้นจึงมีการจารึกพระไตรปิฎกลงในใบลาน พระลังกาท่านจารึกไว้ว่า ในอนาคตจะหาพระสงฆ์ที่เข้มแข็ง อดทน มีความทรงจำขนาดนี้คงไม่มีอีกต่อไปแล้ว เพราะยุคของท่านหนักสุด ๆ เราก็ได้ **พระไตรปิฎกใบลาน** นั้นแหละไปเผยแพร่ในพม่า ในประเทศไทย จุดเริ่มต้นที่ทำให้เราได้พระไตรปิฎกใบลานมีที่มาจากกรณีปัญหาทางการเมืองที่แสนสาหัส นาน ๑๒ ปี ที่ศรีลังกา

จากนั้นพอมมาถึงยุคที่พระพุทธศาสนาเจริญในพม่า พระพม่าก็มีการเรียนการสอนพระไตรปิฎก แต่การสอบที่เป็นเรื่องเป็นราว

ยังไม่มี ต่างวัดต่างเรียน ต่างท่องจำอย่างไม่มีระบบ ทางรัฐบาลพม่า เมื่อ ๖๕ ปีย้อนหลังจากนี้ไปจึงจัดการสอบพระไตรปิฎกให้กับพระสงฆ์ สอบทีละเล่ม ปีละครั้ง มีเป้าหมายคือ ๑. ทรงจำให้ได้ ๒. แปลให้ได้ และ ๓. อธิบายอรรถกถาฎีกาให้ได้

สิ่งแรกคือ ต้องทรงจำได้ก่อน องค์ไหนที่เรียนจบแล้ว ก็มาท่อง ท่องแล้วก็ทวน ทวนเสร็จแล้ว อรรถกถาว่าอย่างไร ฎีกาว่าอย่างไร ก็ใช้วิธีการนี้ คือ ๑ สอบทรงจำขึ้นมา พอจำได้ทั้งหมดผ่านตามจำนวนแล้ว ต่อไปก็สอบข้อเขียน คำแปล คำอธิบาย อรรถกถาฎีกาว่าอย่างไร แล้วก็สอบครั้งที่ ๒ มีการสอบทรงจำและสอบความเข้าใจทั้ง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นตรี เอาเฉพาะแค่ความจำอย่างเดียว พระหลายรูปบอกว่าพอไหว แต่ถ้าเอาความเข้าใจด้วยก็ยาก คำว่าเข้าใจคือ แปลแล้ว ต้องเข้าใจอรรถกถาฎีกาว่าอย่างไร วิเคราะห์ เจาะลึก หาดวงศักรมว่าอย่างไร พระหลายรูปบอกว่าตรงนี้ยากมาก แต่ถ้าเฉพาะทรงจำอย่างเดียว ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นตรี ก็ไม่ยาก

ท่านทำอย่างไร จึงทรงจำพระไตรปิฎกได้ทั้งหมด

ท่องไม่ยาก ทวนไม่ให้ลืมยากกว่า ท่องช่วงแรกวันละ ๒ หน้า ๒ เดือนให้หลัง วันละ ๕ หน้า ๒ เดือนถัดมา วันละ ๑๐ หน้า จากนั้นท่านท่องได้วันละ ๒๐ หน้า จำได้ ๒๐ หน้าไม่ยากแล้ว หลังจากที่เกิดพลังในการทรงจำ ฉะนั้น จะเห็นว่าเวลา ๖๕ ปี จากการศึกษาทางรัฐบาลและประชาชนพม่าเห็นความสำคัญ จัดสอบพระผู้ทรงจำพระไตรปิฎก สร้างพระผู้ทรงจำและเข้าใจพระไตรปิฎก ๘๔,๐๐๐

พระธรรมชั้นดีทั้งหมด ๑๓ รูปด้วยกัน ใช้เวลา ๖๕ ปี ท่านที่เหลือนมีชีวิตอยู่ถึงปัจจุบันมี ๙ รูป ที่จำได้ ๒ ปิฎก มี ๑๐๐ กว่ารูป ส่วนที่จำได้ ๑ ปิฎก มีเป็น ๑,๐๐๐ รูป องค์กรที่เก่งที่สุด จำได้เร็วที่สุด ใช้เวลาในการทรงจำ ๘ ปี ก็จำได้ทั้งหมด ข้าที่สุดใช้เวลา ๑๕ - ๒๔ ปี โดยมาก ๑๕ ปี ข้าที่สุดเลยใช้เวลา ๒๔ ปี

ถ้าศึกษาย้อนหลังไปถึงการเรียนพระไตรปิฎกในยุคพุกาม ยุคนั้นถือว่ารุ่งเรืองที่สุดสามารถเรียนจบภายใน ๖ เดือนเท่านั้น ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นดี ท่านจะย่อความพระไตรปิฎกมา แล้วทำเป็นคำนิยาม ให้ท่องจำง่ายๆ ฟังอธิบายภาพรวมให้ได้ แล้วจำย่อๆ ท่านมีทักษะคือ ๑. สอนพระไตรปิฎก ๒. ย่อความเก่ง ๓. แต่งกลอนเก่ง ๔. มีเทคนิคทันสมัยคือท่านทำเป็นภาพประกอบเหมือนดูใน powerpoint program แต่ยุคนั้นท่านทำมาแล้ว องค์กรนี้ท่านเก่งมาก สอนได้มาถึง ๖๐ รุ่น ช่วงแรกๆ อาจจะใช้เวลา ๓ ปี ๔ ปี พอช่วงหลังๆ ๖ เดือนจบ เนื่องจากท่านมีทักษะในการสอน แล้วก็อธิบายเจาะลึกบาลีอรรถกถาได้ทั้งหมด ยุคพุกามจึงเป็นยุคที่การศึกษาพระไตรปิฎกรุ่งเรืองที่สุด ชาวบ้านพูดได้ ๔ ภาษา คือ พยู (Pyu) มอญ บาลี พม่า ภาษาบาลี จับปู้บ รู้เรื่องเลย ซึ่งช่วยทำให้การเรียนง่ายขึ้น

ทำไมไทยเราไม่มีพระผู้ทรงจำพระไตรปิฎก

ในช่วงนี้ประเทศไทยอยู่ในภาวะที่สงบพอสมควร ทำไมเราไม่มีพระผู้ทรงจำพระไตรปิฎก นั่นเพราะยังไม่มีคนนับหนึ่ง นับหนึ่งยังไม่มี นับสองก็ยังไม่เกิด ถ้านับหนึ่งมี คิดว่าประเทศไทยจะมีพระผู้ทรงจำพระไตรปิฎกเกิดขึ้นได้ วันนี้ญาติโยมมาช่วยกันนับหนึ่งที่วัดจากแดง เราจะสร้างพระผู้ทรงจำพระไตรปิฎกให้เกิดขึ้น จากที่ หลวงพ่อธัมมานันทะ วัดท่ามะโอ ท่านพยายามสอนบาลีใหญ่ ในที่สุดท่านได้สร้างฐานบาลีใหญ่ที่มั่นคง ท่านสอนพระไตรปิฎกไว้มากมาย แต่สอนเฉพาะลูกศิษย์ที่มีพื้นฐานความรู้พอที่จะเรียนพระไตรปิฎกได้ ลูกศิษย์ที่พื้นฐานไม่ดีพอ ท่านจะส่งไปศึกษาต่อที่พม่าเพื่อให้ได้ศึกษาพระไตรปิฎก ปณิธานนี้วัดจากแดงรับช่วงต่อไว้

วัดจากแดงตอนนี้ บาลีน้อยก็สอน บาลีใหญ่ก็สอน พระอภิธรรมก็สอน และเริ่มสอนพระไตรปิฎกแล้ว ตอนนี้มีพระสงฆ์สนใจสมัครเข้ามาเรียนแล้ว การเรียนของวัดจากแดงคือการนับหนึ่งเพื่อการศึกษาพระไตรปิฎก หวังว่าญาติโยมจะเป็นกำลังให้อย่างเข้มแข็ง พระเณรก็พร้อมจะลุยเต็มที่ และอาตมาเองก็จะผลักดันให้เกิดขึ้นให้ได้ โดยนิมนต์พระเถระผู้ทรงจำพระไตรปิฎกมาจากพม่า เพื่อให้เกิดกำลังใจ เกิดแรงบันดาลใจ เป็นแบบอย่างให้สู้เพื่อการศึกษาพระปริยัติธรรมที่เข้มแข็ง ปริยัติมี ปฏิบัติมี ปฏิเวธจึงเกิด

ปริยัติเหมือนขอบสระ ปฏิบัติเหมือนน้ำ ปฏิเวธเหมือนดอกบัว เพราะฉะนั้น ถ้าไม่มีปริยัติคือขอบสระ ปฏิบัติคือน้ำก็จะกักเก็บไม่ได้ ปฏิเวธคือดอกบัวจะไม่เกิด วันนี้วัดจากแดงได้จัดหลักสูตรพระไตรปิฎกขึ้นมา

แล้ว มีการจัดการเรียนการสอนแบบเจาะลึก แต่เนื่องจากการศึกษาพระไตรปิฎก ต้องมีพื้นฐานบาลี มีพื้นฐานพระอภิธรรม มีพื้นฐานเนตติปกรณ์ จึงจะเรียนได้รู้เรื่อง ถ้าหากไม่มีพื้นฐานพอมารเรียนแบบเจาะลึก ฟังแล้วจะงง

เช่น เอวัมเม สุตัง ประโยคนี้แปลเป็นภาษาไทยว่า **ข้าพเจ้าได้ฟังมาแล้วอย่างนี้** แปลจบแล้ว แต่ เอวัมเม สุตัง ประโยคนี้ถ้าเรียนกันจริงๆ ใช้เวลาถึง ๒ เดือน ในการอธิบายขยายความ “เอวัม” องค์ธรรมได้แก่อะไร “เม” องค์ธรรมได้แก่อะไร “สุตัง” องค์ธรรมได้แก่อะไร แล้วองค์ธรรมเหล่านี้ ถอดรหัสธรรมทุกตัวอักษร ทำไมต้องถอดรหัสธรรม รหัสธรรมที่อยู่ในคำศัพท์ คำศัพท์จะเกี่ยวกับบัญญัติ แต่ข้างในมีรหัสธรรมที่เป็นปรมัตถ์ฝังอยู่ ถ้าเราถอดรหัสอันนี้ได้ เราจะเข้าใจมากขึ้น

๑. การฟังแล้ว เข้าใจ เกิดสุตมยปัญญา
๒. การฟังแล้ว คิดตามได้ เกิดจินตมย-ปัญญา
๓. การฟังแล้ว ละกิเลสได้ เกิดภาวนามยปัญญา การบรรลุมรรคผลนิพพานจึงจะเกิดขึ้น

การฟังธรรมในสมัยพุทธกาล

ในสมัยพุทธกาลฟังจบเกิดอะไรขึ้น **เทศนา** **วสานะ** พอเทศน์จบ คนฟังจำนวนมาก ได้

บรรลุเป็นพระอริยบุคคล มีพระโสดาบัน เป็นต้น แต่ปัจจุบัน เทศน์ยังไม่จบ โยมก็เข้าสู่นิทราคือหลับหมดแล้ว ญาณที่ทำให้บรรลุยังไม่ได้เกิด เหตุที่ฟังเข้าใจยากก็เพราะผู้สื่อสารสื่อสารไม่ถึง และญาติโยมความรู้พื้นฐานก็ยังไม่พอ หากพระและโยมมีพื้นฐานดีพอ สุตมย-ปัญญาเกิด จินตมยปัญญาเกิด ภาวนามย-ปัญญาเกิด ได้บรรลุธรรม ดวงตาเห็นธรรม การฟังธรรมแบบพุทธกาล คือการฟังธรรมแล้วได้บรรลุมรรคผลนิพพาน การฟังแบบนี้ฝรั่งเอามาขายเป็นคอร์สที่เมืองไทย เรียกคอร์สแลนด์มาร์คฟอรัม ทุกคนที่เข้าไปในห้องเรียน นั่งฟังด้วยอาการสงบ หนึ่ง ต้องจ่ายเงินให้ก่อน สอง ห้ามพกปากกาสมุด ดินสอ ห้ามมีกล้องถ่ายให้ฟังอย่างเดียว ฟังให้เข้าใจ สาม ฟังจบแล้วแต่ยังไม่เข้าใจ อธิบายตรงนั้นเลย ผู้บรรยายก็พยายามสื่ออย่างเต็มที่ ผู้ฟังก็ฟังเต็มที่เลย **ฟังแบบทะเลาะหลวง** คือฟังแบบไม่ต้องใส่ใจอะไรข้างนอก ไม่มีปากกา ดินสอ ไม่ต้องคุยกัน ตั้งอกตั้งใจฟังอย่างเดียวแบบนี้จะได้สุตะพอสมควร แต่ภาวนามย-ปัญญายังไม่ได้ คอร์สของฝรั่งเขาจะเอาจริงเอาจังกัน คล้ายๆ เอาพระพุทธรูปไปใช้ในอีกรูปแบบหนึ่ง เป็นตัวอย่างว่าการฟังแบบโบราณนี้ฟังอย่างไร คือฟังแบบไม่ต้องจดแต่สามารถเข้าใจและนำมาใช้ได้เลย ปัจจุบันจึงเอามาประยุกต์ใช้กัน

ที่มา : งานมุตตาสักการะ พระผู้ทรงพระไตรปิฎก ๗ รูป เดินทางมาจากประเทศสหภาพเมียนมาร์ เพื่อการสาธยายธรรมและตอบคำถามแก่ญาติธรรมทั้งชาวไทยและชาวพม่า ที่วัดจากแดง จ.สมุทรปราการ ในวันเสาร์ที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๐

พระธรรมเทศนา

พระอาจารย์ชยสาโร

๘ สติ ด้วยทศพิธราชธรรม

เรื่องอำนาจเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องสนใจศึกษา เพราะปัญหาต่างๆ ในโลกมักเกิดเพราะอำนาจ มีสามอย่างที่เป็นตัวร้ายในโลกนี้ คือ ๑. ความรู้สึกทางเพศ ๒. เงิน ๓. อำนาจ ถ้าอยากจะดูคุณภาพที่แท้จริงของคน ให้ดูในช่วงที่เขามีอำนาจ การมีอำนาจ คือการที่เราทำอะไรโดยที่ไม่มีใครว่าเราได้ อย่างนี้เรียกว่ามีอำนาจสูงสุด อำนาจรองลงมา คืออำนาจที่มีกฎหมายและวินัยจำกัดควบคุม แต่ละคนย่อมจะต้องมีอำนาจในตนอยู่บ้าง เด็กวัยรุ่นมักจะคับข้องใจว่าตนมีอำนาจน้อย แต่เราก็ยังมีอำนาจบางเรื่องในชีวิต โดยเฉพาะการปฏิบัติต่อสัตว์ เรามีอำนาจเหนือสัตว์มาก ถ้ายุ่งมากัดเราก็ตบยุงได้ ไม่มีใครว่าเรา ไม่ต้องติดคุกติดตาราง

ในยุคพุทธกาล เป็นยุคที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการปกครอง และการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความหมายของประเทศ เริ่มจะมีพระราชา เริ่มจะมีกษัตริย์ ลักษณะ

เหมือนเผด็จการผู้มีอำนาจสูงสุด โดยเฉพาะประเทศมคธและประเทศอื่นๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระพุทธองค์จึงตรัสสอนให้ข้อคิดแก่ผู้มีอำนาจ โดยทรงวางคำสอนให้เหมาะแก่ผู้ฟัง เหมาะกับสิ่งทำทนายเหมาะกับปัญหาต่างๆ เช่น ในการตรัสสอนพระราชา ทรงตรัสสอนในรูปแบบของทศพิธราชธรรม

ทศพิธราชธรรม คือ คุณธรรมของพระราชามหากษัตริย์ ซึ่งตามพระราชประเพณีในทุกยุคทุกสมัย จะต้องทรงศึกษา ต้องทรงเรียนรู้เรื่องนี้ เพราะถือว่าเป็นหลักการดำเนินชีวิต หลักการปกครองของพระราชามหากษัตริย์ในทางพระพุทธศาสนา

๑. ทรงธรรม เทียงธรรม (อวิโรธน) เป็นหลักใหญ่ข้อหนึ่งซึ่งพระราชาต้องพัฒนาภาวะภายในของพระองค์เองให้เป็นผู้ทรงธรรม คือต้องเอาความถูกต้องเป็นหลัก ไม่เอาความถูกต้องไม่ถูกต้อง หรือความชอบ ไม่ชอบ ต้องสม่ำเสมอ

อยู่ในหลักการที่ถูกต้อง เพราะผู้มีอำนาจ โดยเฉพาะพระราชาย่อมมีสิทธิ มีพระราชอำนาจเต็มที่ในการทำอะไรตามพระทัย มีพระราชประสงค์สิ่งใดเพราะชอบก็ทำได้ ไม่มีใครว่า หรือจะไม่ทรงกระทำบางสิ่งบางอย่างเพราะไม่ชอบก็ได้ ไม่มีใครว่า เพราะพระราชานามัยก่อนนั้นเป็นเผด็จการหรือปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ดังนั้นทศพิธราชธรรมในอีกแง่หนึ่งถือว่าเป็นคุณธรรมของพวกเผด็จการก็ได้ เพราะเป็นการมีอำนาจสูงสุดโดยไม่มีกฎหมายควบคุม ถ่วงไว้ จึงต้องมีพระทัยทรงไว้ในธรรมความถูกต้อง จึงจะคานกันได้

ธรรมส่วนนี้แบ่งแยกออกมาหลายข้อ อย่างเช่น ยุติธรรมในการพิพากษา ในการตัดสินอะไรต่างๆ ต้องถือความยุติธรรม ไม่ลำเอียง ไม่ใช่ว่าถ้าคนทำความผิดนั้นเป็นญาติ เป็นเพื่อน หรือเป็นผู้ใกล้ชิดแล้ว จะไม่เอาเรื่อง อย่างนั้นย่อมจะผิดหลักธรรม พระองค์ท่านต้องทรงธรรม ทั้งในการบัญญัตินิติธรรม ในการวาง

กฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่างๆ ก็ต้องให้สอดคล้องกับหลักธรรม ไม่ใช่วางไว้ในทางที่จะบ่อนทำลายวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม หรือทำลายพระศาสนา นี่คือหลักของการไม่คลาดจากธรรม ทรงอยู่ในธรรม ถือเป็นหลักข้อแรกของทศพิธราชธรรม

๒. ความเพียร (ตบ) เพื่อให้ท่านทรงไว้ในธรรมไม่คลาดจากธรรม ท่านต้องมีความเพียร เผือกเสส ในกรณีของพระราชอาหรือเผด็จการ ท่านใช้คำว่า “ตบะ” ตบะ นี้เป็นคำเก่าแก่ที่พวกฤๅษี โยคี ใช้สำหรับตั้งใจเอาชนะกิเลสในจิตใจ ตามธรรมดาคนเราพอเป็นผู้ใหญ่แล้วไม่ค่อยมีใครกล้าตักเตือนสักเท่าไร การที่เรามีอำนาจที่จะทำอะไรก็ได้ ไม่มีใครว่ากล่าว หากเราไม่มีอุดมการณ์ในการเผด็จการทั้งหลาย ยังมีอำนาจมาก จะยิ่งอันตราย เพราะกิเลสจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

๓. ความไม่โกรธ (อกโกธ) พระพุทธองค์ทรงเน้นกิเลสตัวหนึ่งที่มีอำนาจต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ นั่นคือ ความโกรธ ผู้มีอำนาจจะต้องเอาชนะความโกรธให้ได้ แม้เป็นพระราชาก็ต้องเอาชนะความเกรี้ยวกราด ไม่ลุแก่อำนาจความโกรธ เพราะเป็นธรรมดาที่ผู้ใหญ่มักจะรำคาญผู้น้อยว่าทำไมไม่ถูกใจ โอกาสจะโกรธก็มีมาก ธรรมดาคนเรามักจะคิดว่าการแสดงความโกรธเป็นอาการของผู้มีอำนาจ เพราะทำให้ดูน่ากลัว น่าเกรงขาม แต่ความจริงนั้นความโกรธทำให้คนเราโง่ เพราะว่าเวลาเราโกรธ ปัญญาจะไม่ทำงาน ความคิดในประโยชน์สั้น ประโยชน์ยาว ความคิดรอบคอบ จะไม่มีในจิตใจของผู้ที่กำลังโกรธอยู่

พระพุทธองค์จึงตรัสไว้ว่าพระราชายังพัฒนาคุณธรรมความไม่โกรธ ดังนั้น การ

แพดเผาภิเลส (ตบะ) นั้น ถือเป็นหลักทั่วไป แต่พระพุทธองค์ทรงเน้นในเรื่องความโกรธว่าเป็นกิเลสที่น่ากลัวมากที่สุดสำหรับผู้มีอำนาจ เพราะถ้าเป็นคนธรรมดาโกรธ อาจจะทำร้ายร่างกายผู้อื่นด้วยความโกรธก็ได้ แต่ถ้าเป็นผู้มีอำนาจมากโกรธขึ้นมาแล้ว อาจจะทำให้คนตายก็ได้ หรืออาจตายเป็นร้อยเป็นพันก็ได้

๔. ความอดทน (ขันติ) ในการเผาเผาภิเลส ในการเอาชนะความโกรธ คุณธรรมที่เป็นหลักแน่นอนคือความอดทน และในการทำกิจการงานที่ต่างๆ ถึงแม้จะมีอำนาจมากก็ยังคงไม่ราบเรียบอย่างดีที่สุดทีเดียว อีกทั้งผู้ตั้งอกตั้งใจทำงานมักต้องประสบกับความเหน็ดเหนื่อย เพราะงานเยอะ เวลาน้อย และต้องใช้ความอดทน เมื่อทำงานหนักจนเหน็ดเหนื่อย ก็ต้องรักษาจิตใจไม่ให้เกิดความท้อแท้ น้อยใจ หรือเกิดสงสารตัวเอง เป็นต้น ต้องรักษาจิตใจให้เป็นปกติ

อีกแง่หนึ่งนั้น จะทำงานอะไรก็ต้องอดทนต่อถ้อยคำของคนอื่น ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม จะ

ดีไม่ใช่อะไร ก็ต้องไม่ประมาทต่อถ้อยคำของผู้อื่น เพราะจะต้องมีผู้ถากถาง เสียดสีอยู่บ้าง อาจถูกวิพากษ์วิจารณ์ ด้วยความยุติธรรมก็มี ไม่ยุติธรรมก็มี เป็นเรื่องธรรมดา ถ้าคนเราทำงานแล้วจิตใจหวั่นไหวต่อคำพูดของคนอื่นมากเกินไป ก็จะทำให้หน้าที่ไม่ค่อยจะได้ คือไม่ใช่หัวแข็งหรือเชื่อมั่นตนเองจนเกินไป ไม่ฟังเสียงใคร ขณะเดียวกัน เวลาเมื่อใครพูดหรือแสดงความเห็นในทางลบ ถากถาง เสียดสีบ้าง เราต้องมีหลักในใจที่สามารถรักษาจิตใจไม่ให้เสียสมดุลย์ ไม่ให้เสียศูนย์ ให้จิตใจเราตั้งมั่นอยู่ในการทำหน้าที่ นั่นคือต้องมีขันติ ความอดทน

เริ่มจาก “อวิโรธนะ” ไม่คลาดจากหลักธรรม หลักความถูกต้อง มี “ตบะ” ความเพียรเผาภิเลส โดยเน้นที่ “ความโกรธ” โดยเฉพาะ และพระพุทธองค์ให้ใช้ “ขันติ” ความอดทนเป็นเครื่องเผาภิเลสอย่างยิ่ง ทั้งนี้ในการปฏิบัติต่อสังคมและประชาชนทั่วไป ท่านจะเน้น ๒ ข้อคือ **ทาน** กับ **ศีล** ข้อที่ผ่านมาทั้ง อวิโรธนะ ตบะ อโภชะ ขันติ เน้นการภาวนาภายใน แต่หลักการพัฒนาชีวิต ต้องมีทั้ง ทาน ศีล และ ภาวนา ที่อธิบายมาแล้ว ๔ ข้อนี้ เรียกว่า **ภาวนา** ส่วนเรื่องทานมี ๒ ข้อ ซึ่งจะกล่าวต่อไป

๕. ทาน (ทาน) คือเรื่อง “ทาน” นั่นเอง คือผู้เป็นพระราชาต้องสละราชสมบัติเพื่อประโยชน์สุขของมหาชน โดยมุ่งทั้งสองทาง คือ ๑. เพื่อบรรเทาทุกข์ของมหาชน ๒. เพื่อบำรุงสุขของมหาชน พระราชามีราชสมบัติมาก ต้องไม่ตระหนี่ไม่เก็บไว้ แต่ทรงเอาไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้เกิดความสุขแก่คนหมู่มาก

๖. การบริจาค (บริจจาค) เป็นข้อที่สองในหมวดของทาน การบริจาคในกรณีนี้คือ เน้นในความหมายของการเสียสละ เสียสละความสุข

ความสบาย เพื่อประโยชน์สุขของมหาชน คือ พระราชาจะไปพักที่พระราชวัง เพลิดเพลินกับสิ่งบันเทิงต่างๆ ทั้งคืนทั้งวันก็ยอมทำได้ เพราะมีพระราชอำนาจสูงสุด แต่ถ้าเป็นพระราชาในอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา มุ่งมั่นในการเสียสละ แม้กระทั่งสละสุขภาพของตนเอง และในบางโอกาส บางพระองค์ถึงกับสละชีวิตเลย เราถือว่าการเสียสละเพื่อมหาชนนั้น เป็นคุณธรรมของพระราชาในอุดมการณ์ของพระพุทธศาสนา

๗. ศิล (สีล) ต่อไปจะกล่าวถึงหมวดของศีล คือ ความประพฤติที่ดีงาม ทั้ง กาย วาจา และใจ พระราชาต้องเป็นผู้ทรงศีลอันเป็นแบบอย่างสำคัญมากแก่ประชาชน เพราะว่าคนเรายอมมีกิเลสอยู่ทุกคน ถ้าผู้ใหญ่ไม่รักษาศีล ก็เหมือนเป็นการส่งสัญญาณให้ผู้น้อยเข้าใจว่าอานิสงส์ของการถึงจุดสูงสุดของการเป็นผู้มีอำนาจก็คือการไม่ต้องรักษาศีลก็ได้ ถือว่าเป็นอภิสิทธิ์ เป็นผลของการทำงานก็ได้ คือ เมื่อทำงานเหน็ดเหนื่อยถึงระดับนี้แล้ว ไม่ต้องรักษาศีลก็ได้ ถ้าคิดอย่างนี้อันตรายมาก ผู้เป็นพระราชาที่ดี

ต้องรักษาศีล เป็นตัวอย่างที่ดี เป็นที่เคารพนับถือ เป็นที่ยอมรับของคนดี ของนักปราชญ์ คุณธรรมที่พระพุทธองค์ทรงเน้นในหมวดศีล มีรวมทั้งหมด ๓ ข้อ ข้อแรกคือ ศีล หรือความประพฤติดีงาม ทั้งทางกาย วาจา และใจ

๘. ความอ่อนโยน (มทฺทว) หมวดศีลนี้ยังรวมถึงเรื่องกิริยามารยาท ต้องมีความสง่างาม ความสุภาพ อ่อนโยน ละมุนละไม ท่านมีอำนาจ เป็นถึงพระราชา ท่านจะพูดกับใครอย่างไรก็ได้ จะพูดหยาบ จะด่าจะว่า ก็ไม่มีใครว่าท่านได้ แต่พระราชาในอุดมการณ์ของพระพุทธศาสนา ถึงแม้พระองค์จะมีอำนาจที่จะพูดอะไรก็ได้ พระองค์ก็เลือกที่จะพูดอย่างสุภาพ อ่อนโยน พูดอย่างน่ารัก น่าฟัง และประกอบด้วยเมตตา

๙. ความซื่อตรง (อาชฺชว) หมวดของศีล ข้อที่สองที่เน้นพิเศษคือ ความซื่อสัตย์ สุจริต ผู้มีอำนาจจะโกงก็ได้ ไม่มีใครว่าได้ แต่การที่ทุกคนเห็นว่าผู้มีอำนาจสูงสุดคือพระราชาเป็นแบบอย่างของผู้ซื่อสัตย์สุจริต ไม่ใช่ใช้อำนาจเพื่อกดขี่ข่มเหง หรือเอารัดเอาเปรียบประชาชน ย่อมทำให้เกิดความรัก ความเคารพนับถือในผู้นำหรือพระราชาได้เป็นอย่างดี

๑๐. ความไม่เบียดเบียน (อวิหีสา) การไม่เบียดเบียนถือเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา เมื่อเป็นพระราชา เป็นผู้มีอำนาจ ย่อมต้องมีกองทัพ ต้องมีกำลังทหาร พร้อมทั้งจะรับใช้ตามพระราชอำนาจตลอดเวลา พระพุทธองค์จึงสอนให้พระราชาถือหลักการไม่เบียดเบียน มีการดำเนินชีวิตไปตามทางสายกลาง การผลิต การบริโภคที่สมดุล ไม่เน้นประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก ซึ่งนำไปสู่การแข่งขันแย่งชิง จนเป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น และทำลายสิ่งแวดล้อม

ทั้งหมดนี้คือ ทศพิธราชธรรมทั้ง ๑๐ ข้อโดยย่อ เป็นคุณธรรมของพระราชา และเป็นคุณธรรมที่กษัตริย์ไทยทุกยุคทุกสมัยถือเป็นหลักที่ต้องศึกษาและปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา ได้แก่ ๑. จิตใจท่านไม่คลาดจากธรรม ตั้งอยู่ในความถูกต้อง ทั้งในแง่ศีลธรรม นิติธรรม (อวิโรธน์) ๒. เป็นผู้มีความเพียรพยายามแผดเผากิเลส (ตป) ๓. เป็นผู้ที่ต้องชนะความโกรธ (อกโกธ) ๔. เป็นผู้ที่ตั้งอยู่ในความอดทน (ขนติ) ๕. เป็นผู้ให้ทานกับมหาชน (ทาน) ๖. เป็นผู้เสียสละเพื่อมหาชน (ปริจาค) ๗. เป็นผู้ตั้งอยู่ในศีล (สีล) ๘. เป็นผู้มีการยามรยาทดี สุภาพ อ่อนโยน (มททว) ๙. เป็นผู้ซื่อสัตย์ สุจริต (อาชชว) และ ๑๐. เป็นผู้ไม่เบียดเบียน (อวิหีสา)

พระราชามหากษัตริย์ใด ที่ทรงปฏิบัติพระองค์ตามทศพิธราชธรรมทั้งหมดเหล่านี้ แม้เพียงแค่นี้ก็ย่อมนำมาความสงบสุขร่มเย็นมาสู่อาณาประชาราษฎร์มากมาย แต่นักดูเถิด พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ของเรา ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรมยาวนานตลอดมาทั้ง ๗ ทศวรรษ ผลแห่งความสงบสุขร่มเย็นและความเจริญรุ่งเรือง ภายใต้อบรมพระบรมโพธิสมภารย่อมจะยั่งยืนและมากมายประมาณค่ามิได้ จึงนับเป็นความภูมิใจอย่างยิ่งสำหรับพวกเราชาวไทยทุกคนที่มีพระมหากษัตริย์ที่ทรงครองราชย์ครองแผ่นดินโดยธรรม พระองค์จึงทรงเป็นที่ยอมรับ เป็นที่รักที่เคารพ และพระองค์จะสถิตอยู่ในใจของปวงชนไทยตลอดไป

กวีกุ่มภา
ปัญหา

หิมะขาว พราวพราว วันฟ้าหม่น
เด็กทอดจิต ทวนพินิจ ในกายเรา

ซัดสาดบน กันหทัย ดั่งไฟเผา
ความทุกข์เบา สุนัขลอย เพียงหายใจ ☺

อกหัก...ยังเหลือจมูก

สาระธรรม

กองบรรณาธิการ

ปูจณา - วิสัยชา พระผู้ทรงพระไตรปิฎก

ประวัติพระผู้ทรงพระไตรปิฎก ทั้ง ๗ รูป

สัตตมะ ติปิฎกธระ

พระผู้ทรงพระไตรปิฎก รูปที่ ๗

หม่อมจวนสยาดอ พระภักทันตะ สิริลักษณ์ธากวิงสะ

สำเร็จการศึกษาชั้นพระไตรปิฎก : ขณะอายุ ๓๖ ปี ๑๖ พรรษา

ระยะเวลาทำการสอบ : ๑๕ ปี

ปัจจุบันอายุ : ๕๓ ปี

อัญฐมะ ติปิฎกธระ

พระผู้ทรงพระไตรปิฎก รูปที่ ๘

เมียงหมุ่สยาดอ พระภักทันตะ วังสพาลาลังการะ

สำเร็จการศึกษาชั้นพระไตรปิฎก : ขณะอายุ ๓๔ ปี ๑๔ พรรษา

ระยะเวลาทำการสอบ : ๑๕ ปี

ปัจจุบันอายุ : ๕๒ ปี

นามมะ ติปิฎกธระ

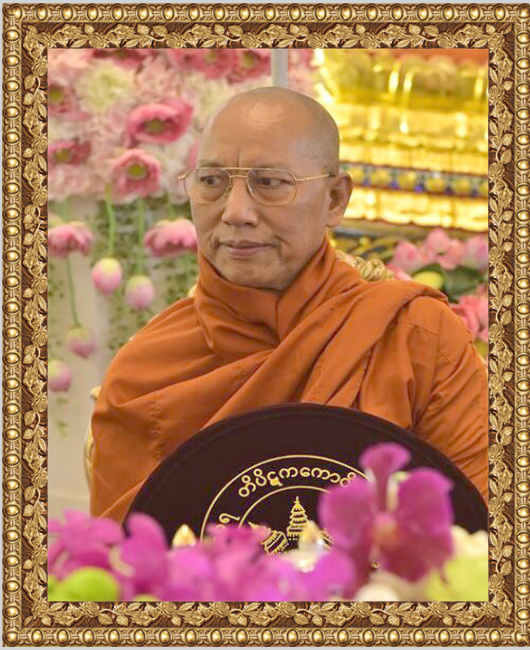
พระผู้ทรงพระไตรปิฎก รูปที่ ๙

เมียงฉิ่งสยาดอ พระภักทันตะ คันธมาลาลังการะ

สำเร็จการศึกษาชั้นพระไตรปิฎก : ขณะอายุ ๓๓ ปี ๑๓ พรรษา

ระยะเวลาทำการสอบ : ๑๔ ปี

อายุปัจจุบัน : ๔๙ ปี

ทสมะ ติปิฎกธระ

พระผู้ทรงพระไตรปิฎก รูปที่ ๑๐

ชวานลวนสย๋ต่อ พระภักทันทตะ สุนทรระ

สำเร็จการศึกษาชั้นพระไตรปิฎก : ขณะอายุ ๔๘ ปี ๒๘ พรรษา

ระยะเวลาทำการสอบ : ๒๘ ปี

ปัจจุบันอายุ : ๖๒ ปี

เอกาทสมะ ติปิฎกธระ

พระผู้ทรงพระไตรปิฎก รูปที่ ๑๑

รัมมาวติ สย๋ต่อพระภักทันทตะ อินทपालะ

สำเร็จการศึกษาชั้นพระไตรปิฎก : ขณะอายุ ๔๓ ปี ๒๓ พรรษา

ระยะเวลาทำการสอบ : ๒๑ ปี

ปัจจุบันอายุ : ๕๗ ปี

ทวาทสมะ ติปิฎกธระ

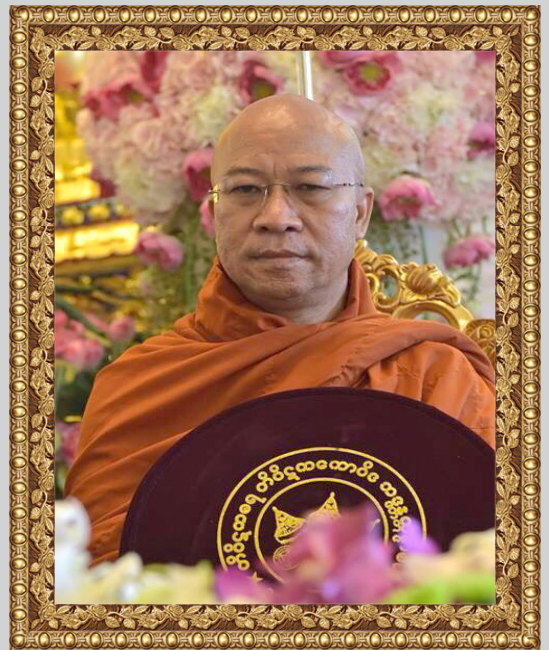
พระผู้ทรงพระไตรปิฎก รูปที่ ๑๒

สะไกสย๋ต่อ พระภักทันทตะ อภิชาตาทากิวงสะ

สำเร็จการศึกษาชั้นพระไตรปิฎก : ขณะอายุ ๔๑ ปี ๒๑ พรรษา

ระยะเวลาทำการสอบ : ๑๕ ปี

ปัจจุบันอายุ : ๔๙ ปี

เตรสมะ ติปิฎกธระ

พระผู้ทรงพระไตรปิฎก รูปที่ ๑๓

ภุตะเหล่งสย๋ต่อ พระภักทันทตะ อินทาทจิริยะ

สำเร็จการศึกษาชั้นพระไตรปิฎก : ขณะอายุ ๔๘ ปี ๒๘ พรรษา

ระยะเวลาทำการสอบ : ๒๔ ปี

ปัจจุบันอายุ : ๕๓ ปี

พระผู้ทรงพระไตรปิฎกสารายาธรรม

โดย - พระผู้ทรงพระไตรปิฎก รูปที่ ๗
หม่อมจวนสยาดอพระภักทันทตะลีลักขันธา-
ภิวังสะ

ขอแสดงความยินดีกับคณะสงฆ์วัดจากแดง
รวมทั้งคณะสงฆ์ที่มาจากที่อื่นๆ มาต้อนรับด้วยความ
อบอุ่น ขออนุโมทนาเป็นอย่างยิ่ง ขอแผ่
เมตตาให้พระภิกษุสงฆ์ และศรัทธาญาติโยม
ชาวพุทธคนไทยทุกคน จงปราศจากทุกข์โศก
โรคภัย ปราศจากสิ่งใดขอให้สมปรารถนา ขอให้
ช่วยกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญ
มั่นคงสืบต่อไป อาตมาเป็นตัวแทนของพระผู้
ทรงพระไตรปิฎกในการทรงจำพระไตรปิฎก
๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นตรี ขอกล่าวถึงเนื้อหาโดย
ย่อของพระไตรปิฎก ที่มีทั้งพระสุตตันตปิฎก
พระวินัยปิฎกและพระอภิธรรมปิฎก

เริ่มด้วยการนำเสนอพระวินัยปิฎก พระ
วินัยปิฎกนั้นได้พูดถึงการรักษาศีลให้บริสุทธิ์
ตั้งแต่ศีลของญาติโยม ศีล ๕ ศีล ๘ ศีลของ
สามเณร ศีล ๑๐ และศีลของพระสงฆ์คือศีล
๒๒๗ การที่เรารักษาศีล จุดประสงค์เพื่อที่จะ
ทำความสมบูรณ์แห่งข้อวัตรปฏิบัติ

ในพระไตรปิฎกพระองค์ได้ตรัสไว้เกี่ยว
กับบุคคลผู้มีความหวัง และหมดหวังในชีวิต

ผู้ที่มีความหวังคือ บางคนอยู่ด้วยความหวังว่า
สมบัติทางโลก เราจะได้ด้วยเหตุอย่างไร สมบัติ
ทางธรรมเราจะได้ด้วยเหตุอย่างไร คนที่อยู่ด้วยความ
หวังคือคนที่รักษาศีล จบจากศีล เราก็จะ
ทำสมาธิ จบจากสมาธิ เราก็เจริญภาวนา จน
บรรลุมรรค ผล นิพพาน คือทำมโนขันธ์สมบัติ
สรวรรคสมบัติ นิพพานสมบัติ ศีลจะให้สิ่งเหล่านี้
ได้ ในบุคคลที่มีความหวังอยู่

แต่บุคคลที่หมดความหวังคือเกิดมาแล้ว
ไม่รู้จะทำอะไร ไม่ได้ตั้งความหวังอะไร ไม่รู้ว่า
เกิดมาด้วยบุญอะไร เกิดมาแบบสิ้นหวัง คนที่
สิ้นหวังก็คือคนที่ไม่รักษาศีล ไม่มีความหวัง
ไม่มีอนาคต ส่วนคนที่รักษาศีลคือคนที่มีความ
หวังว่า สักวันหนึ่งเราจะทำศีลให้บริสุทธิ์ เมื่อ
ศีลบริสุทธิ์ จะทำให้เรามีพลังมากขึ้น มาทำ
สมาธิ มาเจริญวิปัสสนา จนถึงที่สุดแห่งทุกข์

ในวินัยปิฎกเน้นการรักษาศีล
เพื่อให้ทำข้อวัตรปฏิบัติอย่าง
สมบูรณ์ อยู่อย่างผู้มีความหวัง
ในที่นี้คือหวังมโนขันธ์สมบัติ สรวรรค-
สมบัติ นิพพานสมบัติ สร้างความ
หวังจากการรักษาศีลนั่นเอง จึง
ขอให้ทุกท่านมีชีวิตอยู่อย่างมี
ความหวัง ให้เริ่มรักษาศีล ศีลนี้
เป็นพื้นฐานของสมบัติทั้งปวง

ทุกท่านได้สมาทานศีลกันแล้ว ได้รับศีลกันแล้ว ทุกท่านมีความหวัง และความหวังนี้จะ เป็นจริงได้ โดยที่พระวินัยปิฎกแนะวิธีการรักษาศีลให้บริสุทธิ์ ดังนั้นความหวังที่จะได้ มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ และความหวังสูงสุดที่จะได้นิพพานสมบัติ เราจะสามารถทำให้ เป็นจริงได้ โดยเริ่มต้นจากการรักษาศีล ที่มี แสดงไว้ในวินัยปิฎก

สำหรับพระสูตรต้นตปิฎก คือการรักษา จิตใจด้วยการมีสมาธิ พระสูตรต้นตปิฎกเริ่มต้น ที่จิตใจของเราเข้าสู่เส้นทางที่เรียกว่าจิตตวิสุทธิ คือความบริสุทธิ์แห่งจิต เมื่อจิตของเราตั้งไว้ดี ตั้งแต่เริ่มแรก การที่จะทำสมาธิ เจริญวิปัสสนา ก็เป็นสิ่งที่ง่ายตาย ในพระสูตรต้นตปิฎกจะบอก วิธีการฝึกจิตเพื่อให้เกิดสมาธิ ตั้งแต่ขั้นสมถ กรรมฐาน ไปสู่วิปัสสนากรรมฐานในลำดับ ต่อไป ทั้งบอกวิธีการรักษาจิต ฝึกจิตจนกระทั่งเป็น จิตตวิสุทธิ จิตที่อยู่ในมานอภิญญา

เพราะฉะนั้นเราจะดึงจิตไปในทางทิศใด จะได้วิธีการจากพระสูตรต้นตปิฎก อย่างเช่น มงคลสูตร สอนเรื่องการไม่คบคนพาล การคบ แต่บัณฑิต เป็นต้น นี่คือการฝึกจิตของเราให้ เห็นบาปเห็นบุญ เห็นคุณเห็นโทษ แล้วก็ดึงจิต ของเราให้อยู่ในสิ่งที่ดีๆ ไม่ถูกนิวรรณ์ดึงไปใน ทางที่ไม่ดี

พระอภิธรรมปิฎก จะพูดถึงสภาวะที่เป็น จริง ๓ อย่าง คือ ๑ จิต ๒ เจตสิก ๓ รูป จิตกับ เจตสิกนั้นย่อลงมาคือนามธรรม รูปคือรูปธรรม ในพระอภิธรรมปิฎก ตอนแรกจะบอกว่าจิตกับ เจตสิก และรูป แต่ตอนหลังมายกจิต เจตสิก ให้เหลือเป็นนามธรรม ส่วนรูปคือรูปธรรม คือ ให้รู้จักความจริงที่มีอยู่จริง รูปกับนามนั้นถ้าเรา ศึกษาเข้าใจแล้ว ยกจิตขึ้นสู่ไตรลักษณ์ คือ พิจารณา อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา พิจารณาว่ารูป นามมีสภาพที่ไม่เที่ยง เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป มี สภาพที่เป็นทุกข์เพราะไม่สามารถอยู่ในสภาพ เดิมได้ มีสภาพที่เป็นอนัตตา ไม่อยู่ในบังคับ บัญชาที่เราจะสั่งการได้

ถ้าเราได้ศึกษาพระอภิธรรมอย่างกระจ่าง ชัด เราจะรู้สภาวะตามความเป็นจริงว่า โลกนี้ มีแค่รูปธรรมกับนามธรรม และรูปกับนามนั้น ก็มีสภาพที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เมื่อใด ได้รู้จักความจริงอย่างนี้แล้ว ก็โน้มจิตเข้าไป เพื่อพิจารณาไตรลักษณ์ในรูป - นาม รู้แจ้ง แหวงตลอดอริยสัจทั้ง ๔ การหลุดพ้นจากทุกข์ ทั้งปวงก็จะเกิดขึ้น การบรรลุมรรค ผล นิพพาน ก็เกิดขึ้น ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาพระ อภิธรรมปิฎกก็จะสมบูรณ์

อาตมาขอกระตุ้นเตือนเชิญชวนให้ญาติโยมพุทธบริษัททุกท่านได้สนใจศึกษาพระวินยปิฎก เพื่อที่จะรักษาศีล รักษาข้อวัตรของตนให้สมบูรณ์ เมื่อศีลข้อวัตรสมบูรณ์แล้วจะเป็นพื้นฐานที่จะเข้าไปสู่พระสุตตันตปิฎก ด้วยการเจริญสมณกรรมฐาน โดยเฉพาะในเนื้อหาของพระสุตตันตปิฎกนั้น เราจะรู้วิธีการตั้งจิตของเราให้ออกจากอกุศล ออกห่างจากนิวรณ์ธรรม ให้จิตของเราอยู่กับกุศล อยู่กับสมณกรรมฐานจนได้ฌานเป็นต้น

สุดท้ายในส่วนของพระอภิธรรมปิฎก เมื่อรู้จักรูป รู้จักนามอย่างชัดเจนแล้ว ก็ให้เจริญวิปัสสนาคือการยกจิตขึ้นสู่ไตรลักษณ์ เมื่อยกจิตขึ้นสู่ไตรลักษณ์แล้ว เห็นอนิจจัง เห็นทุกขัง เห็นอนัตตา เห็นรูป เห็นนาม วิปัสสนาญาณเกิดขึ้นตามลำดับ ตั้งแต่ สัมมสนญาณ เป็นต้น จนถึง โคตรกญาณ พอถึง โคตรกญาณ แล้วก็ผ่านไปถึง มรรคญาณ ผลญาณ ในขณะที่มรรคญาณเกิดขึ้น มีนิพพานเป็นอารมณ์ ในขณะที่ทุกท่านเจริญตั้งแต่การยกจิตขึ้นสู่ไตรลักษณ์ การเจริญวิปัสสนาญาณตามลำดับ ในขณะที่มรรคญาณ ผลญาณเกิด มีนิพพานเป็นอารมณ์นั้น ทุกท่านก็จะเห็นนิพพานด้วยตาปัญญาของทุกท่าน เหมือนได้เห็นด้วยตาเนื้อ

หวังว่าการได้ศึกษาพระอภิธรรม ในพระไตรปิฎก จะเป็นเหตุปัจจัยให้ท่านได้รู้แจ้งเห็นจริง เห็นพระนิพพานด้วยตาปัญญาเหมือนเห็นด้วยตาเนื้อ ขอให้ทุกท่านได้น้อมนำเอาทั้งศีลสมาธิ และปัญญา ไปปฏิบัติ ศีลนั้นได้สมบุรณ์จากพระวินยปิฎก สมาธินั้นได้สมบุรณ์จากพระสุตตันตปิฎก และปัญญานั้นได้สมบุรณ์จากพระอภิธรรมปิฎก ขอให้ญาติโยมสาธุชนพุทธบริษัทได้เข้าถึงความพ้นทุกข์โดยทั่วหน้ากันทุกท่านทุกคน เทอญ

พระผู้ทรงพระไตรปิฎกตอบคำถาม

โดย - พระผู้ทรงพระไตรปิฎกรูปที่ ๑๐
ชวนชวนสยาดต่อ พระภักทันทะ สุนทร

๑ เวลาทำบุญควรอธิษฐานอย่างไร

คำตอบ : ทำบุญแล้วจะอธิษฐานให้ตั้งเป้าหมายสูงสุดว่า **นิพพานัสสะ ปัจจะโย โหตุ** คือมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติไม่ต้องไปหวัง หวังสูงสุดคือนิพพาน ส่วนมนุษย์สมบัติได้แน่นอน สวรรค์สมบัติได้แน่นอน แต่ถ้าเราตั้งเป้าหมายเพียงว่าทำบุญแล้วขอให้รวยๆ ขอให้เฮงๆ ก็จะได้แค่นั้นแหละ สวรรค์สมบัติก็ไม่ส่ง นิพพานสมบัติก็ไม่ส่ง เพราะฉะนั้นทำบุญจะให้ได้ผลมากขอให้ตั้งเป้าหมายสูงสุดไปถึงนิพพาน นี่คือประเด็นหนึ่ง

อีกประเด็นหนึ่งคือในขณะที่เรากำลังถวายทาน เราอยากได้บุญ แต่มากกว่านั้นคือขอให้ผู้รับทานของเราไป เช่นพระสงฆ์รับอาหารของเราไปแล้ว ขอให้ท่านมีร่างกายแข็งแรง ขอให้ท่านมีอายุยืน มีผิวพรรณผุดผ่องจากการที่ท่านได้ฉันภัตตาหารของเรา คือเราถวายทานนี้แต่เราไม่ได้หวังว่าขอให้ท่านที่เราถวายแล้ว จงให้คุณสมบัติอันสมควรแก่เรา แต่มองว่าทานที่เราถวายแล้ว ท่านรับทานของเราไป ขอให้ท่านจงมีอายุยืน อันนี้คือปรารถนาเป็นบุญเป็นประโยชน์ของผู้รับเป็นสำคัญ หากคิดเช่นนั้นทานนี้ก็จะมีผลมาก มีอานิสงส์มาก

๒ กว่าที่พระอาจารย์ทั้งหลายจะได้เริ่มต้นฝึกท่องจำพระไตรปิฎกนั้น คงเริ่มการเจริญสติหรือฝึกสมาธิหรือมานมามาก่อน อยากทราบว่าในการฝึกท่องจำพระไตรปิฎกหรือหลังจากผ่านการท่องจำพระไตรปิฎกได้บ้างแล้ว ท่านรู้สึกถึงความเปลี่ยนแปลงในการมีสติหรือมานอย่างไรบ้าง การฝึกท่องจำพระไตรปิฎกส่งผลต่อการพัฒนาการของการเจริญสติและสมาธิอย่างไร

คำตอบ : ก่อนจะท่องพระไตรปิฎกหรือหลังจากทรงจำพระไตรปิฎกแล้ว สติก็กำหนดได้เหมือนเดิม แต่ที่พิเศษคือสมาธิเข้มแข็งขึ้น ทำให้สามารถทรงจำในส่วนของพระอภิธรรมปิฎก ในส่วนคัมภีร์ยมก คัมภีร์ปฎิฐานได้ง่ายขึ้น การฝึกสติทำให้ช่วยเสริมความแข็งแกร่งของสมาธิ มีความทรงจำได้นาน การกำหนดสติก็มีเหมือนเดิม แต่ที่เห็นชัดเจนคือสมาธิเข้มแข็งขึ้น

๓ อยากให้ท่านอธิบายสภาวะนิพพาน

คำตอบ : อุปมาแบบวิชาการคือ สันติลักษณะสภาพของนิพพานคือสงบจากความเร่าร้อนจากเหตุทั้งปวง แต่นิพพานอีกบริบทคือ ตัณห์ทักขยะ แปลว่า สิ้นตัณหา สิ้นเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ เมื่อสิ้นเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ ทุกข์ก็ไม่เกิด อันนี้คือสภาพของนิพพาน หากอุปมาแบบชาวบ้านคือคนที่กำลังปวดฟันอย่างรุนแรง ไปหาหมอฟัน หมอถอนฟันซี่ที่ปวดมากที่สุดๆ ออกไป พอเอาสาเหตุของการปวดฟันออกไป อาการปวดย่อมหายเป็นปลิดทิ้ง ฉนั้นใด เราทุกข์อยู่ใน ๓ ภพภูมิ แต่เราเอาเหตุของทุกข์คือตัณหาออก ความทุกข์ก็หมดไป อันนี้คือความหมายแบบชาวบ้านง่ายๆ สภาพของนิพพานเป็นฉนั้น

๔ พระไตรปิฎกมี ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์จริงหรือไม่ คำว่า ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ หมายถึงจำนวนที่มากมาย ไซ้ใหม่ มีใครเคยนับได้ว่ามีกี่พระธรรมขันธ์

คำตอบ : ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ท่านบอกว่า นับตามที่พระอรรถกถาจารย์ท่านนับ คือ ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ อาจจะได้เกินก็ได้ จะขาดก็ได้ วิธีการนับคือธรรมะข้อหนึ่งนับเป็น ๑ พระธรรมขันธ์ หรือคาถาข้อหนึ่งนับเป็น ๑ พระธรรมขันธ์ หรือพระสูตรหนึ่งนับเป็น ๑ พระธรรมขันธ์ เพราะฉะนั้นการนับพระธรรมขันธ์ นั้นมีอยู่ ๓-๔ วิธี ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์นี้เป็นอุปมาสังขยา คืออุปมาเอา เหมือนมีโจร ๕๐๐ อะไประมาณนั้น แต่จริงๆ อาจมากกว่านั้นก็ได้ หย่อนกว่านั้นก็ได้ ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ก็เหมือนใบไม้ในกำมือ จริงพระพุทธเจ้าตรัสรู้มากกว่านี้ แต่มีหลักไว้ประมาณเท่านั้น พระอรรถกถาจารย์เคยนับให้ดูว่า พระวินัยปิฎก ๒๑,๐๐๐ พระสุตตันตปิฎก ๒๑,๐๐๐ พระอภิธรรมปิฎก ๔๒,๐๐๐ พอรวมกันก็เป็น ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ นี่คือการนับแบบคร่าวๆ เพื่อให้เห็นภาพรวม ให้จำได้เท่านั้น จำนวนที่ตายตัวนั้นคือธรรมะในอภิธรรม เพื่อการบรรลุมรรค ผล นิพพาน แต่ในส่วนตรงนี้เป็นอุปมาสังขยะ

๕ ตั้งใจปฏิบัติธรรม แต่มีวิบากกรรม มาขัดขวางเสมอ ควรวางจิตอย่างไร เพื่อให้เจริญในการปฏิบัติภาวนา

คำตอบ : สำหรับท่านที่ปฏิบัติธรรมแล้วมีวิบากกรรมมาขัดขวาง เจออุปสรรคต่างๆ จะทำใจอย่างไร สิ่งแรกสุด ให้มีความพยายาม บริกรรม แผ่เมตตาให้มากเท่าที่จะมากได้ การแผ่เมตตา นั้น ผลส่วนหนึ่งช่วยลดอุปสรรค

ที่มาขัดขวางในการเจริญภาวนา การขอมาครูบาอาจารย์ก็ดี การแผ่เมตตาที่ดี ส่วนตรงนี้ช่วยทำให้อุปสรรคที่จะเข้ามาขัดขวางในการเจริญภาวนาลดน้อยลงไป ขอให้หมั่นเจริญเมตตากรรมฐานให้มาก

๖ พระวินัยกล่าวถึงแต่ศีลอย่างเดียวหรือ พระสูตรตรัสเรื่องสมาธิอย่างเดียวหรือ พระอภิธรรมตรัสเรื่องปัญญาอย่างเดียวหรือ หรือว่ามีอย่างอื่นอีก และขอถามว่าท่านทรงจำพระไตรปิฎกได้นั้น ท่านใช้วิธีะอย่างไร ใช้เวลากี่ปี

คำตอบ : ในพระวินัยปิฎกไม่ได้กล่าวเฉพาะศีลอย่างเดียว อย่างอื่นก็มี แต่ภาพรวมของพระวินัยปิฎกเน้นเรื่องศีล ภาพรวมของพระสุตตันตปิฎกเน้นเรื่องสมาธิ และภาพรวมของพระอภิธรรมปิฎกเน้นเรื่องปัญญา ไม่ใช่มีเฉพาะที่ท่านกล่าว เป็นการดึงเอาภาพรวมมานำเสนอหวังว่าคงจะเข้าใจ

การท่องพระไตรปิฎกจนทรงจำได้ อาตมาเองใช้เวลา ๑๕ ปี อีกรูปหนึ่งท่องได้เร็วกว่าคือใช้เวลา ๑๔ ปี อาตมาตั้งเป้าหมาย มีความเพียรแบบไม่ลดละ ตราบใดที่ยังไม่บรรลุการทรงจำ พระไตรปิฎกจะไม่ลดละความเพียร ถ้าตั้งเป้าหมายอย่างนี้ ใช้เวลา ๑๕ ปี มีบางรูปท่านท่อง

ไปแล้ว ๑๕ ปี แต่ไม่ได้ตั้งเป้าหมาย เพียรไปแล้ว
สู้ไม่ไหวก็หยุดพัก ตอนนี้อยู่อยู่จำนวนมากที่
จำได้ ๑ ปีถูก ๒ ปีถูก คือไม่ได้ตั้งเป้าหมายว่า
ต้องไปถึงจุดหมายปลายทางให้ได้

เอาตนเองใช้ความเพียรต่อเนื่องไม่ใช่ความ
เพียรวันสองวัน ตั้งเป้าหมายแล้วใช้ความเพียร
อย่างเข้มข้น ต่อเนื่อง ไม่ถึงเป้าหมายจะไม่หยุด
มีหลายรูปสุขภาพไม่ดี ก็จะหยุด หรือทนไม่ไหว
ก็จะหยุด ไม่ถึงเป้าหมาย คือไปตามกำลัง ถ้า
เรียนตามกำลัง พอเจออุปสรรคก็หยุด อย่างนี้
จะมีเยอะ แต่ละรูปจะไม่เหมือนกัน

๗ สถานที่ปฏิบัติธรรมมีมาก เราจะรู้ได้
อย่างไรว่าท่านสอนตามที่พระพุทธเจ้าทรง
สอนไว้ หรือท่านสอนตามความเข้าใจของ
ครูบาอาจารย์ เพื่อเราจะปฏิบัติได้ถูกต้อง

คำตอบ : สำคัญใดก็ตาม สอนแล้วมีศีล สมาธิ
ปัญญา ตามมรรคมีองค์ ๘ สำหนักนั้นก็เป็นสำนึก
ที่สอนตามพระพุทธองค์ทรงแนะนำไว้ ถ้าสำนึก
ใดไม่มีศีล ไม่มีสมาธิ ไม่มีปัญญา ก็ไม่ใช่สำนึก
ปฏิบัติที่เราควรเข้าไป

การปฏิบัติธรรมไม่ได้มีเฉพาะยุค
นี้นะ ตั้งแต่สมัยก่อน ในยุคของพระอรหันต
กษัตริย์ท่านได้รวบรวมข้อมูล บอกว่าพระ
อภิธรรมนี้เป็นพุทธพจน์จริง โดยยกเอา
เหตุการณ์ในพรรษาที่ ๗ ที่พระพุทธเจ้าเสด็จ

ขึ้นไปบนสวรรค์แสดงอภิธรรม ๗ คัมภีร์ นาน
๓ เดือนแล้วเสด็จลงมาเทศน์โปรดพระสาวก
ธรรมที่ลึกซึ้งอย่างเช่น คัมภีร์ยมก คัมภีร์มหา-
ปัฏฐาน ท่านใช้พระสัพพัญญุตญาณแสดงได้
แต่ในประเทศพม่าโดยมากไม่ค่อยได้ยืมการ
ปฏิเสธรพะอภิธรรม ส่วนมากก็ได้ศึกษาข้อมูล
เหล่านี้อย่างชัดเจน

๘ ท่านมีวิธีใดบ้างที่ทำให้ไม่ลืมพระ
ไตรปิฎก ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นที่จำได้
ตลอดเวลา การสอนทำให้จำได้เฉพาะวิชาที่
สอน แต่บางที่อาจจะลืมไป

คำตอบ : ธรรมที่ทำให้ไม่ลืมคือสติตัวเดียว สติ
สำคัญมาก ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นธรรมลงเป็น
สติตัวเดียว สติแปลว่าจะระลึกได้ ถ้าระลึกไม่ได้ก็
ลืม เพราะฉะนั้นฝึกเจริญสติอยู่เรื่อยๆ จะไม่ลืม

๙ อะไรเป็นแรงจูงใจ ที่ทำให้ท่านต้องการ
เป็นผู้ทรงจำพระไตรปิฎก ๘๔,๐๐๐ พระธรรม-
ชั้น อะไรเป็นเครื่องรักษาให้ใจท่านสามารถ
อดทนและพากเพียรได้ต่อเนื่อง

คำตอบ : แรงบันดาลใจของพระผู้ทรงจำพระ
ไตรปิฎกรูปแรกเลย คือในช่วงนั้นพม่าจะมีการ
สังคายนาพระไตรปิฎก แต่ยังไม่มีการผู้ทรงพระ
ไตรปิฎกเลย จากการที่ทุกคนเห็นความสำคัญ
เรื่องนี้ ท่านจึงตั้งใจว่าจะต้องเป็นผู้ทรงพระไตร-
ปิฎกให้ได้ ต่อมารูปหลังๆ เห็นว่าเมื่อรูปแรก

ท่านสามารถทำได้ แรงบันดาลใจก็เกิดขึ้น ไม่ยาก และอีกอย่างหนึ่งการได้เข้ามาเห็น การศึกษาและเผยแผ่พระศาสนา ถ้ามีความรู้ สามารถทรงจำพระไตรปิฎกได้ การทำงานก็จะประสบความสำเร็จอย่างสูง สามารถทำงานได้อย่างยิ่งใหญ่ จะช่วยรักษา พระศาสนาได้โดยการเผยแผ่ธรรมจะทำให้ ได้อย่างดี นี่คือการแรงบันดาลใจจากสภาวะ แวดล้อม และการจะทำงานยิ่งใหญ่ถ้าไม่มี ปัญญาตรงนี้ ก็ไม่สามารถที่จะทำสำเร็จได้ ปัญญาจากการทรงจำเป็นเบื้องต้น ที่สำคัญ คือเมื่อเข้ามาในพระศาสนาแล้วจะอาศัย ศาสนาหรือจะให้พระศาสนาอาศัยเราได้ เราต้องมีความรู้เพียงพอ ศรัทธาตรงนี้ที่เป็นแรงบันดาลใจให้ท่านอยากทรงจำพระไตรปิฎก จะได้ช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ดี

ปัญหาและอุปสรรคของแต่ละท่านก็มีต่าง กันไป การแก้ปัญหาที่จะรักษาจิตใจ เพื่อที่จะ ต่อสู้กับอุปสรรคในการทรงจำพระไตรปิฎกนี้ ต้องแก้ตามสถานการณ์ เมื่อเจอปัญหาและ อุปสรรคไม่เหมือนกัน การแก้ปัญหาคือตั้ง เป้าหมายว่า มีโอกาสได้พบพระพุทธศาสนา แล้ว สิ่งแรกคือต้องไปถึงจุดหมายปลายทาง คือปริยัติ แล้วหลังจากนั้นก็ปฏิบัติ นี่คือการ เป้าหมายที่ท่านได้ตั้งเอาไว้ ในระหว่างทางเจอ อุปสรรคไม่เหมือนกัน ที่สำคัญคือจะช่วยพระ ศาสนาได้อย่างไร เพราะเห็นว่าพระศาสนาเป็น สิ่งที่มีค่า จึงใช้ความเพียรพยายามอย่างถึงที่สุด สุดท้ายก็สามารถฝ่าฟันอุปสรรคทั้งหมดได้

๑๐ เมื่อตอนจะตาย จะมีวิธีการรักษาจิตสุดท้าย ก่อนจะออกจากร่างอย่างไร ไม่ให้ไปบายนภุมิ ครอบน้อมจิตอย่างไรไม่ให้กลัว ให้มีสติและจาก กายนี้ไปอย่างสงบ

คำตอบ : สิ่งสำคัญในชีวิตนี้ก่อนที่เราจะจากไป มี ๒ อย่าง สมณะ และ วิปัสสนา ขอยกตัวอย่าง อานาปานสติ ในขณะที่เรากำหนดลมหายใจเข้า ออกนี้ ลมนี้ เป็นเพียงแค่อุปสรรค จิตที่รู้ลมนี้ ก็เป็นเพียงแค่นามธรรม มีแค่อุปกับนาม ถ้า พิจารณาอานาปานสติได้ จะจากโลกนี้ไปก็ไม่ กลัว ไปอย่างมีสติ โดยใช้สมถกรรมฐาน

หลังจากพิจารณาสมณะจบแล้ว ก็ยกขึ้นสู่ วิปัสสนา พิจารณาไตรลักษณ์ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อพิจารณาอนิจจัง เห็นความไม่เที่ยง เห็นทุกข์ เห็นอนัตตาว่าของ ไม่ใช่ตัวตน เห็นไตรลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง แล้ว วิปัสสนาญาณจะเกิดขึ้นตามลำดับ ตั้งแต่ นามรูปปริจเฉทญาณ เป็นต้น จนถึงโคตรภูญาณ พอผ่านโคตรภูญาณ แล้วเข้าสู่มรรคญาณ เมื่อเข้าสู่มรรคญาณ ผลญาณ ตามลำดับแล้ว สักกายทิฎฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ก็เลส เหล่านี้ถูกละไป เป็นอันว่าไม่ต้องไปบายนภุมิ และไม่ต้องกลัวการตายด้วยประการทั้งปวง เพราะได้ละกิเลสเป็นพระโสดาบันเป็นต้น ตาม ที่ได้ตรัสเอาไว้ ในบทธนสูตร นั่นเอง ดังนั้น ถ้าไม่อยากกลัวตายก็ขอให้เจริญสมณะ เจริญ วิปัสสนา เพื่อบรรลุมรรคนั่นเอง

ปัญญาภิวัตน์

ธีรปัญญา

บทนำ

ไตรรัตนบุชา

กาลเวลาอาจจะไม่ได้เดินเป็นเส้นตรงอย่างที่เราเข้าใจกัน แต่มันมีรอบ มีจังหวะของมัน เหตุการณ์ในสมัยพุทธกาลหลายๆอย่าง ไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่มีลักษณะของการประชุมพร้อมกันด้วยเหตุปัจจัย ในเรื่องนี้จังหวะเวลาตามรอบของวันเดือนปี ก็น่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง การที่พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานในวันเพ็ญเดือนวิสาขะเหมือนกัน, การหยั่งลงในครรภ์เพื่อปฏิสนธิของพระโพธิสัตว์ กับการออกผนวชในวันอาสาฬหบูชา วันเดียวกัน

ภาพของช่างเผือก (ภาษาบาลีเรียกว่า นาค) ชูวงถืดดอกบัว วนรอบพระนางสิริมหามายา ก่อนเข้าไปในครรภ์ทางเบื้องขวา ซ้อนทับกับภาพนาค (ภาษาไทยเรียกผู้เตรียมบวช) เดินถือดอกบัว วนขวารอบอุโบสถสามรอบ ก่อนเข้าไปในห้องอุโบสถ (ห้องในภาษาไทย ในภาษาบาลีเรียกว่า ครรร) กำลังบ่งถึงสภาวะบางอย่างที่มีจังหวะเวลาของชีวิตร้อยเรียงเข้าด้วยกัน ตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงสมัยปัจจุบัน,

ในวันมาฆบูชา ก็เช่นเดียวกัน การประชุมของพระอรหันตชีนาสพ การบรรลุพระอรหัตต์ของพระธรรมเสนาบดีสารีบุตร จาตุรงคสันนิบาต (การประชุมขององค์สี่ องค์สี่อะไรได้บ้าง ? จะเป็นการรวมของสี่อย่างอื่น ๆ เช่น คู่แห่งพระอริยบุคคลสี่ พุทธบริษัทสี่ จาตุปารีสุทธิศีลสี่ หรือ ภาวิตสี่ได้ไหม) การประกาศหัวใจพระศาสนา โอวาทปาติโมกข์ การปลงพระชนมายุสังขารของพระบรมศาสดา เมื่อทรงพิจารณาเห็นความพร้อมของบริษัทสี่ในการรักษาพระศาสนา ในช่วงปีสุดท้ายของพุทธกาลและในวันเดียวกัน ๑ ปีหลังจากนั้น เป็นวันที่การสังคายนา

พระธรรมวินัยครั้งที่ ๑ เสร็จสิ้นลง ร้อยปีหลังจากนั้น มีภิกษุประพาศติผิดเพี้ยนจึงมีการสังคายนาครั้งที่ ๒ ให้กลับมาคงความถูกต้องไว้ ทั้งหมดเกิดขึ้นในวันเพ็ญเดือนมาฆบูชา นี้ บทบาทของมารในวันต่างๆ และการเกิดแผ่นดินไหว ความอัศจรรย์ในจังหวะเวลาทั้งหมดนี้ คงเพียงพอที่ชาวพุทธจะภูมิใจได้ว่า ศาสนาของเราไม่ธรรมดาจริงๆ และก็ต้องอาศัยความไม่ธรรมดาเหล่านี้แหละ จึงจะสามารถเข้าใจความธรรมดาของสังขารได้ อย่างถึงรากถึงโคน จนสามารถถอนความทุกข์ในวัฏฏ์ ถ่ายถอนความยึดติดในอัตตาตัวตน ออกได้

จึงอยากแบ่งปันความสัมพันธ์ของสิ่งเหล่านี้ให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจกัน ว่าวันที่เราบูชาในรอบปี ทั้งสามวันนี้ มีเหตุการณ์ และสัญลักษณ์อะไรบางอย่างที่สื่อต่อกันมา หลายอย่างอาจจะเป็นการปะติดปะต่อขึ้นเองแต่เหตุที่ใช้สัญลักษณ์และสีต่างๆ ก็ได้อธิบายไว้ให้แล้ว หวังว่าจะเป็นจุดเริ่มในการศึกษาและสร้างสรรค์ต่อไป

ถ้าเราไม่ทราบอดีตของเราชัด ก็คงจะไปต่อกันได้ยากในยุคปัจจุบัน อะไรเป็นสาระ และอะไรเป็นเปลือกของศาสนา เราจะรักษาอะไร และเราจะเสริมอะไร ถ้าพวกเราได้ทราบจังหวะเวลาของกระแสขันธ์ห้าและชีวิตที่ร้อยเรียงเข้าด้วยกัน ก็จะสามารถมีส่วนร่วมในการรักษาสมบัติอันมีค่า คือรัตนะสามประการนี้ไว้ ให้คงอยู่เพื่อประโยชน์และความสุขแก่พวกเราทั้งหลายและลูกหลานได้ทราบนานเท่านาน

ฐาตุ จิริง สะตัง ธัมโม ขอพระสัทธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จงดาราอยู่สิ้นกาลนาน เทอญ

ไตรรัตนบูชา

จังหวะเวลาของชาวพุทธ

เดือนที่ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒

บูชา	มาฆบูชา 	วิสาขบูชา 	อาสาฬหบูชา
พระชนมายุ ปีที่	(วันพระสงฆ์) ไตรสิกขา	(วันพระพุทธ) ไตรวิชา	(วันพระธรรม) ไตรลักษณ์
๐		- <u>ประสูติ</u>	- ปฏิสนธิ ช้างเผือก
๒๙			- ออกผนวช (มาร)
๓๕		- <u>ตรัสรู้</u> (มาร)	- <u>ธรรมจักร</u> <u>มัคคปรหมจรรย์</u>
๓๖	- พระสารีบุตร เป็นพระอรหันต์ - จาตุรงคสันนิบาต พระสงฆ์ ๔ บริษัท ๔ ภาวิต ๔ - โอวาทปาติโมกข์		- ยมกปาฏิหาริย์ เทโวโรหณะ
๔๒			- เริ่มสังคายนาครั้งที่ ๑ (๖ เดือน)
๘๐	- <u>ปลงพระชนมายุสังขาร</u> (มาร)	- <u>ปรินิพพาน</u>	
พ.ศ. ๑	- <u>สังคายนาครั้งที่ ๑</u> เสร็จ - ไตรปิฎก <u>ศาสนาพรหมจรรย์</u> ตั้งมั่น ๕๐๐๐ ปี		- เริ่มสังคายนาครั้งที่ ๒ (๗ เดือน)
พ.ศ. ๑๐๐	- สังคายนาครั้งที่ ๒ เสร็จ สร้างเหตุปัจจัยเพื่อ สังคายนา ครั้งที่ ๓		

[เส้นใต้แดง-ตัวหนา หมายถึง เหตุการณ์ที่มีแผ่นดินโลกธาตุหวั่นไหว]

อธิบายสัญลักษณ์

ดวงตาปัญญา

พระพุทธ ใช้ **สีแดง** หมายถึง การประสูติ : พระมหากษัตริย์คุณ ประารถนาให้สัตว์โลกพ้นทุกข์

สีขา หมายถึง การตรัสรู้ : พระปัญญาคุณ เปรียบเหมือนประทีปส่องสว่างด้วยแสงปัญญา

สีฟ้า หมายถึง ปรีนิพพาน : พระบริสุทธิคุณ เป็นของสูงที่สุดเสมือนท้องฟ้า
ใช้สามเหลี่ยม หมายถึง มีการพัฒนาขึ้นไปเป็นขั้นๆ หมายถึง **ดวงตาปัญญา** เห็นธรรม

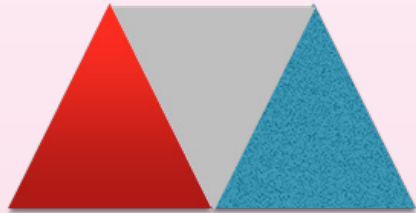

ต้องการสื่อว่าทั้งสามอย่างไม่ใช่แค่เกิดขึ้นในเดือนเดียวกัน ในวันเดียวกันเท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้น
ในขณะเดียวกันอีกด้วย

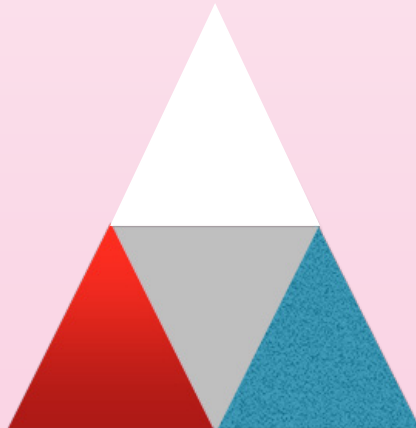
เมื่อ เกิด อิศรภาพ ความหลุดพ้นของมนุษยชาติ
ก็ รู้ ว่ามันเป็นเช่นนั้นเอง สรรพสิ่งรวมลงในอริยสัจจ์
และ ดับ กิเลสตัณหา อันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ทั้งปวง

และรูปทรงสามเหลี่ยมเหมือนเพชรนี้ยังสื่อถึง **วัชรอาสน์** ได้ด้วย อันเป็นที่ประทับของบุรุษ
ใจเพชรเจ้าคือชายสิทธัตถะ ได้ต้นโพธิ์ที่พระองค์ได้ทรงตั้งสัจจาธิษฐานไว้ว่า “**แม่เลือดเนื้อจะ
เหือดแห้งไป เหลือเพียงหนังเอ็นกระดูกก็ตาม หากยังไม่บรรลุนุตรสัมมาสัมโพธิญาณก็จะ
ไม่ลุกจากอาสนะนี้**”

คนปกติที่ไม่ได้ตรัสรู้ธรรมะก็จะมีเฉพาะ
การเกิดและการตาย ขาดปัญญาหรืออริยสัจตรง
กลาง มีเพียงเงาของปัญญา (โมหะ - ปิดบัง
ความจริง) เป็นปัญญา กลับหัว (วิปลาส -
เห็นของทุกขว่าสุข ของไม่เที่ยงว่าเที่ยง ของไม่ใช่
ของๆ ตนว่าเป็นของๆ ตน ของไม่งามว่างาม)
จึงเกิด - ตาย วนเวียนกันอยู่ในวัฏฏสงสาร
อันเบื้องต้นเบื้องปลายกำหนดไม่ได้อยู่อย่างนี้

แต่การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าทำให้การ
เกิด - ตายอย่างคนทั่วไปพัฒนามาเป็นการ
ประสูติและการปรินิพพาน **ปัญญาญาณ**
เหมือนสามเหลี่ยมข้างบนสุดที่เกิดจาก
การพลิกเงาของปัญญา (โมหะ) หรือปัญญา
กลับหัว (วิปลาส) ขึ้นมา เป็นปัญญาที่
บริสุทธิ์ (ญาณ) สามารถรู้แจ้งแทงตลอด
อริยสัจจ์สี่ในคราวเดียวกันโดยรู้ทุกข์
- ละสมุทัย - บำเพ็ญมรรคให้บริบูรณ์ได้
โดยกิจ และทำพระนิพพานให้แจ้งได้โดยทำให้
เป็นอารมณ์ (ของจิต)

พระธรรม ใช้ **สีเหลือง** หมายถึง **ธรรมจักร** กงล้อแห่งธรรม ที่หมุนไปในโลกสามถึงทุกวันนี้ และก็ยังไม่มีใครในไตรโลกจะทำให้หมุนกลับได้ และยังเป็นสีของทางเดิน คือ **มรรค** และสีของผลไม้ที่สุก คือ **ผล** ด้วย

ใช้**วงกลม** นอกจากหมายถึงล้อจักรแล้ว ยังสื่อถึง**สมาธิ** ความเป็นสากลของไตรลักษณ์ และหมายถึงวงเวียน (วิภวัญญะ) และวนออก (วิวิภวัญญะ) ด้วย

ตอนที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ได้ทรงพระหัตถ์เป็นรูป ปริวัฏฐสาม อากาโรสยสอง คือ ญาณสาม (สัจญาณ กิจจญาณ และกตญาณ) ในอริยสัจสี่แต่ละข้อ (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) รวมเป็นอาการ ๑๒ ตราบที่พระองค์ยังไม่รู้ครบ ๑๒ อาการนี้ ก็ยังไม่ทรงปฏิญาณว่าได้ตรัสรู้ธรรม

พระสงฆ์ ใช้ **สีเขียวน้ำตาล** เพราะเป็นสีของ**ห้องนา**แคว้นมคธ ซึ่งเป็นต้นแบบของไตรจีวร ที่พระอานนทเป็นผู้ออกแบบและพระพุทธองค์ตรัสสรรเสริญ ที่มีการตัดเป็นชิ้น (ท่อน) เพื่อให้ไม่มีค่า (พอที่จะขโมย) และเป็นการใช้ผ้าที่หาได้ยากให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้แบบที่ง่าย เหมาะกับสมณบริโภคคำว่า ภิกษุ แปลนัยหนึ่งว่า เป็นผู้ทรงผ้าที่ตัดก็ได้มาจาก ภินนปฏวโรติภิกษุ

นอกจากนั้น ยังสื่อถึง**เนื่อนาบุญ**ที่ญาติโยมได้หว่านเมล็ดพันธุ์แห่งศรัทธาเอาไว้ในพระศาสนา หวังที่จะเห็นผลต่อไปในอนาคต ซึ่งแม้ว่าตอนนี้ผลยังอาจจะดิบอยู่ (เขียว) แต่ถ้าเราดูแลรดน้ำพรวนดิน กำจัดศัตรูพืชก็สามารถเติบโตใหญ่ จนสุกเป็นสีเหลือง (พระธรรม) ต่อไปได้

สีเขียวน้ำตาลยังเป็น**สีของใบตาล**ที่นำมาจารึกอักษรธรรมพระไตรปิฎกให้สืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้ อีกด้วย

ใช้**สีเหลี่ยม** ซึ่งนอกจากจะสื่อถึงแปลงนาแล้ว ยังหมายถึงพระสงฆ์ ที่แม้จะมาจากสี่วรรณะทางสังคมต่างๆ ก็มาร่วมกันศึกษาอยู่ในธรรมวินัยเดียวกัน เสมอกันด้วยศีลและทิวติ

และยังหมายถึง **จาดุปารีสุทธิศิลป์**ด้วย คือศิลป์ที่เป็นพื้นฐานของมรรคพรหมจรรย์ คือ ปาติโมกขสังวรศิลป์, อินทริยสังวรศิลป์, อาชีวาปารีสุทธิศิลป์ และ ปัจจัยสันนิสิตศิลป์ เป็นฐานของไตรสิกขา และเป็นบุพพภาคของมรรค

หมายถึง **ภาวิต ๔** คือ การพัฒนาชีวิตใน ๔ ด้าน คือ กายภาวนา ศิลภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา

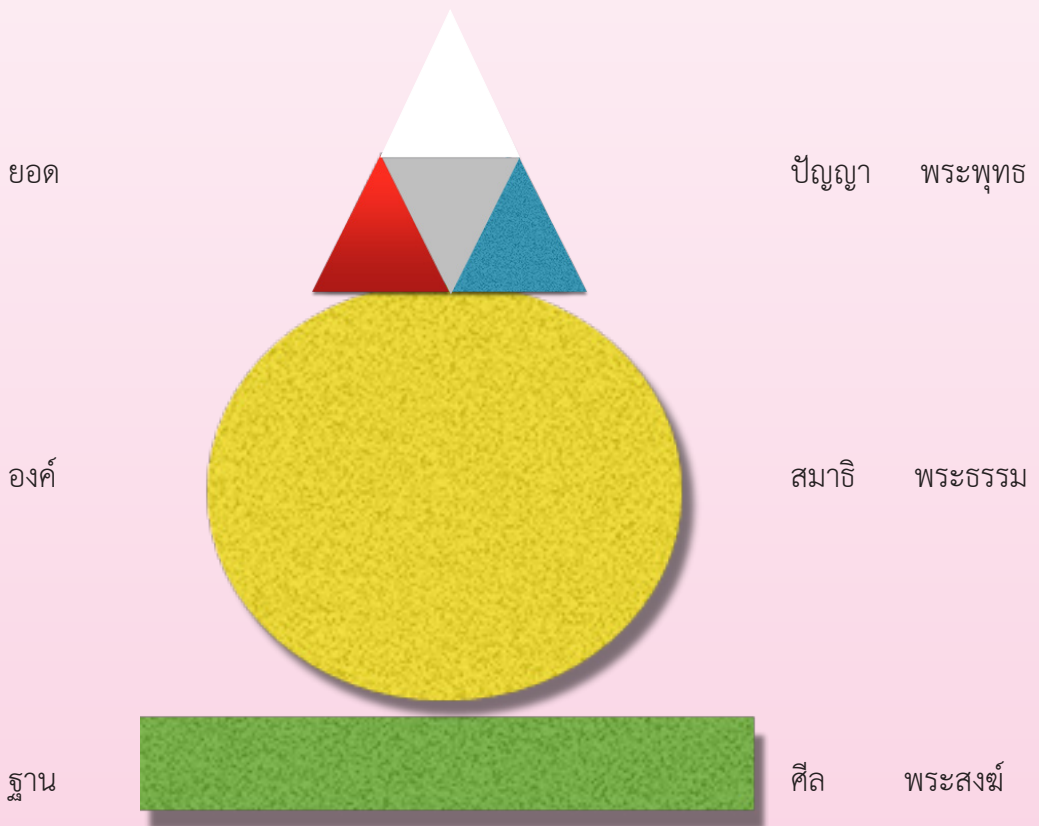
หมายถึง ขอบเขตของศิลป์ **พุทธอาณา** ที่สาวกจะไม่ก้าวล่วงแม้ด้วยชีวิต

หมายถึง ทำนบกั้นน้ำไว้ให้ข้าวในนาองกาม เหมือนว่าตราบใดที่ยังคงมี**ปรียติ** ตราบนั้น การปฏิบัติก็ไม่ผิดเพี้ยน และปฏิเวธก็ยังคงเกิดขึ้นได้

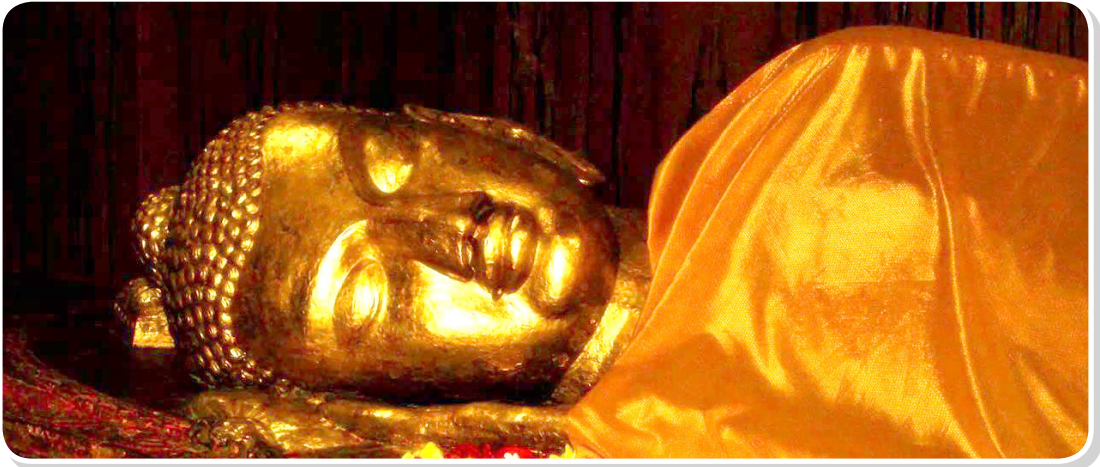
หมายถึง **ฐานราก**ที่แข็งแรงสามารถรองรับคุณธรรมขั้นสูงต่อไปได้

มาร มาปรากฏตัวครั้งแรก ตอนที่เจ้าชายคิดจะออกบวช มารไม่อยากให้ใครหลุดจากอำนาจ จึงเสนอว่าจะให้ครองแผ่นดินเป็นมหาจักรพรรดิ แต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนพระทัยของเจ้าชายได้ ครั้งที่สองที่ได้ต้นโพธิ์ก่อนตรัสรู้ มารชี้ช้างคริเมขลามาทัวร์พร้อมเสนา แต่กองทัพก็พ่ายแพ้ต่อความตั้งใจจริง และถูกน้ำจากมวยผมแม่พระธรณีที่เป็นพยานบารมีของพุทธองค์ท่วมทับกลับไป และเมื่อพระพุทธรูปตรัสรู้เสร็จใหม่ๆ มารก็มาชวนให้เสด็จปรินิพพาน แต่พระองค์ไม่ทรงรับ กลับทรงตั้งพระทัยว่า ตราบใดที่พุทธบริษัททั้งสี่ยังไม่มีคุณสมบัติเพียงพอ ก็จะยังไม่ปรินิพพาน ตราบนั้น และครั้งสุดท้าย มารมาทวงสัญญาที่พระพุทธรูปเคยให้ไว้ เมื่อพระพุทธรูปเห็นว่าพุทธบริษัททั้งสี่มีคุณสมบัติพอที่จะได้สามารถธำรงรักษาพระศาสนาต่อไปได้ และพระอานนท์เองก็ไม่ได้ทูลขออาราธนาไว้ให้พระองค์อยู่ตลอดกับ จึงทรงรับนิมิตของมาร และปลงพระชนมายุสังขาร (สลัดปัจจัยเครื่องปรุงแต่งอายุ ตกลงพระทัยว่าจะปรินิพพาน) เท่ากับว่า**พระพุทธรูป**ฝากพระพุทธรศาสนาไว้ในมือของพุทธบริษัทสี่ คือ พวกเราทุกคน

แม้สัญลักษณ์ของเจดีย์ หรือจะมองเป็นรูปคนนั่งสมาธิ ก็มีนัยของรัตนะทั้งสามมารวมกันดังนี้คือ

รัตนตรัย แก้วสามประการ

ปลงพระชนมายุสังขาร

นิมิตโองาส

ครั้งในเวลาเช้า พระผู้มีพระภาคทรงครองอันตรวาสก ถือบาตรและจีวร เสด็จเข้าไปยังกรุงเวสาลีเพื่อบิณฑบาต เมื่อเสด็จกลับจากบิณฑบาต ภายหลังเสวยพระกระยาหารเสร็จแล้ว รับสั่งเรียกท่านพระอานนท์มาตรัสว่า “อานนท์เธอจงถือผ้านิสีทนะ (ผ้ารองนั่ง) เราจะเข้าไปพักกลางวันที่ปาวาลเจดีย์”

ท่านพระอานนท์ทูลรับสนองพระดำรัสแล้ว ถือผ้านิสีทนะตามเสด็จพระผู้มีพระภาคไปทางเบื้องพระปฤษฎางค์

ครั้งพระผู้มีพระภาคเสด็จเข้าไปยังปาวาลเจดีย์ ประทับนั่งบนพุทธอาสน์ที่ท่านพระอานนท์ปูลาดถวาย ท่านพระอานนท์ถวายอภิวาท พระผู้มีพระภาคแล้วนั่ง ณ ที่สมควร

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกับท่านพระอานนท์ดังนี้ว่า “อานนท์ กรุงเวสาลีนี้ รื่นรมย์ อูเทนเจดีย์นี้ รื่นรมย์ โคตมเจดีย์นี้ รื่นรมย์ สัตตัมพเจดีย์นี้ รื่นรมย์ พุทฺธเจดีย์นี้ รื่นรมย์ สารันทเจดีย์นี้ รื่นรมย์ ปาวาลเจดีย์นี้ รื่นรมย์ อธิติบาท ๔ ผู้ใดผู้หนึ่งเจริญ ทำให้มากแล้ว ทำให้เป็นดุจยานแล้ว ทำให้เป็นที่ตั้งแล้ว

ให้ตั้งมั่นแล้ว สั่งสมแล้ว ปรรากติแล้ว ผู้นั้นเมื่อมุ่งหวัง พึงดำรงอยู่ได้ ๑ กัป (อายุกัป คือ ช่วงอายุของคนแต่ละยุค ในยุคของพระพุทธเจ้าของเรา อายุกัปของคน = ๑๐๐ ปี) หรือเกินกว่า ๑ กัป อธิติบาท ๔ ตถาคตเจริญ ทำให้มากแล้ว ทำให้เป็นดุจยานแล้ว ทำให้เป็นที่ตั้งแล้ว ให้ตั้งมั่นแล้ว สั่งสมแล้ว ปรรากติแล้ว ตถาคตเมื่อมุ่งหวัง พึงดำรงอยู่ได้ ๑ กัป หรือเกินกว่า ๑ กัป”

เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงทำนิมิตที่ชัดเจน ทรงทำโองาสที่ชัดเจนแม้อย่างนี้ ท่านพระอานนท์ก็ไม่อาจจะรู้ทันจึงไม่กราบทูลวิงวอนพระผู้มีพระภาคว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาคโปรดดำรงพระชนมชีพอยู่ตลอดกัป ขอพระสุตโปรดดำรงพระชนมชีพอยู่ตลอดกัป เพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่เทวดา และมนุษย์ทั้งหลาย” ทั้งนี้เป็นเพราะท่านพระอานนท์ถูกมารตลใจ

แม่ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

แม่ครั้งที่ ๓ พระผู้มีพระภาคก็ได้ตรัสกับ พระอานนท์ดังนี้ว่า “อานนท์ กรุงเวสาลินา รื่นรมย์ อุเทนเจดีย์นารื่นรมย์ โคตมกเจดีย์นารื่นรมย์ สัตตัมพเจดีย์นารื่นรมย์ พหุปุตตเจดีย์นารื่นรมย์ สารันทพเจดีย์นารื่นรมย์ ปาวาลเจดีย์นารื่นรมย์ อิทธิบาท ๔ ผู้ใดผู้หนึ่งเจริญ ทำให้ มากแล้ว ทำให้เป็นดุจยานแล้ว ทำให้เป็นที่ตั้งแล้ว ให้ตั้งมั่นแล้ว สังสมแล้ว ปรารถดีแล้ว ผู้นั้น เมื่อมุ่งหวัง พึงดำรงอยู่ได้ ๑ กัป หรือเกินกว่า ๑ กัป อิทธิบาท ๔ ตถาคตเจริญ ทำให้มากแล้ว ทำให้เป็นดุจยานแล้ว ทำให้เป็นที่ตั้งแล้ว ให้ตั้งมั่นแล้ว สังสมแล้ว ปรารถดีแล้ว ตถาคต เมื่อมุ่งหวัง พึงดำรงอยู่ได้ ๑ กัป หรือเกินกว่า ๑ กัป”

เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงทำนิมิตที่ชัดเจน ทรงทำโอภาสที่ชัดเจนแม้อย่างนี้ ท่านพระอานนท์ก็ไม่อาจจะรู้ทัน จึงไม่กราบทูลวิงวอน พระผู้มีพระภาคว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาคโปรดดำรงพระชนมชีพอยู่ ตลอดกัป ขอพระสุคต โปรดดำรงพระชนมชีพอยู่ตลอดกัป เพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย” เพราะท่านพระอานนท์ถูกมารดลใจ

จากนั้น พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกับท่านพระอานนท์ดังนี้ว่า “ไปเถิดอานนท์ เธอจงกำหนดเวลาที่สมควร ณ บัดนี้เถิด” ท่านพระอานนท์ทูลรับสนองพระดำรัส แล้วลุกจากอาสนะ ถวายอภิวาทพระผู้มีพระภาคกระทำประทักษิณแล้วนั่งที่โคนไม้แห่งหนึ่ง ในที่ไม่ไกล

มารกราบทูลให้ปรินิพพาน

ครั้นเมื่อท่านพระอานนท์จากไปไม่นาน มารผู้มีบาป ได้เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ยืน ณ ที่สมควร ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาคโปรดปรินิพพานในบัดนี้ ขอพระสุคต โปรดปรินิพพานเถิด เวลานี้เป็นเวลาปรินิพพานของพระผู้มีพระภาค

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสพระวาจาขึ้นไว้ว่า ‘มารผู้มีบาป เราจะยังไม่ปรินิพพานตราบเท่าที่ **ภิกษุทั้งหลาย** ผู้สาวกของเรายังไม่เฉียบแหลม ไม่ได้รับการแนะนำ ไม่แก้แค้น ไม่เป็นพหูสูต ไม่ทรงธรรม ไม่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ไม่ปฏิบัติชอบ ไม่ปฏิบัติ ตามธรรม เรียนกับอาจารย์ของตนแล้ว แต่ก็ยังบอก แสดง บัญญัติ กำหนด เปิดเผย จำแนก ทำให้ง่ายไม่ได้ ยังแสดงธรรมมีปาฏิหาริย์ปราบปรึปราท (วาทะ หรือลัทธิต่าง ๆ ของเจ้าลัทธิอื่นนอกพระพุทธศาสนา) ที่เกิดขึ้นให้เรียบบ่อยโดยชอบธรรมไม่ได้’

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็เวลานี้ภิกษุทั้งหลาย ผู้สาวกของพระผู้มีพระภาคเป็นผู้เฉียบแหลม ได้รับการแนะนำ แก้แค้น เป็นพหูสูต ทรงธรรม ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตามธรรม เรียนกับอาจารย์ของตน แล้วก็บอก แสดง บัญญัติ กำหนด เปิดเผย จำแนก ทำให้ง่ายได้ แสดงธรรมมีปาฏิหาริย์ปราบปรึปราท ที่เกิดขึ้นให้เรียบบ่อยโดยชอบธรรมได้ ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญขอพระผู้มีพระภาคโปรดปรินิพพานในบัดนี้ ขอพระสุคตโปรดปรินิพพานเถิด เวลานี้เป็นเวลาปรินิพพานของพระผู้มีพระภาค

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสพระวาจาขึ้นไว้ว่า ‘มารผู้มีบาป เราจะยังไม่ปรินิพพานตราบเท่าที่

ภิกษุณีทั้งหลายผู้สาวิกาของเรายังไม่
 เฉียบแหลมไม่ได้รับการแนะนำ ไม่แก้ล้า
 ไม่เป็นพหูสูต ไม่ทรงธรรม ไม่ปฏิบัติธรรม
 สมควรแก่ธรรม ไม่ปฏิบัติชอบ ไม่ปฏิบัติ
 ตามธรรม เรียนกับอาจารย์ของตน แต่ยัง
 บอก แสดง บัญญัติ กำหนด เปิดเผย
 จำแนก ทำให้ง่ายไม่ได้ ยังแสดงธรรมมี
 ปาฏิหาริย์ปราบปรามที่เกิเกิดขึ้นให้เรียบร้อย
 โดยชอบธรรมไม่ได้'

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็เวลานี้ ภิกษุณี
 ทั้งหลายผู้สาวิกาของพระผู้มีพระภาคเป็นผู้
 เฉียบแหลม ได้รับการแนะนำ แก้ล้า เป็น
 พหูสูต ทรงธรรม ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม
 ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตามธรรม เรียนกับอาจารย์
 ของตน แล้วก็บอก แสดง บัญญัติ กำหนด
 เปิดเผย จำแนก ทำให้ง่ายได้ แสดงธรรม
 มีปาฏิหาริย์ปราบปรามที่เกิเกิดขึ้นให้เรียบร้อย
 โดยชอบธรรมได้ ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอ
 พระผู้มีพระภาคโปรดปรินิพพานในบัดนี้ ขอ
 พระสุคตโปรดปรินิพพานเถิด เวลานี้เป็นเวลา
 ปรินิพพานของพระผู้มีพระภาค

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสพระวาจาว่า
 'มารผู้มีบาป เราจะยังไม่ปรินิพพาน トラบเท่าที่
 อุบาสกทั้งหลายผู้สาวิกาของเรายังไม่เฉียบแหลม
 ไม่ได้รับการแนะนำ ไม่แก้ล้า ไม่เป็นพหูสูต
 ไม่ทรงธรรม ไม่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ไม่
 ปฏิบัติชอบ ไม่ปฏิบัติตามธรรม เรียนกับอาจารย์
 ของตนแล้วยังบอก แสดง บัญญัติ กำหนด
 เปิดเผย จำแนก ทำให้ง่ายไม่ได้ ยังแสดงธรรม
 มีปาฏิหาริย์ปราบปรามที่เกิเกิดขึ้นให้เรียบร้อย
 โดยชอบธรรมไม่ได้'

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็เวลานี้ อุบาสก
 ทั้งหลายผู้สาวิกาของพระผู้มีพระภาคเป็นผู้

เฉียบแหลม ได้รับการแนะนำ แก้ล้า เป็น
 พหูสูต ทรงธรรม ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม
 ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตามธรรม เรียนกับอาจารย์
 ของตนแล้วก็บอก แสดง บัญญัติ กำหนด
 เปิดเผย จำแนก ทำให้ง่ายได้ แสดงธรรม
 มีปาฏิหาริย์ปราบปรามที่เกิเกิดขึ้นให้เรียบร้อย
 โดยชอบธรรมได้ ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอ
 พระผู้มีพระภาคโปรดปรินิพพานในบัดนี้ ขอ
 พระสุคตโปรดปรินิพพานเถิด เวลานี้เป็นเวลา
 ปรินิพพานของพระผู้มีพระภาค

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสพระวาจาว่า
 'มารผู้มีบาป เราจะยังไม่ปรินิพพาน トラบเท่าที่
 อุบาสิกาทั้งหลายผู้สาวิกาของเรายังไม่เฉียบ
 แหลม ไม่ได้รับการแนะนำ ไม่แก้ล้า ไม่เป็น
 พหูสูต ไม่ทรงธรรม ไม่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่
 ธรรม ไม่ปฏิบัติชอบ ไม่ปฏิบัติตามธรรม เรียน
 กับอาจารย์ของตนแล้วยังบอก แสดง บัญญัติ
 กำหนด เปิดเผย จำแนก ทำให้ง่ายไม่ได้ ยัง
 แสดงธรรมมีปาฏิหาริย์ปราบปรามที่เกิเกิดขึ้น
 ให้เรียบร้อยโดยชอบธรรมไม่ได้'

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็เวลานี้อุบาสิกา
 ทั้งหลายผู้สาวิกาของพระผู้มีพระภาคเป็นผู้
 เฉียบแหลม ได้รับการแนะนำ แก้ล้า เป็น
 พหูสูต ทรงธรรม ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม
 ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตามธรรม เรียนกับอาจารย์
 ของตนแล้วก็บอก แสดง บัญญัติ กำหนด
 เปิดเผย จำแนก ทำให้ง่ายได้ แสดงธรรมมี
 ปาฏิหาริย์ปราบปรามที่เกิเกิดขึ้นให้เรียบร้อย
 โดยชอบธรรมได้

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาค
 โปรดปรินิพพานในบัดนี้ ขอพระสุคตโปรด
 ปรินิพพานเถิด เวลานี้เป็นเวลาปรินิพพานของ
 พระผู้มีพระภาค

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสพระวาจานี้ไว้ว่า ‘มารผู้มีบาป เราจะไม่ปรินิพพานตราบเท่าที่ **พรหมจรรย์** (ศาสนพรหมจรรย์ คือ คำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาทั้งสิ้นที่รวมลงในไตรสิกขา) ของเรายังไม่บริบูรณ์ กว้างขวาง แพร่หลาย รู้จักกันโดยมาก มั่นคงดี กระทบเทวดา และมนุษย์ทั้งหลายประกาศได้ดีแล้ว’

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็เวลานี้ พรหมจรรย์ของพระผู้มีพระภาคบริบูรณ์ กว้างขวาง แพร่หลาย รู้จักกันโดยมาก มั่นคงดี กระทบเทวดา และมนุษย์ทั้งหลายประกาศได้ดีแล้ว ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาคโปรดปรินิพพานในบัดนี้ ขอพระสุตโปรดปรินิพพานเถิด เวลานี้เป็นเวลาปรินิพพานของพระผู้มีพระภาค”

เมื่อมารทูลอาราธนาอย่างนี้ พระผู้มีพระภาคได้ตอบมารผู้มีบาปดังนี้ว่า “**มารผู้มีบาป ท่านจงเป็นผู้มีความขวนขวายน้อยเถิด อีกไม่นาน การปรินิพพานของตถาคตจะมี จากนั้นไปอีก ๓ เดือน ตถาคตจะปรินิพพาน**”

ทรงปลงพระชนมายุสังขาร

เวลานั้น พระผู้มีพระภาคทรงมีสติสัมปชัญญะ ทรงปลงพระชนมายุสังขารแล้ว (สลัดปัจจัยเครื่องปรุงแต่งอายุ คือ ตกลงพระทัยว่าจะปรินิพพาน) ณ ปาวาลเจดีย์ เมื่อพระองค์ทรงปลงพระชนมายุสังขารแล้ว ได้เกิดแผ่นดินไหวอย่างรุนแรงน่าสะพรึงกลัว ขนพองสยองเกล้า ทั้งกลองทิพย์ก็ดังกึกก้อง ครั้นพระผู้มีพระภาคทรงทราบความนั้น จึงทรงปลงพระอุทานในเวลานั้น ดังนี้ว่า

“พระมุนีละกรรมทั้งที่ชั่งได้และที่ชั่งไม่ได้ อันเป็นเหตุก่อกำเนิด เป็นเครื่องปรุงแต่งภพได้แล้ว ยินดีในภายใน มีใจมั่นคง ทำลายกิเลสที่เกิดในตนได้เหมือนนักรบทำลายเกราะได้ฉะนั้น”

การสังคายนาพระไตรปิฎก

ปฐมสังคายนา

ความพิสดารว่า เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้เป็นที่พึ่งแห่งโลก ทรงบำเพ็ญพุทธกิจ ตั้งแต่ทรงยังพระธรรมจักรให้เป็นไปเป็นต้น จนถึงโปรดสุภททปริพาชกแล้วเสด็จปรินิพพาน ด้วยอนุภาทิสเสนิพพานธาตุ ในเวลาใกล้รุ่ง ในวันวิสาขปุณณมี ระหว่างต้นสาละทั้งคู่ในป่าสาละวัน อันเป็นที่เสด็จประพาสของเจ้ามัลละทั้งหลาย ใกล้กรุงกุสินารา ท่านพระมหากัสสปผู้เป็นพระสังฆเถระแห่งภิกษุประมาณ ๗ แสนรูป ซึ่งประชุมกันในสถานที่ปรินิพพานแห่งพระผู้มีพระภาคเจ้า ระลึกถึงคำที่สุภททอุทมบรรพชิตกล่าว เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จปรินิพพานแล้วได้ ๗ วันว่า ออย่าเลย ผู้มีอายุทั้งหลาย! ท่านทั้งหลายอย่าเศร้าโศกไปเลย ท่านทั้งหลายอย่ารำไรไปเลย พวกเราพ้นดีแล้วจากพระมหาสมณะพระองค์นั้น ด้วยว่าพวกเราถูกพระมหาสมณะพระองค์นั้น คอยรบกวนห้ามปรามว่า นี่สมควรแก่เธอทั้งหลาย นี่ไม่สมควรแก่เธอทั้งหลายดังนี้ ก็บัดนี้พวกเราจักปรารธนากระทำการมใด ก็จักทำการมนั้น พวกเราจักไม่ปรารธนากระทำการมใด จักไม่ทำการมนั้น ดังนี้ ดำริอยู่ว่า ข้อที่พวกปาปภิกษุ จะพึงเป็น

ผู้สำคัญเสียว่า ปาพจน์มีพระศาสดาล่วงไปแล้ว
 ดังนี้ ได้พรรคพวกแล้วพึงยังพระสัทธรรมให้
 อันตรธานได้ไม่นานเลย เรื่องนี้เป็นฐานะที่มี
 ได้แน่ ความจริง พระวินัยยังตั้งอยู่ตราบไต่
 ปาพจน์ยังมีพระศาสดาไม่ล่วงไปแล้วตราบ
 นั้น ข้อนี้น้อมด้วยพระดำรัสที่พระผู้มีพระภาค
 เจ้าตรัสไว้ว่า อานนท์ ! ธรรมใดอันเราแสดง
 แล้ว วินัยใดอันเราบัญญัติแล้วแก่เธอทั้ง
 หลาย ธรรมและวินัยนั้นจักเป็นศาสดาของ
 เธอทั้งหลายโดยกาลล่วงไปแห่งเรา ดังนี้ ยอ
 ภาะนั้นเลย เราพึงสังคายนาพระธรรมและพระ
 วินัยซึ่งจะเป็นวิธีที่พระศาสนานี้จะพึงดำรงมั่น
 ตั้งอยู่สิ้นกาลนาน

อนึ่ง โดยเหตุที่เราเป็นผู้อันพระผู้มีพระภาค
 เจ้าตรัสว่า กัสสป ! เธอจักทรงผ้าบังสุกุลอันทำ
 ด้วยป่านของเรา ซึ่งเราใช้นุ่งห่มแล้วหรือ ดังนี้
 แล้วทรงอนุเคราะห์ด้วยสาธารณบริโภคในจิวร
 และด้วยการทรงยกย่องไว้เทียบเทียมพระองค์
 ในอุตตรนิมกุสสรธรรม มีอนุพุพพิหารเก้า และ
 อภิญญาหกเป็นประเภท โดยนัยมีอาทิอย่างนี้ว่า
 ภิกษุทั้งหลาย ! เราจำนงอยู่เพียงใด เราสงัดแล้ว
 จากกามทั้งหลายเทียว ฯลฯ ย่อมเข้าถึงพร้อม
 ซึ่งปฐมฌาน อยู่ได้เพียงนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ! แม้กัสสปจำนงอยู่เพียง
 ใด เธอสงัดจากกามทั้งหลาย ฯลฯ ย่อมเข้า
 ถึงพร้อมซึ่งปฐมฌานอยู่ได้เพียงนั้นเหมือนกัน
 ดังนี้ ความเป็นผู้ไม่มีหื้ออย่างอื่นอะไรจักมีแก่
 เรานั้นได้, พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงทราบเราว่า
 กัสสปนี้จักเป็นผู้ดำรงวงศ์พระสัทธรรมของเรา

ดังนี้แล้ว ทรงอนุเคราะห์ด้วยยอสาธารณุ-
 เคราะห์นี้ ดุจพระราชาทรงทราบพระราชโอรส
 ผู้จะดำรงวงศ์สกุลของพระองค์แล้ว ทรงอนุ-
 เคราะห์ด้วยการทรงมอบเกราะของพระองค์

และพระอิสริยยศฉะนั้น มิใช่หรือดังนี้ จึงยัง
 ความอุตสาหะให้เกิดแก่ภิกษุทั้งหลาย เพื่อ
 สังคายนาพระธรรมวินัย เบื้องหน้าแต่นั้น ท่าน
 พระมหากัสสปได้กล่าวไว้ว่า ผู้มีอายุทั้งหลาย !
 เอาเถิด เราทั้งหลายจะสังคายนาพระธรรม
 และพระวินัยกัน เพราะว่า ในกาลเบื้องหน้า
 อธรรมจะรุ่งเรือง ธรรมจะถูกขัดขวาง อวินัย
 จะรุ่งเรือง วินัยจะถูกขัดขวาง ในกาลภายหน้า
 พวกอธรรมวาทีจะมีกำลัง พวกธรรมวาทีจะ
 หย่อนกำลัง พวกอวินยวาทีจะมีกำลัง พวกวินัย
 วาทีจะหย่อนกำลัง ภิกษุทั้งหลายได้เรียนท่าน
 ว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ! ถ้าอย่างนั้น ขอพระเถระ
 โปรตคัดเลือกภิกษุทั้งหลายเถิด

พระมหากัสสปคัดเลือกภิกษุ ๔๙๙ รูป

พระเถระเว้นภิกษุผู้เป็นปุถุชน พระโสดาบัน
 พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระชีณาสพ
 สุขวิปัสสก ผู้ทรงพระปริยัติ คืออนวัจนศีลตฤ-
 ศาสตร์ ทั้งสิ้นเสียจำนวนหลายร้อยและหลายพัน
 เลือกลงเอาเฉพาะพระภิกษุชีณาสพ เท่านั้น มี
 จำนวน ๔๙๙ รูป ผู้ทรงไว้ซึ่งประเภทแห่งสรรพ
 ปริยัติ คือ พระไตรปิฎก ได้บรรลุปฎิสัมภามี
 อานุภาพมาก แดกฉานในไตรวิชาเป็นต้น ที่
 พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงยกขึ้นสู่เอตทัคคะโดย
 มาก ผู้ซึ่งพระธรรมสังคายนาคณาจารย์หมายถึงจึง
 กล่าวคำนี้ว่า ครั้งนั้นแล ท่านพระมหากัสสป
 ได้คัดเลือก พระอรหันต์ ๔๙๙ รูป ดังนี้เป็นต้น

ทำสังคายนาจะเว้นพระอานนท์ไม่ได้

ถามว่า ก็พระเถระทำให้หย่อนอยู่ ๑ รูป
 เพื่อใคร ? แก้วว่า เพื่อให้โอกาสแก่ท่านพระ
 อานนท์เถระ จริงอยู่ การสังคายนาธรรมไม่
 อาจทำทั้งร่วมทั้งแยกจากท่านพระอานนท์นั้น
 ได้ เพราะท่านพระอานนท์นั้นยังเป็นพระเสขะ
 มีกิจจำต้องทำอยู่ ฉะนั้นจึงไม่อาจทำร่วมกับ

ท่านได้, แต่เพราะนางวงศ์สัตตฤคสาสน์ มีสุตตะ
เคยยะ เป็นต้น อะไรๆ ที่พระทศพลแสดงแล้ว
ชื่อว่าท่านมิได้รับเฉพาะพระพักตร์ของพระผู้
มีพระภาคเจ้าไม่มี, เพราะฉะนั้น จึงไม่อาจจะ
เว้นท่านได้,

ถามว่า ถ้าเมื่อไม่อาจทำอย่างนั้นได้ ถึงแม้
ท่านยังเป็นพระเสขะอยู่ พระเถระควรเลือก
เพราะเป็นผู้มีอุปการะมากแก่การสังคายนา
พระธรรม เมื่อมีความจำเป็นต้องเลือกอย่างนั้น
เพราะเหตุไร พระเถระจึงไม่เลือกท่าน แก้วว่า
เพราะจะเว้นคำค่อนขอของผู้อื่น ความจริง
พระเถระเป็นผู้คุ้นเคยในท่านพระอานนท์อย่าง
ยิ่งยวด จริงอย่างนั้น แม้เมื่อศีรชะหงอกแล้ว
ท่านพระมหากัสสปก็ยังเรียกท่านพระอานนท์
นั้นโดยใช้กุมารกวาทะว่า เด็กคนนี้ไม่รู้จัก
ประมาณเสียเลย ดังนี้

อนึ่ง ท่านพระอานนท์นี้ประสูติในศากย-
สกุล เป็นพระภาคของพระตถาคต เป็นโอรส
ของพระเจ้าอา, จริงอยู่ ภิกษุทั้งหลายจะสำคัญ
ในพระมหากัสสปเถระนั้นเหมือนถึงฉันทาคติ
จะพึงกล่าวค่อนขอที่ว่า พระเถระเว้นภิกษุทั้ง
หลายผู้ได้บรรลุปฏิสัมภิตาเป็นอเสขะเสียเป็น
อันมาก ได้เลือกเอาพระอานนท์ผู้บรรลุปฏิสัม-

ภิตาเป็นเสขะ พระเถระเมื่อจะเว้นคำค่อนขอ
ของผู้อื่นนั้นเสีย, คิดว่าการสังคายนาไม่อาจ
ทำโดยเว้นพระอานนท์เสีย เราจักรับเอาพระ
อานนท์เข้าด้วยตามอนุมัติของภิกษุทั้งหลาย
เท่านั้น จึงมิได้เลือกพระอานนท์นั้นเข้าด้วย

ภิกษุทั้งหลายขอให้เลือกพระอานนท์

ครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลายจึงพากันวิงวอนพระ
เถระ เพื่อต้องการให้เลือกพระอานนท์เสียเอง
ทีเดียว เหมือนอย่างที่ว่าพระโบราณจารย์กล่าว
ไว้ว่า พวกภิกษุได้กล่าวคำนี้กะท่านพระมหา
กัสสปว่า ท่านผู้เจริญ ! ถึงท่านอานนท์นี้จะยัง
เป็นเสขะ เป็นผู้ไม่ควรถึงความลำเอียงเพราะ
ความรัก ความชัง ความหลง ความกลัวก็จริง,
ถึงกระนั้นธรรมและวินัย ที่ท่านได้เล่าเรียน
ในสำนักของพระผู้มีพระภาคเจ้ามีมาก, ท่าน
ผู้เจริญ ! ถ้ากระนั้น ขอพระเถระโปรดเลือก
พระอานนท์เข้าด้วยเถิด ครั้งนั้นแล ท่านพระ
มหากัสสป จึงได้เลือกท่านอานนท์ตามอนุมัติ
ของภิกษุทั้งหลาย เข้าด้วยรวมกับท่านเหล่านั้น
ที่ได้เลือกไว้ก่อน จึงเป็นพระเถระ ๕๐๐ รูป
ด้วยประการฉะนี้

เหตุสังคายนา

ก็เพื่อรู้เหตุสังคายนาแจ่มแจ้ง ควรทราบ
ลำดับดังต่อไปนี้ จริงอยู่ในกาลใด พระเถระทั้ง
๕๐๐ มีพระมหากัสสปเป็นต้น ผู้มีอาสวะ
สิ้นแล้วมีปัญญาอันรุ่งเรืองเหล่านั้น ครั้น
สังคายนาพระสัทธรรม และยังมีพระสัทธรรม
ให้รุ่งเรืองในที่ทั้งปวง แล้วดำรงอยู่จนถึงที่สุด
แห่งชีวิต ไม่มีอาลัย สิ้นเชื้อดับไป เหมือน
ประทีปดับไป ฉะนั้น

ภิกษุชาววัชชีบุตรแสดงวัตถุ ๑๐ ประการ

ในกาลนั้น เมื่อคืนและวันล่วงไปโดยลำดับ
ในเมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าเสร็จปรินิพพานแล้วได้

๑๐๐ ปี พวกภิกษุวัชชีบุตรชาวเมืองไพศาลี แสดงวัตถุ ๑๐ ประการเหล่านี้ในเมืองไพศาลีคือ

กบปติ ลิงคิโลณกบปไป อ้างว่า เก็บเกลือไว้ ด้วยเขนง (เขาสัตว์) ฉันทกับบิณฑบาตที่ไม่ เค็ม ก็ควร,

กบปติ ทวงคุลกบปไป อ้างว่า จะฉันทโภชนะ ในวิกาล เมื่อเงาคล้อยไป ๒ องคุลี ก็ควร,

กบปติ ความนตรกบปไป อ้างว่า ภิกษุตั้งใจว่าจะไปในละแวกบ้าน ห้ามภัตแล้ว ฉันทโภชนะ ที่ไม่เป็นเดน ก็ควร,

กบปติ อาวาสกบปไป อ้างว่า จะแยกกันทำสังกรรมมีอุโบสถเป็นต้น ในเสนาสนะต่างแห่งในสีมาเดียวกัน ก็ควร,

กบปติ อนุมติกบปไป อ้างว่า เมื่อตั้งใจว่าจะถือเอาอนุมติในเวลาพวกภิกษุผู้ยังไม่มาแล้ว เมื่อเธอเหล่านั้นยังไม่ทันมา สงฆ์เป็นวรรคจะทำกรรมนั้น แล้วอนุมติภายหลัง ก็ควร,

กบปติ อาจิณณกบปไป อ้างว่า ข้อที่อาจารย์และอุปัชฌาย์เคยประพฤติมา ย่อมควร,

กบปติ อมถิตกบปไป อ้างว่า ภิกษุฉันทแล้ว ห้ามโภชนะแล้ว ฉันทนมสทที่ยังไม่เป็นทิส ซึ่งไม่เป็นเดน ย่อมควร,

กบปติ ขโลคิ ปาตุ อ้างว่า ภิกษุจะดื่มสุราอย่างอ่อน ที่ยังไม่ถึงเป็นน้ำเมา ก็ควร,

กบปติ อทสทํ นิสีทนํ อ้างว่า ผ่านีสีทนะที่ไม่มีชาย ก็ควร,

กบปติ ชาตรุปรชตํ อ้างว่า ทองและเงินควรแก่ภิกษุ.

พระราชาทรงพระนามว่า กาสาโคส ผู้เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุสุณาค ได้ทรงเป็นฝักฝ่ายของพวกภิกษุวัชชีบุตรเหล่านั้นแล้ว

พระยสเถระได้ทราบเรื่องภิกษุวัชชีบุตรแสดงวัตถุ ๑๐ ประการ

ก็โดยสมัยนั้นแล ท่านพระยสกาภิณฑบุตร เทียวจาริกไปในวัชชีชนบท ได้สดับว่า พวกภิกษุวัชชีบุตร ชาวเมืองไพศาลีแสดงวัตถุ ๑๐ ประการในเมืองไพศาลี ดังนี้ จึงดำริว่า ข้อที่เราได้ฟังความวิบัติแห่งพระศาสนาของพระทศพลแล้ว จะพึงเป็นผู้มีความชวนชวนน้อยเสีย ไม่สมควรแก่เราเลย เอาละ เราจะชมพวกอธรรมวาทีเสีย แล้วจะยกย่องธรรม ดังนี้ จึงได้ไปทางเมืองไพศาลี ดังได้ยินมาว่า ท่านพระยสกาภิณฑบุตร พักอยู่ที่กุฎาคารศาลา ในปามหาวันใกล้เมืองไพศาลีนั้น ก็โดยสมัยนั้นแล พวกภิกษุวัชชีบุตรชาวเมืองไพศาลี ใส่น้ำให้เต็มถาดทองสัมฤทธิ์แล้วตั้งไว้ในท่ามกลางสงฆ์ในวันอุโบสถนั้นกล่าวแนะนำอุบาสิกอุบาสิกาชาวเมืองไพศาลี ผู้มาแล้ว ๆ อย่างนี้ว่า ผู้มีอายุ! ท่านทั้งหลายจงถวายรูปิยะแก่สงฆ์ กหาปณะหนึ่งก็ได้, กิ่งกหาปณะก็ได้, บาทหนึ่งก็ได้, มาสกหนึ่งก็ได้, กิจของสงฆ์ที่ต้องทำด้วยบริวาร จักมีดังนี้

คำทั้งปวงควรเล่าจนถึงคำว่า ก็วินัยสังคตินี้ ได้มีภิกษุ ๗๐๐ รูป ไม่หย่อน ไม่เกิน, เพราะฉะนั้น วินัยสังคตินี้ท่านจึงเรียกว่า สัตตสติกาวัตถุ ๑๐ ประการเหล่านั้น ท่านพระเรวตะเป็นผู้ถาม พระสัพพกามีเถระ เป็นผู้วิสัชนาพระวินัยวินิจฉัยเสร็จในท่ามกลางภิกษุเหล่านั้น, อธิกรณ์เป็นอันระงับเสร็จแล้ว

คัดเลือกพระเถระทำทุติยสังคายนาได้ ๗๐๐ รูป

ภายหลังพระเถระทั้งหลาย ประึกษากันว่า พวกเราจักสังคายนาพระธรรมและพระวินัยอีก ดังนี้ จึงได้คัดเลือกภิกษุ ๗๐๐ รูปผู้ทรงพระไตรปิฎก บรรลุปฏิสัมภทา แล้วนั่งประชุมกันที่วาลิการามใกล้เมืองไพศาลี ชำระมลทินแห่ง

พระศาสนาทั้งปวง ได้สังคายนาพระธรรมและวินัยทั้งหมด ด้วยอำนาจปิฎกนิกาย องคฺ และธรรมชั้นช้ออีก เช่นเดียวกับที่พระมหากัสสปเถระสังคายนาแล้วนั้นแล

สังคีติใดในโลก ท่านเรียกว่า สัตตสตสังคีติ เพราะพระเถระ ๗๐๐ รูปทำ,

และเรียกว่า ทุติยสังคีติ เพราะเทียบสังคีติที่ทำก่อน

สังคีตินี้ทำอยู่ ๘ เดือนจึงสำเร็จ ด้วยประการฉะนี้ ก็แลสังคีตินั้น

อันพระเถระเหล่าใดร้อยกรองไว้แล้ว บรรดาพระเถระเหล่านั้น

พระเถระที่ปรากฏ คือ พระสัพพกามี ๑ พระสาฬหะ ๑ พระเวตตะ ๑ พระชุชชโลภิตะ ๑ พระยสะ ๑

พระสาณสัมภุตตะ ๑ เหล่านี้ เป็นสัทธีวาทริกของพระอานนทเถระ เคยเห็นพระตถาคต

พระสุমনะ ๑ พระวาสวกามิ ๑, เป็นสัทธีวาทริกของพระอนुरुทตะ เคยเห็นพระตถาคต

ก็แล พระเถระทั้งหลายผู้ทำสังคายนาครั้งที่ ๒ ทุกๆ รูปเป็นผู้ปลงภาระแล้ว เสร็จกิจแล้ว หาอาสวะมิได้ ดังนี้แล

เรื่องระหว่างทุติยและตติยสังคายนา

พระเถระทั้งหลายเหล่านั้น ครั้นสังคายนาทุติยสังคีตินี้อย่างนั้นแล้ว จึงตรวจดูว่า แม้ในอนาคตเสนียด (เสียนหนาม) เห็นปานนี้ จักเกิดขึ้นแก่พระศาสนาหรือหนอแล ? แล้วได้เห็นเหตุนี้ว่า ในปีที ๑๘ ต่อจาก ๑๐๐ ปี แต่ปีนี้ไป พระราชาทรงพระนามว่าพระเจ้าธรรมาโคก จะทรงอุปบัติขึ้นในพระนครปาฏลีบุตร ครอบครองราชสมบัติในชมพูทวีปทั้งสิ้น ท้าวเธอจักทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา แล้วจักยังลาภและสักการะเป็นอันมากให้เป็นไป, ในครั้งนั้น

พวกเดียรถีย์ผู้ปรารถนาลาภและสักการะจักบวชในพระศาสนาแล้วแสดงทิวฐิของตนเสนียดใหญ่ จักเกิดขึ้นในพระศาสนา ด้วยอาการอย่างนี้

ติสสมหาพรหมจักแก้ความเสื่อมพระศาสนาในอนาคต

ครั้งนั้นพระเถระเหล่านั้นได้มีความปริวิตก ดังนี้ว่า เมื่อเสนียดนั้นเกิดขึ้นแล้ว พวกเราจักเห็นหรือไม่หนอ ? ลำดับนั้นพระเถระทั้งหมดนั้นแล ทราบความที่ตนเป็นผู้ไม่เห็น (เหตุการณ์) ในเวลานั้น จึงคิดว่าใครเล่าหนอ! จักเป็นผู้สามารถให้อิภรณ์นั้นระงับได้ แล้วได้ตรวจดูมนุษยโลก และเทวโลกชั้นกามาวจรทั้งสิ้นก็มิได้เห็นใครๆ ได้เห็นแต่ท้าวมหาพรหมชื่อติสสะ ในพรหมโลก ผู้มีอายุยังเหลือน้อย ได้อบรมมรรคเพื่อ บังเกิดในพรหมโลกชั้นสูงขึ้นไป

พระเถระทั้งหลายเหล่านั้น ครั้นเห็นแล้ว จึงได้มีความดำริดังนี้ว่า ถ้าพวกเราพึงทำความอุตสาหะ เพื่อต้องการให้พรหมนั้นเกิดในมนุษยโลกไซ้, พรหมนั้นก็จักถือปฏิสนธิในเรือนของโมคคลีพราหมณ์แน่นอน และต่อจากนั้นก็จักถูกชักชวนด้วยมนต์แล้วออกบวช, ครั้นติสสทวารกนั้นบวชแล้วอย่างนี้ เล่าเรียนพระพุทธพจน์ทั้งสิ้น เป็นผู้ได้บรรลุปุทธิสัมภิษา จักย้ายพวกเดียรถีย์ วินิจฉัยอภรณ์นั้นแล้ว เชิดชูพระศาสนา

พวกพระเถระไปเชิญติสสมหาพรหมให้มาเกิดในมนุษยโลก

พระเถระเหล่านั้นไปยังพรหมโลก แล้วได้กล่าวคำนี้กะท้าวติสสมหาพรหมว่า ดูก่อนสหายผู้นิรทุกข์ ! ในปีที ๑๘ ถัดจาก ๑๐๐ ปี แต่ปีนี้ไป เสนียดอย่างใหญ่จักเกิดขึ้นในพระศาสนา, และพวกเราได้ตรวจดูมนุษยโลก และ

เทวโลกชั้นฉกามาจรทั้งสิ้น ก็มีได้เห็นใคร ๆ ผู้สามารถ เพื่อจะเชิดชูพระศาสนาได้, คั่นดูตลอดพรหมโลกจึงได้พบท่านผู้เจริญ, ดังพวกข้าพเจ้าขอโอกาส ท่านสัตบุรุษ! ขอท่านจงให้ปฏิญญา (แก่พวกข้าพเจ้า) เพื่อเกิดในมนุษย์โลก แล้วเชิดชูพระศาสนาของพระศัพทลเถิด

ติสสมหาพรหมรับปฏิญญามาเกิดในมนุษย์โลก

เมื่อพระเถระทั้งหลาย กล่าวเชิญอย่างนั้นแล้ว ทำมหาพรหมจึงดำริว่า ได้ยินว่า เราจักเป็นผู้สามารถเพื่อชำระเสนียดซึ่งจะเกิดขึ้นในพระศาสนาแล้วเชิดชูพระศาสนา ดังนี้ แล้วเป็นผู้หรรษาร่าเริงบันเทิงใจ ได้ให้ปฏิญญา รับว่า ตีละ พระเถระทั้งหลายพิจารณากิจที่ควรทำนั้นในพรหมโลกเสร็จแล้ว ก็พากันกลับมาอีก

พวกพระเถระลงทัณฑ์กรรมแก่พระสิคควะ และพระจันทวัชชี

ก็โดยสมัยนั้นแล พระเถระทั้ง ๒ รูปคือพระสิคควเถระ และพระจันทวัชชีเถระ ยังเป็นพระนวกะอยู่ พระเถระเหล่านั้น เป็นภิกษุหนุ่มทรงพระไตรปิฎก บรรลุปฏิสัมภทา สิ้นอาสวะแล้ว เป็นสัททิวาหาริกของ พระโสณกะ พระเถระทั้ง ๒ รูป ไม่ได้มาร่วมระงับอธิกรณ์นั้น พระเถระทั้งหลาย จึงกล่าวว่า ดูก่อนอาวุโส! พวกท่านหาได้เป็นผู้ร่วมคิดของพวกเรา ในอธิกรณ์นี้ไม่, เพราะเหตุนั้น ทัณฑ์กรรมนี้จึงมีแก่พวกท่าน คือ ทำมหาพรหมชื่อติสสะ จักถือปฏิสนธิในเรือนของโมคคลีพราหมณ์, บรรดาท่านทั้งสอง รูปหนึ่งจึงชักนำทำติสสมหาพรหมนั้น มาบวช, รูปหนึ่งจึงให้เรียนพระพุทธพจน์ ดังนี้

พระเถระแม่เหล่านั้นทุกๆ รูป มีพระสัพพกามีเป็นต้น เป็นผู้มฤตมิกมาก รุ่งเรืองแล้วในโลกดำรงอยู่จนตลอดอายุ แล้วก็ปรินิพพานเหมือนกองไฟลุกโชติช่วงดับไปแล้ว ฉะนั้น

พระเถระชื่อแม่เหล่านั้น สิ้นอาสวะแล้วถึงความเป็นผู้ชำนาญ แดกฉานในปฏิสัมภทา ครั้นทำเหตุตยสังคายนา ชำระพระศาสนาให้หมดจด ทำเหตุเพื่อความเจริญแห่งพระสังฆธรรม แม่ในอนาคตแล้ว ก็เข้าถึงอำนาจแห่งความเป็นผู้ไม่เที่ยง เป็นของลามก ก้าวล่วงได้โดยยากอย่างนี้แล้ว ก็ควรพากเพียร เพื่อบรรลุอมตบที่ที่เป็นบพยั้งยืน ดังนี้แล

(ที่มา : จากสมันตปสาทิกา อรรถกถาพระวินัย)

วินัยของพระภิกษุสงฆ์ ที่ประชาชนควรทราบ

๑. สุภาพบุรุษหรือสตรี เมื่อศรัทธา จะถวายเงินทองแก่พระภิกษุหรือสามเณร ต้องมอบให้แก่ไวยาวัจกร (ผู้ที่รับทำกิจของท่าน) และแจ้งให้ท่านทราบ อย่ามอบให้ในมือหรือในยาม หรือในบาตรของท่าน เป็นต้น (จีวรวรรค ข้อ ๑๐ โภสียวรรค ข้อ ๘)

๒. บุรุษผู้เป็นไวยาวัจกร เมื่อรับเงินทองของพระรูปใดไว้เท่าไร ต้องจัดสิ่งของที่พระต้องการถวายพระรูปนั้น ในราคาเท่าเงินทองที่ตนรับไว้ นั้น ในเวลาที่ท่านขอ ถ้าเงินทองมากพระขอของน้อย ก็จ่ายเท่าที่ท่านต้องการ เก็บส่วนที่เหลือไว้จ่ายคราวต่อไป (จีวรวรรค ข้อ ๑๐)

๓. บุรุษ - สตรี ผู้เป็นพ่อค้า - แม่ค้า ไม่ควรขายของแก่พระภิกษุ หรือสามเณร ผู้ที่จับต้องเงิน (ธนบัตร - เหรียญบาท เป็นต้น) มาซื้อด้วยตนเอง (โภสียวรรค ข้อ ๙)

ที่มา : บางส่วนจากวินัยของพระภิกษุสงฆ์ ที่ประชาชนควรทราบ รวบรวมและเรียบเรียงโดย พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนทโก ป.ธ. ๙) วัดบวรนิเวศวิหาร

ในกระแสข่าว

กองบรรณาธิการ

ที่มายุโก โหตุ สังฆราชา สมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ ๒๐ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

พระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาสมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (อัมพร อมพโร) เป็น สมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๒๐ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ในวันอาทิตย์ที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๘.๐๐ น. ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงมีพระนามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า “สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สุขุมธรรมวิธานธำรง สกลมหาสังฆปริณายก ตรีปิฎกธรรมาจารย์ อัมพรภาสิธานสังฆวิสุต ปาพจนุตตมศาสนโสภณ กิตตินิรมลครุฐานียบัณฑิต วชิราลงกรณนริศรปลันนากิสิตประกาศ วิศวารทนาถธรรมทูตาทิฎฐ ทศมินทรสมมุติปฐมสกลคณาธิเบศร ปวิธเนตโยภาสวาสนวงศวิวัฒน์ พุทธบริษัทคารวสถาน วิบูลสถิตสมาจารวัตรวิปัสสนสุนทร ชินวรมหามุนีวงศ์คณาธิบดี บวรธรรมบพิตร สมเด็จพระสังฆราช” สมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ ๒๐ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

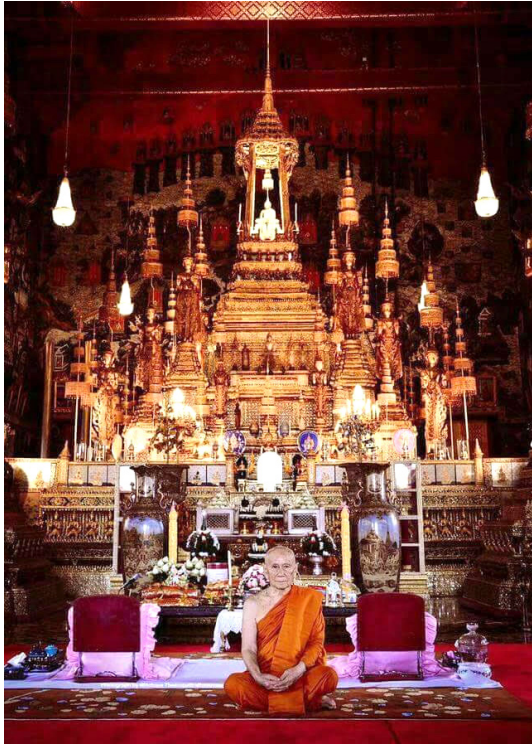
พระองค์แรกในรัชสมัยแห่ง สมเด็จพระมหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ บดินทรเทพยวรางกูร สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐

พระประวัติโดยย่อของสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ ๒๐ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

สมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ ๒๐ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เกิดปีเดียวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ แต่แก่เดือนกว่า ๓ เดือน

สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ (อัมพร อมพโร) นามเดิม อัมพร ประสัถยพงศ์ เป็นสมเด็จพระราชาคณะฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร กรรมการมหาเถรสมาคม และแม่กองงานพระธรรมทูต

ท่านเกิดเมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๐ ณ ตำบลบางป่า อำเภอบึงนารางบุรี จังหวัดราชบุรี โยมบิดาชื่อนายนับ ประสัถยพงศ์ โยมมารดาชื่อนางตาล ประสัถยพงศ์ ครอบครัว

ประกอบอาชีพค้าขาย เรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนเทวานุเคราะห์ กองบินน้อยที่ ๔ ตำบลโคกกระเทียม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

บรรพชาเป็นสามเณรเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ ณ วัดสัตตนารถปริวัตรวรวิหาร ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยมีพระธรรมเสนานี (เงิน นนโท) เป็นพระอุปัชฌาย์ ต่อมาได้เข้าพิธีอุปสมบทเป็นพระภิกษุ เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๑ ณ พัทธสีมาวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม โดยมีสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน) เป็นพระอุปัชฌาย์ และพระจินดากรมุนี (ทองเจือ จินตากโร) เป็นพระกรรมวาจาจารย์

สามเณรอัมพร ประสัถยพงศ์ เคยไปอยู่จำพรรษาที่วัดตรีญาติ ต.พงสวาย เพื่อศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม พ.ศ. ๒๔๘๓ สามารถ

สอบได้นักธรรมชั้นตรี จากนั้น พ.ศ. ๒๔๘๔ สามารถสอบได้นักธรรมชั้นโท และ พ.ศ. ๒๔๘๖ สามารถสอบได้นักธรรมชั้นเอก และสอบได้เปรียญธรรม ๓ ประโยค ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๘๘ สอบได้เปรียญธรรม ๔ ประโยค เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ ได้ย้ายมาอยู่จำพรรษา ณ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม โดยสมเด็จพระพุทธปาพจนบดี (ทองเจือ จินตากโร) เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่พระจินดากรมุนี นำมาฝากกับสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน) สกลมหาสังฆปริณายก

ภายหลังอุปสมบทเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑ ศึกษาพระปริยัติธรรมในสำนักเรียนวัดราชบพิธฯ และในปีเดียวกัน สามารถสอบได้เปรียญธรรม ๕ ประโยค และ พ.ศ. ๒๔๙๓ สามารถสอบได้เปรียญธรรม ๖ ประโยค ต่อมา เข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นนักศึกษารุ่นที่ ๕ จบศาสนศาสตร์บัณฑิต เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ และได้เดินทางไปศึกษาต่อระดับปริญญาโท ณ มหาวิทยาลัยพาราณสี (Banaras Hindu University) ประเทศอินเดีย จบการศึกษาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี

ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ สภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ถวายศาสนศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาพุทธศาสตร์

ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ สภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ถวายปริญญาพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาธรรมนิเทศ

ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๖๐) เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้ามโหฬาร (พ.ศ. ๒๕๖๐) เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้ามโหฬาร มีอายุ ๘๙ ปี ๖๘ พรรษา

กวีนิพนธ์

ปุลณวิโส

๑. ห้วงน้ำกว้าง เวิ้งว้าง สุดสายตา
 ทับถมโลม โลกา อ่วมท่วมทัน
 เหล่าสัตว์จม อมทุกข์ เวียนว่ายวน
 ยากจะพ้น จากห้วงน้ำ ครำโลกีย์

๒. คำพูดเกิด ตายวาย ในสงสาร
 เนิ่นเนานาน ทุกข์สลับ สับสุชี
 ไม่เช็ดขาม ย่ำใจ ในวารี
 แม้นทุกข์ปรี ก็เลียงหลบ คบโลกธรรม

๓. พุทธรงค์ ทรงอุปติ เหนือห้วงนที
 อริยสังจสี ชีห่าง อย่างลึกล้ำ
 มรรคองค์แปด ปฏิบัติ ชัดจัดนำ
 พันน้ำดำ โศกสู โลกอุดร

๔. พุทธรงค์ ยืนสง่า เหนือหล้าภพ
 ตรัสกล่าวครบ ธรรมลิกซึ่ง ฟังสั่งสอน
 เหล่ามนุษย์ ผุดว่ายจม ล้มม้วยมรณ
 ฤจักจร ห้วงน้ำพิช อวิชชา ๐๗๖

นำสงสาร

วิฏสงสารนอกนี้	นานไกล
วิฏฐวนภายใน	ชั่วเสี้ยว
เด็ยเกิดดับวับไป	เพียงครู่
จิตห่อนนิ่งคดเคี้ยว	เกี่ยวข้องอารมณ์
ฤจะจมโลกนี้	อีกนาน
เพียงว่ายตามสายธาร	ปล่อยแล้ว
เสพสุขกามสราญ	จิตพร่อง ทะยานอยาก
ทุกข์ทิ่มแทงยังทแกล้ว	บ่ครำมเช็ดระอา
อย่าเป็นเช่นนกน้อย	ไปเห็น ฟีกว้าง
ปลาเบิ่งผ่านน้ำเย็น	ปรีหน้า
คนทุกข์ท่วมไม่เห็น	ทุกขะ สัจจา
เพียงครู่สุขสบเข้า	ล่อลืมลืมหลง
แมงเม่าตรงสู่เข้า	กองไฟ
บื้อบู้ร้อนไต	หมกไหม้
หลงเพียงแต่แสงไฟ	สีเสนท์
แพ่พ่ายเผาตนได้	เอ่ยอ้างเทียมคน ๐๗๖

ห้วงน้ำ - สงสาร

ปัญญารัตนะ

วคิน อินทสระ

คุณของความอดทน (ตติกาขันธ์)

ในวันเพ็ญกลางเดือน ๓ ซึ่งชาวพุทธถือว่า เป็นวันมาฆบูชา เป็นวันสำคัญวันหนึ่งของ พุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ คือพระพุทธรูปโอวาทที่เป็นหลักสำคัญ ท่ามกลางภิกษุอรหันต์ ๑,๒๕๐ รูป เริ่มต้นด้วย พระพุทธดำรัสที่ว่า “ขณฺตี ปรมํ ตโป ตีติกขา” แปลว่า ตติกาขันธ์ เป็นตบะอย่างยิ่ง ขันตี ประเภทตติกาขันธ์ หมายถึง ความอดทนต่อกิเลสที่มายั่วชวน ให้โลก ให้โกรธ ให้หลง และกิเลสทั้งหลายอื่น ๆ ตบะคือคุณธรรมที่เผาบาป ให้พินาศ บุคคลโดยทั่วไปถูกบาปเผาอยู่ทุกวัน คือทำบาปแล้วร้อนใจ แปลว่า ถูกบาปเผา พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ความชั่วไม่ทำเสียเลยดีกว่า เพราะมันตามเผาเผาในภายหลังได้ ความดีทำไว้นั้นแหละดีกว่า เพราะมันไม่ตามเผาเผาในภายหลัง (มีแต่ให้ความชื่นใจ)”

ขันตี แบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. ธีติขันตี อดทนต่อความลำบากตรากตรำ หนาวร้อน หิวกระหาย ฯลฯ

๒. อธิวาสนขันตี อดทนต่อทุกขเวทนา อาพาธ

๓. ตติกาขันธ์ อดทนต่ออารมณ์ที่มายั่วชวนให้โลกเป็นต้น ดังกล่าวแล้ว

ในโอวาทปาติโมกข์นี้ ทรงแสดงเฉพาะ ตติกาขันธ์ว่า เป็นตบะอย่างยิ่ง

คนที่ไม่อดทนต่อความโลภ อยากได้ทรัพย์ สิ้นสมบัติโดยไม่ชอบธรรม กล่าวคือทุจริตในการหาทรัพย์สิน มีวิบากเป็นทุกข์ ทั้งในโลกนี้ และในโลกหน้า ในโลกนี้ เช่น ถูกจองจำทำโทษ อยู่ในคุกตาราง ถูกเขี่ยขี้ ถูกให้ทำงานหนัก ในโลกหน้า เช่น ต้องเสวยทุกข์ในนรก หรือไปเกิดเป็นเปรต หิวโหยอยู่เสมอ ผู้ไม่อดทนต่อความโกรธ ลุอำนาจแก่ความโกรธ บันดาลโทษะ ต้องประทุษร้ายผู้อื่น เช่น ฆ่าเขา ทำร้ายเขา ความเดือดร้อนย่อมตามมาภายหลัง

ผู้ที่ไม่อดทนต่อความหลง เช่น หลงติดยาเสพติด หลงหมกมุ่นในการพนัน ต้องหมดเนื้อหมดตัว ได้รับความลำบากเป็นนักหนา ผู้ไม่

อดทนต่อกิเลสอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน กิเลสชักนำให้
 ทำความชั่วนานับการ ผลออกมาเป็นความทุกข์
 ความเดือดร้อน ทั้งแก่ตนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับ
 ตน นี่คือโทษของความไม่อดทน คนอยู่ด้วยกัน
 ต้องอดทนต่อกัน ยิ่งอยู่ด้วยกันมากคนก็ยิ่งต้อง
 อดทนมากขึ้น เพราะมากคนก็มากเรื่อง

ส่วนคุณของความอดทนนั้นมีมากมาย

ดังพุทธศาสนสุภาษิตซึ่งจะยกมากล่าวเพียงบาง
 ประการโดยสังเขปดังต่อไปนี้

๑. ความอดทนย่อมตัดเสียได้ซึ่งรากเหง้า
 ของบาปทั้งปวง นอกจากนี้ผู้มีความอดทนย่อม
 ตัดเสียได้ซึ่งมูลเหตุแห่งความชั่วทั้งหลาย มีการ
 ทะเลาะวิวาทและการถูกติเตียน เป็นต้น

๒. ความอดทนเป็นประธานและเป็นเหตุ
 ของคุณทั้งหลาย มีศีลและสมาธิเป็นต้น กุศล
 ธรรมทั้งปวงย่อมเจริญแก่บุคคลเพราะมีขันติ

๓. ขันติห้ามความผลุนผลันเสียได้ ขันติ
 ย่อมนำมาซึ่งประโยชน์และความสุข

๔. ผู้มีความอดทน มีเมตตา ย่อมเป็นผู้มี
 ยศมีปกติอยู่เป็นสุข ผู้มีความอดทนย่อมเป็น
 ที่รักเป็นที่พอใจของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

๕. ความอดทนเป็นเครื่องประดับของนัก
 ปรชาญ เป็นกำลังของสมณพราหมณ์ ของนักพรต

๖. ผู้มีความอดทนย่อมนำมาซึ่งประโยชน์
 ทั้งแก่ตนและแก่ผู้อื่น ผู้มีความอดทนย่อมก้าว
 ขึ้นสู่ทางแห่งสวรรค์และนิพพาน

๗. ผู้มีขันติเป็นกำลัง ย่อมสงบระงับแหว่ง
 หลายเสียได้ เพราะแหว่งไม่ระงับด้วยการ
 จองแหว แต่ระงับได้ด้วยการไม่จองแหว

พุทธศาสนสุภาษิตที่กล่าวมาโดยย่อนี้ เป็น
 เครื่องเตือนใจอย่างดีให้เรามีความสำรวมระวัง
 และมีความอดทนต่ออารมณ์ที่น่าปรารถนาบ้าง
 ไม่น่าปรารถนาบ้าง ต่อความสำเร็จ และความ

ล้มเหลว สิ่งที่ไม่น่าปรารถนา ไม่น่าพอใจ เราจำ
 เป็นต้องอดทนอยู่แล้ว แต่สิ่งที่น่าปรารถนา
 และน่าพอใจเราก็ต้องอดทนด้วย เพื่อมิให้
 ประพฤติผิดธรรมเพราะสิ่งที่น่าพอใจนั้น

มีคำกล่าวที่เป็นสุภาษิตประโยคหนึ่งว่า
 “คนอ่อนแอเป็นจำนวนมากจำเป็นต้องอดทน
 ต่อความล้มเหลวได้ แต่คนเข้มแข็งเท่านั้นที่จะ
 อดทนต่อความสำเร็จได้” ทั้งนี้เพราะเหตุที่ว่า
 ความล้มเหลวจำเป็นต้องอดทน แต่ความสำเร็จ
 เป็นสิ่งยั่วชวนใจให้ทะยานอยากยิ่งๆ ขึ้นไป จึง
 ต้องมีกำลังใจที่เข้มแข็งจึงจะอดทนได้ ความ
 สำเร็จรุ่งโรจน์และอำนาจทำให้คนเสียมามาก
 แล้ว ดังสุภาษิตอังกฤษบทหนึ่งใจความว่า
 “อำนาจทำให้คนเสีย อำนาจสูงสุดทำให้คน
 เสียมากที่สุด (Power corrupts, absolute
 power corrupts absolutely.)”

และมีสุภาษิตอีกบทหนึ่งซึ่งน่าสนใจเกี่ยว
 กับความอดทนว่า “ยอมทนทุกข์เพราะการทำ
 ผิดของผู้อื่น ดีกว่าไปทำผิดเสียเอง (It is better
 to suffer wrong than doing wrong.)” ซึ่ง
 คิดว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ยากอย่างยิ่ง แต่ผู้ที่ต้องการ
 จะฝึกตน ก็ต้องฝึกทำ มิฉะนั้น เราจะต้อง
 ไปประทุษร้ายผู้อื่นจนเกินเหตุ เช่นเขาด่าว่า
 เสียดสีเพียงเล็กน้อย ไปยิงเขาถึงตาย หรือเอา
 น้ำกรดไปสาดหน้าเขา ซึ่งเป็นการนำโทษย้อน
 กลับมาหาตน ต้องไปอดทนอยู่ในคุกตาราง
 เป็นต้น ซึ่งจะต้องอดทนมากกว่าและยาวนาน
 กว่า ด้วยเหตุนี้ ผู้มีปัญหาจึงควรใคร่ครวญให้
 ดีก่อนที่จะทำอะไรลงไป ก็จะทำให้พ้นภัยพิบัติ
 ประสบความสุขสวัสดิ์ตามสมควรแก่เหตุที่ทำให้
 ขอบเรื่องคุณของความอดทนไว้เพียงเท่านี้

วคิน อินทสระ

มาฆบูชา ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

ข่าวชาวัต

กองบรรณาธิการ

ใต้ฟ้าวัดจากแดง

อังคารที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

คณะมนุษยศาสตร์ ม.รามฯ

มาจัดพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

ภาควิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง นำโดย รศ.ดร.ธัญญรัตน์ ปาณะกุล และร.ศ. ดร.นฤมล มารคแมน ได้นำ คณะเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยกว่าร้อยคน มาจัดกิจกรรมสุดท้ายที่สำคัญยิ่งของการอบรม “การนำพุทธธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน” คือ พิธีการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ทั้งนี้ได้รับ เมตตาจากพระอาจารย์มหาประนอม ฐมมาลงกาโร ได้แสดงธรรมให้กับทางคณะ ซึ่งมีเนื้อหา สาระคือ ให้เห็นคุณค่าของพระรัตนตรัย ความ ยากแสนยากที่ได้เกิดเป็นมนุษย์ แล้วได้พบ พระพุทธศาสนาและความสำคัญของการรักษา ศีลเป็นต้น เสร็จพิธีแล้ว ผู้มาร่วมกิจกรรมยังได้ ถวายภัตตาหารเพลแด่พระภิกษุสงฆ์วัดจากแดง อีกด้วย ยังความปิติ อิ่มบุญ อิ่มใจ อิ่มท้องโดย ทัวกัน

อาทิตย์ที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๐

วัดจากแดงจัดเทศน์ทศชาติ

เนื่องด้วยวัดจากแดง มีนโยบายหลักข้อ หนึ่งคือ การสร้างพระพุทได้ คือพระภิกษุที่ สามารถแสดงธรรม เป็นสื่อให้กับพระธรรมได้ ดังนั้น กิจกรรมการแสดงธรรมจึงจัดให้มีขึ้น ในโอกาสที่เหมาะสม ในช่วงปลายภาคการศึกษา ก่อนจะได้ปิดเทอมใหญ่ ทางวัดจึงจัดให้มีการ แสดงธรรมเรื่อง ทศชาติ ขึ้น เป็นเรื่องราวที่ พระโพธิสัตว์ได้บำเพ็ญบารมีทั้ง ๑๐ ประการ ให้ถึงพร้อม เพื่อจะได้สำเร็จเป็นพระอรหันต- สัมมาสัมพุทธเจ้าต่อไป

วัดจากแดง จึงได้จัดงานเทศน์ทศชาติขึ้น ในวันอาทิตย์ที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๐ นี้ โดยแบ่ง การแสดงธรรมเป็น ๑๓ กัณฑ์ ตลอดทั้งวัน เริ่ม ตั้งแต่ ๘.๐๐ - ๑๙.๓๐ น. ณ สุธรรมศาลา

คณะเจ้าภาพจึงขอเชิญสาธุชนทุกท่าน มาร่วมงานกุศลครั้งนี้ โดยนอกจากมาร่วมฟัง ธรรมแล้ว ท่านที่มีจิตอาสาก็สามารถมาช่วย จัดเตรียมสถานที่ในวันเสาร์ที่ ๑๑ หรือร่วม เป็นเจ้าภาพโรงทาน เป็นต้น ได้ด้วย สอบถาม รายละเอียดเพิ่มเติมที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ วัดจากแดง โทร. ๐๒-๕๖๔-๑๑๒๒

ธรรมสำหรับเยาวชน

เรื่อง : มโนรถปुरुณี

ภาพ : น้องขวัญ

กลิ่นชั้นสูง

เย็นมากแล้ว คุณพ่อยังไม่กลับจากประชุมงาน น้องขวัญนั่งพับกระดาษเล่น ทำเป็นรูปนกบ้าง เครื่องบินบ้าง คุณแม่นั่งดูข่าวทีวีอยู่ข้างๆ ชะเง้อมองออกไปทางประตูรั้วบ้านเป็นระยะๆ แล้วค่อยๆ ลุกขึ้นเดินเงียบๆ ไปปิดทีวี บ้านน้อยกลับมาสูดความสงบอีกครั้ง

☺ **คุณแม่** : “น้องขวัญขา คุณพ่อยังไม่มา เราไปรดน้ำต้นไม้กันก่อนไหมลูก ระหว่างรอคุณพ่อค่ะ”

☺ **น้องขวัญ** : “ดีสิคะ หนูจะได้ใช้บัวรดน้ำอันเล็กของหนู และไปดูดอกกล้วยไม้ที่ออกดอกสวยมากเลย”

☺ “ไปกันลูก จะแวะไปเยี่ยมเจ้าโบเตยกับเจ้าแดงโมด้วย นกน้อยของหนู เมื่อก่อนทะเลาะกันทุกวัน เดียวนี้เขารักกันมาก ป้อนน้ำใส่ปากกัน น่ารักมากเลย” น้องขวัญยิ้มรับ จูงมือคุณแม่จนแทบจะวิ่ง

บรรยากาศร่มรื่นในสวนยามเย็น เสียงนกนานาพันธุ์ร้องทักทายกัน ทั้งกระรอก กระแตส่งเสียงธรรมชาติอันบริสุทธิ์ เจ้าแมวเหมียวรีบมาคลอเคลียพันแข้งพันขาประจบเอาใจ น้องขวัญ

เดินลี้วไปคว้าบัวรดน้ำสี่เหลี่ยมอันจืดประจำตัวแล้วใส่น้ำเกือบเต็ม ตรงไปยังพุ่มดอกไม้สีขาวริมรั้ว

☺ “คุณแม่ขา ดุสิต ดอกราชาวดี หอมมากเลย หอมที่สุดในโลก คุณแม่ว่าในโลกนี้ กลิ่นอะไรหอมที่สุดคะ”

☺ “กลิ่นของศีลค่ะ หอมที่สุดในโลก พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่าไม่มีกลิ่นอะไรจะหอมเท่ากลิ่นศีล เป็นกลิ่นหอมชั้นสูงด้วยนะลูก” คุณแม่ตอบเสียงนุ่มนวลพลางพนมมือ

☺ “แปลกดีค่ะ หนูคิดว่าดอกไม้จะหอมกว่าอะไรทั้งหมด กลิ่นศีลหอมที่สุดหรือคะนี่ เป็นไปได้อย่างไรกันคะ คุณแม่ช่วยเล่าเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสเรื่องนี้ให้ฟังหน่อยนะคะ”

☺ “พระพุทธเจ้าทรงพูดถึงการถวายบิณฑบาตแก่พระมหากัสสปเถระ ท่านออกจากนิโรธสมาบัติซึ่งท่านบำเพ็ญมา ๗ วันแล้ว ท่านมีเมตตาจะไปสงเคราะห์คนจน”

☺ “**นิโรธสมาบัติ** หมายถึงอะไรคะคุณแม่” น้องขวัญรีบถามทันที

๑ “นิโรธสมาบัติเป็นการเข้าสมาธิลึก สงบมาก สูงกว่าเข้ามานอีกนะ มีอาณิสสงส์มาก ท่านว่า หากใครได้ถวายอาหารแก่พระที่ออกจากนิโรธสมาบัติในวันนั้น จะได้บุญมาก พระมหากัสสป ท่านอยากไปโปรดคนจนสักคน แต่ก็มีนางฟ้าสัก ๕๐๐ องค์รู้เข้าเสียก่อน ต้องการได้บุญ จึงเตรียมอาหารมากมายไว้คอยดักถวายท่าน”

๒ “นางฟ้าได้เปรียบมนุษย์นะคะ เพราะสามารถรู้ว่าพระมหากัสสปออกจากสมาธิใหญ่ ทำบุญกับท่านแล้วก็ได้บุญมากๆ”

๓ “ไม่ได้เปรียบหรอกลูก เพราะพระเถระท่านไม่ได้รับง่าย ๆ พอรู้ว่าเป็นพวกนางฟ้ามาดักเอาบุญก่อนคนจน ท่านจึงไล่ไปหมด ท่านจะไปสงเคราะห์คนยากจน ท่านว่า พวกเธอรวยอยู่แล้ว จะโลกไปถึงไหน แม้พวกเทพธิดาจะอ่อนหวานสักเพียงไรก็ไม่ฟัง พวกเทพธิดาผิตหวังก็พากันเหาะกลับไปวิมาน ไปพบกับท้าวสักกะ หรือพระอินทร์นะลูก พอท้าวสักกะทราบเรื่องแล้วก็อยากจะได้บุญบ้าง คิดหาอุบายอยู่”

๔ “น่าสนุกจังเลย พระอินทร์ก็อยากได้บุญจนต้องหาอุบาย” น้องขวัญพูดพลางนั่งพักเหนื่อยบนสนามหญ้า “แล้วท่านวางแผนยังไงหนออยากรู้จังคะ”

๕ “ท่านแปลงร่างเป็นชายแก่ยากจน เป็นช่างทอหูก เทพธิดาคู่บุญของท่านก็แปลงตนเป็นหญิงแก่ช่างหูกเหมือนกัน แลผมยังเนรมิตถนนช่างหูกขึ้นสายหนึ่ง คือเนรมิตบรรยากาศหมู่บ้านคนจนมาเลยลูก”

๖ “หนูเดาว่าจะถูกจับได้อีกแน่เลย ไม่รอดแหงๆ” น้องขวัญเดาพลาง หอมดอกกราชวดีที่เด็ดมาหนึ่งช่อ

๗ “ท่านพระมหากัสสปก็เดินทางมาบิณฑบาต พอเห็นถนนที่ท้าวสักกะเนรมิต เห็นคนแก่

สองคนทอหูกอยู่ นึกสงสารมาก ท่านคิดว่าจะรับอาหารจากคนชราคู่นี้ เพื่อให้เขาทั้งสองได้บุญใหญ่ คิดแล้วก็เดินไปตรงหน้าบ้านนั้น ท้าวสักกะเห็นพระเถระกำลังเดินมา จึงกระซิบบอกเทพธิดาว่าให้แกล้งทำเป็นไม่เห็นก่อน ท่านจะได้ตายใจ แล้วจะได้ถวายบิณฑบาตสมความตั้งใจ” คุณแม่เล่าต่อ

๘ “ตกลงจังคะ เป็นถึงท้าวสักกะ แต่เจ้าเล่ห์หน้าคุณเลยนะคะ” น้องขวัญชำแฉนการของท้าวสักกะ

๙ “นั่นสิลูก ด้วยความอยากได้บุญแท้ๆ พระมหากัสสปก็มายื่นสงบนหน้าบ้าน สองคนชราปลอมก็ทำเป็นไม่เห็น ก็หน้าทำงานอยู่สักพักหนึ่ง ท้าวสักกะจึงบอกภรรยาว่าไปดูที่ประตูเรือนซิ ดูเหมือนมีพระยืนอยู่รูปหนึ่ง ยายลงไปดูซิ ฝ่ายยายปลอมก็ทำพูดว่า ตาไปดูเองเถอะ ฉันทยังทำงานยุ่งอยู่” คุณแม่ทำเสียงยายแก่ๆ

๑๐ “แหม นางเทพธิดาก็ร่วมมือวางแผนกับท้าวสักกะอย่างดีเลยนะคะ”

๑๑ “ก็คู่บุญกันนะลูก รักใคร่สามัคคี เอาใจเอากัน ท้าวสักกะก็ออกจากเรือนมาไหว้พระเถระ ทำเป็นถอนใจ กล่าวว่า ท่านใดหนอ ตาข้าฝ่ำเสียแล้ว ทำป้อหน้าคุณ เมื่อเห็นชัดจึงตรัสว่า โอ ! พระมหากัสสปนั่นเอง นานๆ มายังประตูกระท่อมของพวกเราครั้งหนึ่ง มีอะไรอยู่ในเรือนบ้างไหมหนอ ? ยายปลอมก็แกล้งทำเป็นค้นหา กุกกัก กุกกัก แล้วร้องตอบว่า มีจะตา” คุณแม่ทำเสียงยายแก่ๆ อีกครั้ง

๑๒ “เล่นละครเก่งจัง เทวดาผู้ใหญ่เนี่ย” น้องขวัญยิ้มหวาน

๑๓ “ท่านอยากได้บุญใหญ่นะลูก ท้าวสักกะจึงพูดกับพระมหากัสสปว่า อย่าตีว่าอาหารของโยมไม่ดีเลย จงรับบิณฑบาตให้เป็นบุญแก่โยมด้วยเถิด ว่าแล้วก็รับบาตรของพระเถระ

พระท่านก็คิดจะสงเคราะห์เขาจริงๆ ตั้งใจว่า จะเป็นอาหารอะไรก็ตาม ท่านก็จะฉนอาหารนั้น เพื่อให้คนขรยาจกทั้งสองได้บุญ ฝ่ายท้าวสักกะก็เข้าไปในเรือน ตักข้าวสุกใส่เต็มบาตร พร้อมทั้งกับข้าวมากมายมาถวายพระ”

☺ “ในที่สุดก็หลอกพระมหากัสสปให้รับ บิณฑบาตได้อย่างนั้นหรือคะ” น้องขวัญไม่แน่ใจ

☺ “ฟังต่อนะลูก พระมหากัสสป ท่านคิดว่า คนขรยาจก สองคนนี้ อาหารของเขาดีเหมือน ของเศรษฐี เอ๊ะ...เขาเป็นใครกันแน่ ชักสงสัย ท่านพิจารณาไปจึงรู้ว่าเป็นท้าวสักกะ จึงต่อว่า พวกท่านจะมาแย่งสมบัติของคนยากจน เป็น กรรมหนัก เพราะใครๆ ก็ตามที่เป็นคนเฉลียว ใจ ถวายอาหารแก่ท่านในวันนี้ จะได้บุญใหญ่” คุณแม่พูดพลาง นั่งลงข้างๆ น้องขวัญ

☺ “ในที่สุด พระท่านก็ทราบความจริง เทวดา หลอกหลวงพระมหากัสสปเถระไม่ได้”

☺ “น่าเห็นใจท่านอยากได้บุญมากเลยลูก ที่นี้ท้าวสักกะก็ว่า ผมก็เป็นคนจนเหมือนกัน ใครๆ อื่นจะยากจนยิ่งกว่าผมคงไม่มี พระเถระ จึงกล่าวว่า ท่านเป็นเทวดาใหญ่ในสวรรค์ จะ ว่าตนเป็นคนยากจนเฉลียวใจได้อย่างไร?”

☺ “นั่นนะสิ ถ้าหากเทวดาระดับท้าวสักกะ ยากจน แล้วท่านอื่นจะเหลืออะไรคะ?”

☺ “ท้าวสักกะก็อธิบายว่า ผมได้ทำบุญไว้ ตั้งแต่สมัยที่ยังไม่มีพระพุทธเจ้า บุญของผมมี อานิสงส์น้อย แต่ในสมัยของพระพุทธเจ้านี้เอง มีเทพบุตรใหม่ ๓ องค์ที่ทำกรรมดี แล้วเกิดใกล้ วิมานของโยม มีเดชและรัศมียิ่งกว่าผม เวลา ออกมาเจอกัน ผมต้องหลบรัศมีของเทวดา เหล่านั้นทุกที” คุณแม่ทำเสียงน่าสงสาร

“พระมหากัสสปก็เข้าใจท่าน แต่ก็ตั้งว่า ต่อไป จงอย่าทำอย่างนี้อีกนะ เป็นเทวดามา

หลอกพระเพื่อให้ใส่บาตร ไม่สมควรทำ ท้าวสักกะก็ถามว่า แล้วท่านจะได้บุญไหม พระมหากัสสปก็ตอบว่าได้บุญสิ ท้าวสักกะได้ฟังแล้วก็ดีใจ เหาะขึ้นไปบนอากาศ แล้วร้องดังว่า ดีใจจริง เราได้ใส่บาตรพระมหากัสสปแล้ว ไชโย ไชโย”

☺ “สาธุ ได้บุญไปแล้วอุตสาหวางแผนอย่างหนัก น่าเห็นใจ” น้องขวัญเอนกายลงนอนหนุน ตักคุณแม่ รอฟังต่อ “จบแค่นี้หรือคะคุณแม่”

☺ “ยังมีต่อตอนสำคัญคะลูก พระพุทธเจ้าอยู่ในวัดได้ยินเสียงของท้าวสักกะแล้ว จึงตรัสกับ ภิกษุทั้งหลายว่า พวกเราจงฟังเสียงอุทานของ ท้าวสักกะ ผู้ถวายบิณฑบาตแก่กัสสปบุตรของเราแล้ว แล้วทรงเปล่งพระอุทานว่า เทวดาและ มนุษย์ย่อมพอใจซึ่งภิกษุผู้ถือบิณฑบาตเป็น วัตร ผู้เลี้ยงเฉพาะตนเอง ไม่เลี้ยงผู้อื่น ผู้มันคง ผู้สงบ มีสติอยู่ทุกเมื่อ และที่สำคัญคือพระ พุทธองค์ทรงตรัสว่า ท้าวสักกะจอมเทพเสด็จ มาถวายบิณฑบาตแก่พระมหากัสสป เพราะ กลิ่นศีลโดยแท้”

☺ “อ้อ เข้าใจแล้วคะ กลิ่นศีลนี้หอมไกลไป ถึงสวรรค์เลยนะคะ เสียงรถคุณพ่อมาแล้ว จบ เรื่องพอดี ธรรมะจัดสรร สนุกจังเลย หนูไปรับ คุณพ่อดีกว่า” น้องขวัญว่าแล้วลุกขึ้นวิ่งไปทาง ประตูหน้าบ้านทันที

ด้วยโยมพรณิ เรื่องเล็ก ได้อ่านวารสาร โพธิyalay ฉบับที่ ๑๓ เดือนมิถุนายน ๒๕๕๙ ในบทความเรื่องสืบค้นรอยพระพุทธรบาท ตอน ๔ แล้วเกิดความสนใจอยากจะได้ความรู้เพิ่มเติม เพราะได้อ่านหนังสือวชิระปราสาทของวัดเพชรพลี “ซึ่งข้อความส่วนใหญ่แปลมาจากอักษรไทยโบราณที่จารไว้ในกระเบื้อง ซึ่งขุดพบที่ จ.ราชบุรีและเพชรบุรี” พร้อมส่งเอกสารดังกล่าวให้ผู้เขียนเพื่ออ่านประกอบ และขอคำอธิบายเพิ่มเติมว่า “หากท่านผู้ใช้นามปากกาว่า ‘วิเทศทัยย์’ มีความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ ประการใดและมีเวลาพอ กรุณาตอบให้ความรู้ แก่ดิฉันด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง”

สุดท้ายโยมพรณิแจ้งว่าได้อ่านวารสาร โพธิyalay เฉพาะฉบับที่ ๑๓ เท่านั้น ซึ่งมีผู้บริจาคให้อีกทอดหนึ่ง หากไม่เป็นการรบกวน ให้ผู้เขียนตอบ แล้วส่งไปยังที่อยู่ดั่งแจ้งไว้แล้วนั้น ในฐานะผู้เขียนหนังสือคนหนึ่ง ย่อมยินดีไม่น้อย

ที่บทความสามารถสื่อให้ผู้อ่านได้อย่างสัมฤทธิ์ผล สืบเกิดได้จากจดหมายของคุณโยมพรณิ เป็นตัวอย่าง ยิ่งผู้อ่านอ้างหลักฐานสืบค้นเล่มอื่น ประกอบด้วยแล้ว ยิ่งทำให้ผู้เขียนยินดีเพิ่มขึ้นเท่าทวี เพราะทำให้รู้ว่ายังมีตำราอีกหลายเล่มที่หลงหูหลงตาผู้เขียนอยู่ จึงอนุโมทนาขอขอบคุณโยมพรณิยิ่งนักกับจดหมายคำถามครั้งนี้

เอกสารที่คุณโยมพรณิถ่ายเอกสารส่งมาให้นั้น เป็นหลักฐานที่พระธรรมวงศเวที (อัครมมทตโต) วัดโสมนัสราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร ได้ถอดแปลจากกระเบื้องจารพร้อมอ้างเนื้อความตามคัมภีร์อรรถกถาประกอบเนื้อหาตามกระเบื้องจารนั้นไม่ต่างจากคัมภีร์อรรถกถามากนัก จะแปลกแตกต่างบ้างก็เป็นสำนวนแบบไทยแท้ มีคำสั้นยาวผสมกันทั้งไทยแท้และภาษาบาลี พิจารณาแล้วน่าจะเป็นยุคภาษาไทยและภาษาบาลีสัมบูรณ์ลงตัวแล้ว ซึ่งก็คือยุคอยุธยาตอนปลายนั่นเอง

สนทนา

วิเทศทัยย์

ตอบจดหมายเรื่อง รอยพระพุทธรบาท

อุปราสาทเจดีย์ เมืองเก่าอนุสรณ์ปุระ

สรุปเบื้องต้นว่าเรื่องราวทั้งหมดน่าจะคัดลอกมาจากคำบอกเล่าหรือคัมภีร์เล่มใดเล่มหนึ่งเป็นแน่

เพื่อให้ผู้อ่านโดยเฉพาะคุณโยมพรณิกระจำงแจ่งเกี่ยวกับประเด็นนี้ จึงเห็นสมควรอธิบายและพรรณนาเชิงวิเคราะห์ให้ทราบถึงคติความเชื่อเกี่ยวกับรอยพระพุทธรูป นับจากจุดกำเนิดคือชมพูทวีปแล้วไหลเข้าสู่ศรีลังกา และเชื่อมโยงถึงประเทศไทยเป็นสถานีปลายทาง เราต่างทราบกันดีว่าพระเจ้าอโศกมหาราช แห่งชมพูทวีปนั้น ได้จัดส่งพระสมณทูตออกไปเผยแผร์พระพุทธศาสนาไปยังต่างแดนถึง ๘ สาย ในที่นี้ขอพูดถึงเฉพาะ ๓ สาย ที่เกี่ยวข้องกับคติความเชื่อเรื่องรอยพระพุทธรูปเท่านั้น

สายแรกมีพระสมณทูตนามว่าพระโยนกธรรมรักชิตเถระ ได้รับมอบหมายให้เดินทางไปเผยแผร์พระพุทธศาสนาที่แคว้นอปรินตกะ ซึ่งกษัตริย์ผู้ปกครองแคว้นแห่งนั้นมีนามว่า โยนกราชา ปัจจุบันคือบริเวณเมืองมুমไบ อันเป็นเมืองหลวงของรัฐมหาราษฏระ ซึ่งแคว้นดังกล่าวโด่งดังแพร่หลายในฐานะเป็นเมืองท่าชื่อว่าสุปรากะ (ปัจจุบันเรียกว่าโสปากะ) อันเป็นจุดสุดท้ายของแม่น้ำนัมมทา ก่อนไหลลงสู่มหาสมุทรอินเดีย

สายถัดมามีพระสมณทูตนามว่าพระมหินทเถระเป็นหัวหน้า ได้รับมอบหมายให้เดินทางไปเผยแผร์พระพุทธศาสนาไปยังเกาะลังกา ซึ่งสมัยนั้นกษัตริย์ปกครองมีพระนามว่าเทวานัมปิยติสสะ ได้รับการอุปถัมภ์จากสถาบันกษัตริย์เป็นอย่างดี จนพระพุทธศาสนาหยั่งรากฝังลึกลงสู่เกาะลังกาอย่างมั่นคง สมณทูตสายนี้ประสบความสำเร็จมากกว่าสายอื่น เพราะมีการรักษาสืบทอดพระพุทธศาสนาและคำสอน ในลักษณะของสายลักษณะอักษรสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

สายสุดท้ายมีพระสมณทูตนามว่าโสณเถระ และอุตตรเถระ ได้รับมอบหมายให้เดินทางมาเผยแผร์พระพุทธศาสนาที่ดินแดนสุวรรณภูมิ เบื้องต้นให้เข้าใจในภาพกว้างว่าหมายถึงดินแดนพม่า ไทย ลาว และเขมร ส่วนจะเป็นตรงไหนอย่างไร ให้เป็นหน้าที่ของนักวิชาการ เขาทำหน้าที่ศึกษาค้นคว้ากันต่อไป

สันนิษฐานว่าสมณทูตทั้งสามสายคงจะเดินทางไปมาหาสู่กันเป็นประจำ ซึ่งสมัยนั้นแต่ละดินแดนล้วนเป็นเมืองท่าสำคัญ และคติความเชื่อเรื่องรอยพระพุทธรูปน่าจะมีการถ่ายเทจากดินแดนหนึ่งส่งต่อให้อีกดินแดนหนึ่งเป็นแน่

ผู้เขียนเชื่อว่าคติความเชื่อเรื่องรอยพระพุทธรูปเกิดมีขึ้นที่แคว้นอปรินตกะเป็นปฐม

ก่อนที่จะมาเป็นที่รู้จักแพร่หลายในประเทศ ศรีลังกา และส่งทอดต่อมาถึงดินแดนสุวรรณภูมิ ในที่สุด

ทั้งนี้เพราะจับความตามคาถาบูชารอย พระพุทธรูปแบบศรีลังกาว่า

ยัง นัมมะทายะ นะทียา ปุลิเน จะ ตีเร
ยัง สัจจะพันธะคิริเก สุขมะนา จะลัคเค
ยัง ตตตะ โยนะกะปุเร มุณีโนจะ ปาทัง
ตัง ปาทะลัญชะนะมะหัง สิริสะสา นะมามิ ฯ

รอยพระบาทใด อันพระพุทธรองค์ได้ทรง แสดงไว้แล้ว บนหาดทรายแหบผิงแม่น้ำนัมมทา เหนือภูเขาสัจจพันธ์ เหนือยอดเขาสุมนะ และ ที่เมืองโยนก ข้าพเจ้าขอนมัสการรอยพระบาท นั้นๆ ของพระมุณีด้วยเศียรเกล้า แม่น้ำนัมมทา กิติ ภูเขาสัจจพันธ์กิติ และเมืองโยนกกิติ ล้วน อยู่ในชมพูทวีป และน่าจะอยู่ในอาณาบริเวณ แคว้นอปรันตกะ ซึ่งเป็นดินแดนที่พระโยนก ธรรมรักชิตเถระเป็นสมณทูต เดินทางไปเผย แพร่พระพุทธศาสนานั้นเอง

ส่วนสุมนภูฏานั้นเป็นยอดเขาบนเกาะลังกา เชื่อว่าเป็นสถานสถิตของเทพสุมนะ ซึ่งเป็น เทพเจ้าดั้งเดิมของชาวเกาะลังกาก่อนพระพุทธ ศาสนาจะเข้ามาประดิษฐานมั่นคง พระเถรา จารย์คงออกอุบายให้เทพสุมนะกลมกลืนกับ พระพุทธศาสนา ด้วยการแต่งหนังสืออ้างว่า เหนือขุนเขาสุมนภูฏานั้นเป็นสถานที่ประทับ รอยพระพุทธรูป คราวพระพุทธรองค์เสด็จ

มาโปรดชาวเกาะลังกา เทพสุมนะนั้นหาใช่ใคร อื่น แต่เป็นผู้ทำหน้าที่ดูแลรักษารอยพระพุทธรูป นั้นเอง โดยได้รับมอบหมายโดยตรงจาก พระพุทธรเจ้า และเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้ สมบูรณ์มากขึ้น พร้อมทั้งเชื่อมโยงคติความเชื่อ ของชมพูทวีปกับลังกาให้กลายเป็นเนื้อเดียวกัน จึงแต่งคัมภีร์อรรถกถาประกอบ จนกลายเป็น ลายลักษณ์อักษรรักษาสืบมาถึงปัจจุบัน

คติความเชื่อเรื่องรอยพระพุทธรูปเช่นนี้ น่าจะเข้ามาสู่ดินแดนสุวรรณภูมิตั้งแต่ยุคนั้น แล หลักฐานคือรอยพระพุทธรูปที่โบราณสถานสระมรกต จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งมีลักษณะ สอดคล้องต้องกันกับรอยพระพุทธรูปของชาว เกาะลังกาอย่างไม่ผิดเพี้ยน

แต่คติความเชื่อดังกล่าวทั้งบนเกาะลังกา และดินแดนสุวรรณภูมิ ไม่น่าจะเป็นที่ยอมรับ แพร่หลายมากนัก อาจเป็นเพราะความเชื่อพื้น ถิ่นทรงอิทธิพลมากกว่า หรืออาจเป็นเพราะ พระสมณทูตเน้นความสำคัญด้านอื่น แต่การ หลงเหลือหลักฐานดังกล่าวก็แสดงให้เห็นว่า คติ ความเชื่อเรื่องรอยพระพุทธรูปเป็นที่รู้จักของ คนไทยแล้วนับตั้งแต่สมัยนั้น

คติความเชื่อเรื่องรอยพระพุทธรูปของ ประเทศไทย มาเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายสมัย อาณาจักรสุโขทัย เมื่อพระมหาธรรมราชาลิไท โปรดให้ไปพิมพ์รอยพระพุทธรูปที่เขาสุมนภูฏา บนเกาะลังกา แล้วโปรดให้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.

๑๙๐๒ ดังความว่า “พระบาทลักษณะนั้นไซ้
พระยาธรรมิกราชให้ไปพิมพ์เอารอยตีน.....
พระเป็นเจ้าของสิ่งหลอันเหยียบเหนื่อจอมเขา
สุมนกภูบรรพต ประมาณเท่าใดเอามาพิมพ์
ไว้ จูงคนทั้งหลายแล.... อันหนึ่งประดิษฐานไว้
ในเมืองศรีสัชชนาลัยเหนื่อจอมเขา.... อันหนึ่ง
ประดิษฐานไว้ในเมืองสุโขทัยเหนื่อจอมเขา
สุมนกภู อันหนึ่งประดิษฐานไว้ในเมืองบางพาน
เหนื่อจอมเขานางทอง อันหนึ่งประดิษฐานไว้
เหนื่อจอมเขาที่ปากพระบาง จารึกก็ยงไว้ด้วย
ทุกแห่ง”

ด้วยหลักฐานดังกล่าวมาจึงสรุปได้ว่า คติ
ความเชื่อรอยพระพุทธรูปบนแผ่นดินไทย
นับเริ่มต้นจากสมัยพระธรรมราชาลิไทเท่านั้น
การจะทอดระยะเวลายาวไกล เหมือนคุณโยม
พรณีอ่านเจอในหนังสือชิวระปราสาทของวัด
เพชรพลียอมเป็นไปได้ยากนัก

เหตุผลคืออักษรไทยที่จะบันทึกเรื่องราว
เป็นหลักฐานชัดเจน เพิ่งมาสมบูรณ์ลงตัวสมัย
อยุธยาตอนปลายนี้เอง จึงเป็นเรื่องยากที่จะเชื่อ
ว่าเนื้อความตามกระเบื้องจารของวัดเพชรพลี
เป็นของแท้ดั้งเดิม ซึ่งนับย้อนรอยถอยหลังไป
จนถึงสมัยสมณทูตโสณเถระและอุตตรเถระ
เข้ามาเผยแผ่ยังดินแดนสุวรรณภูมิ ขณะนี้

วรรณกรรมชั้นอรรถกถาของศรีลังกา ซึ่งว่า
ด้วยคติความเชื่อเรื่องรอยพระพุทธรูปนั้น
มีกำเนิดเกิดมานับตั้งแต่พระพุทธศาสนาเข้ามา
เผยแผ่สมัยพระเจ้าอโศกมหาราชประมาณ
พุทธศักราช ๒๓๖ อีกทั้งมีการแต่งคัมภีร์
อรรถกถาประกอบด้วย ความน่าเชื่อถือจึงต้อง
ยกให้ศรีลังกาเขา

โยมพรณีอาจเห็นแย้งว่า หลักฐานใน
กระเบื้องจารระบุไว้ชัดเจนว่าพระพุทธรูปเจ้าเคยเสด็จ
มาดินแดนสุวรรณภูมิ โดยเฉพาะประเทศไทย
และได้ประทับรอยพระบาทเอาไว้หลายแห่ง
จึงน่าจะเป็นสัญลักษณ์บ่งบอกไว้ว่าเป็นของ
จริงแท้แน่นอน

ตอบแบบเหตุผลคือ ไม่มีหลักฐานในพระ
ไตรปิฎกระบุว่าพระพุทธรูปเจ้าได้เสด็จไปแคว้น
แดนใดนอกชมพูทวีป แม้อินเดียเองก็เสด็จ
จาริกแสดงธรรมเฉพาะบริเวณมัชฌิมประเทศ
เท่านั้น หาได้เสด็จจาริกรอบชมพูทวีปไม่ ด้วย
เหตุนี้บ้านใดเมืองใดที่อ้างว่าพระพุทธรูปเจ้า
เสด็จไปโปรดคนนั้นคนนี้ พร้อมประทับรอย
พระพุทธรูปเอาไว้ ถือว่าดินแดนนั้นได้รู้จัก
พระพุทธศาสนาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และผู้
รู้ได้แต่งเรื่องราวเพื่อเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับ
พระพุทธรูปเจ้า

ส่วนใครจะอ้างว่าเป็นเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์
ของพระพุทธรูปเจ้า ผู้เขียนก็คงไม่กล้าเถียง

มาฆบูชา วันแตรวิจสังคายนาพระไตรปิฎก

ในวันเพ็ญเดือนมาฆบูชา ๒๕๖๐ ปีที่แล้ว หลังจากที่ทำปฐมสังคายนา นำโดยพระมหากัสสปะ และพระอรหันตชีนาสพที่มีจิตปฏิสัมภิตา มีพระอุบาลีและพระอานนท์เป็นอาทิ ทั้งหมด ๕๐๐ รูป เสร็จสิ้นลง ใช้เวลาทั้งหมด ๗ เดือน

ก็ในเวลาจบการร่ายกรองพระพุทธรูปนั้น มหาปฐพีนี้เหมือนเกิดความปราโมทย์ให้สาธุการอยู่ว่า **“พระมหากัสสปเถระทำพระศาสนาของพระตศพลนี้ให้สามารถเป็นไปได้ตลอดกาลประมาณ ๕๐๐๐ พระวรรษา”** ดังนี้แล้ว ก็วันไหน เอนเอียง สะเทือนสะท้าน เป็นอเนกประการ จนถึงน้ำรองแผ่นดินเป็นที่สุด*

และในวันเพ็ญเดือนมาฆบูชา อีก ๑๐๐ ปีถัดมา เมื่อ ๒๔๖๐ ปีที่แล้ว ก็เป็นวันที่การสังคายนาครั้งที่สองเสร็จสิ้นลงเช่นกัน การสังคายนาครั้งนี้เกิดขึ้นจากการที่พระภิกษุพวกวัชชีบุตร ปฏิบัติผิดเพี้ยนจากพระวินัย ๑๐ ข้อ (มีเก็บเกลือไว้ฉันพร้อมกับอาหารเป็นอาทิ และมีการรับเงินและทองเป็นข้อที่สิบ) ในครั้งนี้มีพระอรหันตชีนาสพทรงจิตปฏิสัมภิตา ๗๐๐ รูปเข้าร่วม โดยมีพระยสกาภันตบุตรเป็นผู้ริเริ่ม

*จากคัมภีร์สมันตปาสาทิกา อรรถกถาพระวินัยปิฎก

- ❖ วิสัชนาธรรม :
พระพุทธรูปพระไตรปิฎก ?
- ❖ พระธรรมเทศนา :
ธ สกิต ด้วยทศเพ็รราชธรรม
- ❖ กวีกุ่มภา : อกหักย้งเหลือจมูก
- ❖ สารธรรม :
ปุจา - วิสัชนา พระพุทธรูปพระไตรปิฎก
- ❖ ปิณญากิวิณน : ไตรรัตนนุชา
- ❖ ชวนอ่าน : ปลงพระชนมายุสิขาร

- ❖ สารน่ารู้ : สิกคายนาพระไตรปิฎก
- ❖ ในกระแสข่าว :
สมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ ๒๐
- ❖ กวีนิพนธ์ : หัวน้ำ - สงสาร
- ❖ ปิณญารัตนะ :
คุณของขันตี (ตีตักขาขันตี)
- ❖ ข่าวดาววัด : ใต้ฟ้าวัดจากแดง
- ❖ ธรรมสำหรับเยาวชน : กลิ่นชั้นสูง
- ❖ สนทนา : ตอบคำถามเรื่องรอยพระพุทธรูป